

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 3.01.18

**Inventaris van het archief van Gaspar
Fagel, Raadpensionaris van Holland,
1672-1688**

Versie: 09-10-2020

R.A.M. Vernooij, E.A. Strasser

Nationaal Archief, Den Haag 1995

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	7
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	8
Openbaarheidsbeperkingen.....	8
Beperkingen aan het gebruik.....	8
Materiële beperkingen.....	8
Aanvraaginstructie.....	8
Citeerinstructie.....	8
Archiefvorming.....	9
Geschiedenis van de archiefvormer.....	9
1. Het leven van Gaspar Fagel tot zijn benoeming tot raadpensionaris...9	
2. Taken en bevoegdheden van Gaspar Fagel als raadpensionaris.....10	
Ontwikkeling van het ambt in kort bestek.....	10
Aanstelling, verlenging van de ambtstermijnen en opvolging.....	11
Overige functies.....	13
Instructie.....	13
Praktijk tegenover theorie	15
3. Organisatie van de administratie ten tijde van Gaspar Fagel.....	18
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	22
De verwerving van het archief.....	24
Inhoud en structuur van het archief.....	25
Inhoud.....	25
Algemeen.....	25
Buitenlandse Zaken.....	25
Defensie en zeezaken.....	28
Financiën.....	28
Benoemingen en ontslagen.....	29
'Verscholen onderwerpen'.....	29
Verantwoording van de bewerking.....	30
Verwant materiaal.....	34
Beschikbaarheid van kopieën.....	34
Afgescheiden archiefmateriaal.....	34
Verwante archieven.....	34
1. Het archief van de Staten van Holland en West-Friesland 1572-1795	34
2. Het archief van de familie Fagel	35
3. Het archief van stadhouder-koning Willem III.....	35
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	37
Algemeen: ingekomen stukken.....	37
A. Generaliteitsorganen en - functionarissen.....	37
B. Gewestelijke organen en - functionarissen.....	37
1. Stadhouder Willem III.....	37
2. De Staten van Holland.....	38
- Het Zuiderkwartier -	38
- Het Noorderkwartier -	38
3. Gedeputeerden namens de Staten van Holland.....	39
4. Bestuurs- en rechtscolleges en hun leden uit andere gewesten.....	39
C. Plaatselijke bestuurscolleges, rechtscolleges en -functionarissen.....	40

1. Magistraten en functionarissen van Hollandse steden en ambachten.....	40
2. Gerechten van Hollandse steden en ambachten.....	42
3. Magistraten en functionarissen van steden in andere gewesten.....	46
4. Gerechten en rechterlijke functionarissen in andere gewesten.....	46
D. Diverse adressanten.....	46
Bijzonder.....	57
A. Vergaderingen van de Staten van Holland.....	57
B. Instructie ambtenaar.....	57
C. Benoeming en ontslag van regenten en diplomaten.....	57
D. Financiën en domeinen.....	58
1. Algemeen.....	58
2. Bijzonder.....	58
a. Generale Petities.....	58
b. Belastingen.....	58
1 Algemeen.....	58
2 Bijzonder.....	60
a Verpondingen.....	60
b Imposten.....	60
c Extraordinaris heffingen en kapitale leningen ter bestrijding van de militaire uitgaven.....	62
- in Holland -.....	62
- in de Generaliteitslanden -.....	63
d. Uitgaven.....	63
e. Muntzaken.....	64
f. Overige financiële zaken.....	64
g. Domeinen.....	65
E. Openbare orde en Justitie.....	65
1. Algemeen.....	65
2. Bijzonder.....	65
F. Defensie.....	66
1. Algemeen.....	66
2. Bijzonder.....	69
a. Te land.....	69
b. Ter zee.....	71
G. Admiraliteiten.....	72
1. Algemeen.....	72
2. Bijzonder.....	73
H. Waterstaat en vervoer.....	74
1. Algemeen.....	74
2. Bijzonder.....	75
I. Nijverheid.....	76
J. Handel binnen Europa.....	77
1. Algemeen.....	77
2. Bijzonder.....	78
K. Handelscompagnieën.....	79
1. Algemeen.....	79
2. Bijzonder.....	80
L. Visserij.....	81
M. Buitenlandse zaken.....	81
I. Algemeen.....	81
a. Vorsten en hun ministers.....	81
b. Statencolleges en steden uit het buitenland.....	82
c. Vertegenwoordigers van de Republiek in het Buitenland.....	83

1. Frankrijk.....	83
- gezanten -.....	83
- consuls -.....	84
2. Spaanse Nederlanden.....	84
3. Engeland.....	85
4. Het Duitse Rijk.....	87
Uit diverse Duitse staten.....	87
De Keizer van het Duitse Rijk.....	88
Regensburg.....	88
Frankfurt.....	88
Keulen.....	89
Münster.....	89
Brunswijk-Lünenburg-Celle, Brunswijk-Wolffenbüttel, Brunswijk-Lünenburg - Calenberg en de bisschop van Osnabrück.....	90
Hamburg.....	90
Brandenburg.....	91
5. Denemarken.....	91
6. Zweden.....	93
7. Polen.....	93
8. Moscovië.....	93
9. Het Turkse Rijk.....	94
Constantinopel.....	94
Smyrna.....	94
Tripoli.....	94
Algiers.....	94
10. Spanje.....	95
- gezanten -.....	95
- consuls -.....	96
11. Portugal.....	96
12. Genua.....	97
13. Toscane.....	97
14. Napels.....	97
15. Zwitserland.....	97
d. Anonieme informanten uit het buitenland.....	97
e. Buitenlandse gezanten in de Republiek.....	98
II. Bijzonder.....	100
a. De oorlog tegen Frankrijk en zijn bondgenoten, 1672-1678.....	100
b. Vredescongres van Keulen 1673-1674.....	102
c. Vredescongres van Nijmegen, 1676-1679.....	102
1. Algemeen.....	102
2. Bijzonder.....	103
d. Overige buitenlandse zaken op Generaliteitsniveau.....	104
e. Buitenlandse zaken van Holland en van de stad Amsterdam.....	105
N. Betrekkingen van Holland met- en belangenbehartiging van Hollanders bij andere gewesten.....	105
O. Kerkelijke aangelegenheden.....	105
P. Armenzorg.....	106
Q. Onderwijs.....	107
R. Betrekkingen met het Huis Nassau.....	107
S. Stukken van Gaspar Fagel als pensionaris van Haarlem.....	107
T. Stukken behorend bij andere archieven.....	108

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Gaspar Fagel

Archiefbloknummer:

3540

Omvang:

498 inventarisnummer(s) ; 9,60 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Soort archiefmateriaal:

De Nederlandstalige stukken van vóór ca. 1700 zijn geschreven in het gotische cursiefschrift, met name in de oud-Hollandse klerkencursief. De Duitse stukken zijn grotendeels in het Kurrentenschrift geschreven.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Raadpensionaris van Holland en West-Friesland
Fagel, mr. Gaspar (1634-1688)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat een omvangrijke correspondentie van raadpensionaris Fagel met o.a. de Staten-Generaal, besturen van steden en ambachten in Holland en bestuurs- en rechtscolleges uit andere gewesten. De afdeling Bijzonder bevat met name stukken over de financiën van Holland, de domeinen, de defensie te land (correspondentie met de Raad van State) en ter zee (correspondentie met de Admiraliteitscolleges). Voorts bevat de rubriek Buitenlandse Zaken een uitgebreide correspondentie met gezanten van de Republiek in het buitenland.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Gaspar Fagel, nummer toegang 3.01.18, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Raadpensionaris Fagel, 3.01.18, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

1. HET LEVEN VAN GASPAR FAGEL TOT ZIJN BENOEMING TOT RAADPENSIONARIS

Gaspar Fagel werd op 25 januari 1634 gedoopt in de St. Jacobskerk te 's-Gravenhage. Hij was de zoon van François Fagel (de Oudste), van 1617-1644 raadsheer in de Hoge Raad van Holland en Zeeland, en diens tweede vrouw Beatrix van Byemont.¹

Vanaf 1649 stond hij aan de universiteit van Utrecht als student aan de rechtenfaculteit ingeschreven, waar hij op 24 maart 1653 promoveerde met de dissertatie 'De Appellationibus' (over het 'hoger beroep').²

Op 30 april 1653 werd hij geadmiteerd als advocaat voor het Hof van Holland³ en Zeeland en West-Friesland en was als zodanig in Den Haag werkzaam. Hij wist de aandacht van raadpensionaris Johan de Witt op zich te vestigen en op diens aanwijzing werd hij tot pensionaris van Haarlem benoemd.⁴ Gaspar Fagel aanvaardde op 6 juli 1664 zijn ambt.⁵ Als pensionaris reisde hij met de Haarlemse gedeputeerden ter dagvaart naar de Staten van Holland, waar hij particuliere notulen van de vergaderingen bijhield. Ook maakte hij deel uit van talrijke commissies. Naast Nicolaas Vivien, pensionaris van Dordrecht, was hij Johan de Witt behulpzaam bij het formuleren van de resoluties, die tijdens de Statenvergaderingen waren genomen. Hij speelde een cruciale rol bij de totstandkoming van het Eeuwig Edict in 1667 en bij de bezending die in 1669 Zeeland, Friesland en Groningen moest bewegen tot aanvaarding van dit Edict bij de Acte van Harmonie.⁶

Johan de Witt werkte er achter de schermen aan mee dat Gaspar Fagel tot griffier van de Staten-Generaal zou worden verkozen. Op 5 november 1670 werd hij als eerste lid van de familie Fagel door de Staten-Generaal tot hun griffier benoemd⁷ - dit ambt zou tot 1795 in handen van een Fagel blijven - en

1 P.C. Molhuysen en P.J. Blok, Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek (N.N.B.W.) III (Leiden 1914) 382-384; N.M. Japikse, Het archief van de familie Fagel ('s-Gravenhage 1964) XX.

2 Album Promotorum Academiae Rheno-Trajectinae 1636-1815 (Utrecht 1936) 8.

3 ARA, archief van het Hof van Holland, inv. nr. 5943, folio 94.

4 N.N.B.W. III, 382.

5 Gemeentearchief Haarlem, stadsarchief, Vroedschapsresoluties 1664, folio 190 vo en 194 vo.

6 ARA, archief van de familie Fagel, inv. nrs. 397-407, 409. Herbert H. Rowen, John de Witt, Grand Pensionary of Holland, 1625-1672 (Princeton 1978) 661, 678-680. ARA, archief van raadpensionaris Gaspar Fagel, inv. nrs. 491-492.

7 Brief van Johan de Witt aan Gaspar Fagel van 10 oktober en diens antwoord daarop aan Johan de Witt van 11 oktober 1670, respectievelijk in: Brieven van Johan de Witt, 1650-1672, R. Fruin, G.W. Kernkamp en N. Japikse ed., deel IV, (Amsterdam 1913). Werken van het Historisch Genootschap (WHG), derde serie, nr. 33, 130-132; Brieven aan Johan de Witt, 1648-1672, R. Fruin en N. Japikse ed., deel II, (Amsterdam 1922). WHG, derde serie, nr. 44, 515-518. Zie ook de brief van W. van Heuckelom, gedeputeerde namens Gelderland ter

als zodanig maakte hij deel uit van het Secretet Besogne, de vaste commissie van de Staten-Generaal voor Buitenlandse Zaken. Kort na zijn ambtsaanvaarding werden de bevoegdheden van de griffier aanzienlijk uitgebreid. Zo wist Fagel deze functie, die tevoren weinig betekenis had, door zijn persoonlijke invloed een groot politiek gewicht te geven en een sterke greep op het buitenlands beleid van de Republiek te krijgen⁸. Zijn benoeming tot raadpensionaris volgde op 20 augustus 1672.

2. TAKEN EN BEVOEGDHEDEN VAN GASPAR FAGEL ALS RAADPENSIONARIS

ONTWIKKELING VAN HET AMBT IN KORT BESTEK

In het tijdperk van de Bourgondische hertogen hadden de Staten van Holland een juridisch geschoold ambtenaar in dienst om hen te adviseren en hun belangen tegenover de landsheer te verdedigen; de 'landsadvocaat', zoals deze functionaris genoemd werd, fungeerde tevens als secretaris van de gedeputeerden ter dagvaart. Na het ontstaan van de Republiek lag het accent van zijn taak meer op het voorzitterschap van de Statenvergaderingen en het formuleren van de aldaar genomen besluiten. De Staten stelden naast de raadpensionaris dan ook een secretaris aan. Verder bleef hij deel uitmaken van de Hollandse delegatie naar de vergaderingen van de Staten-Generaal, niet meer als secretaris maar als woordvoerder van het gewest dat zich in dit college spoedig de meeste invloed zou verwerven.⁹

Onder de voorganger van Gaspar Fagel, Johan de Witt (1653-1672), bereikte de politieke betekenis van dit ambt een hoogtepunt. Tijdens dit 'stadhouderloze tijdperk' werd zijn invloed slechts beperkt door regentenclans in een aantal Hollandse steden.¹⁰ Fagel daarentegen stond in de schaduw van stadhouder Willem III, die op zijn beurt met hulp van deze raadpensionaris zijn politieke macht wist uit te breiden. Aangezien raadpensionaris en stadhouder in grote lijnen dezelfde politieke doeleinden nastreefden en Fagel mede daardoor het volledige vertrouwen van Willem III genoot, zal zijn invloed toch aanzienlijk zijn geweest, zij het meer achter de schermen.

generaliteit, aan Johan de Witt, van 5 november 1670; ARA, archief van raadpensionaris Johan de Witt, nummer toegang 3.01.17.

8 ARA, archief van de Staten-Generaal, resoluties 5 november 1670, inv. nr. 3282; M.A.M. Franken, Coenraad van Beuningens politieke en diplomatieke activiteiten in de jaren 1667-1684 (Groningen 1966) 31-32.

9 W. Antheunissen, 'De Raadpensionaris van Holland. Eene staatsrechtelijk-historische schets', Tijdschrift voor Geschiedenis 34 (1919), 306-339, aldaar 306 en 312. Zie ook: J.W. Koopmans, De Staten van Holland en de Opstand ('s-Gravenhage 1990) Hollandse Historische Reeks 13, 94-99; 202-214.

10 S. Groenveld, Evidente factiën in den staet. Sociaal-politieke verhoudingen in de 17e-eeuwse Republiek der Verenigde Nederlanden (Hilversum 1990) 43-50.

AANSTELLING, VERLENGING VAN DE AMBTSTERMIJNEN EN OPVOLGING

Nicolaas Vivien, pensionaris van Dordrecht, verving vanaf 20 juni 1672 raadpensionaris Johan de Witt op wie een aanslag was gepleegd.¹¹ Toen De Witt op 4 augustus officieel ontslag als raadpensionaris had genomen, bleef Vivien voorlopig zijn plaatsvervanger. Tijdens de Statenvergadering van 16 augustus besloot de meerderheid van de gedeputeerden de (zeer ruime) instructie uit 1668 van De Witt aan de nieuw te benoemen raadpensionaris te geven.¹² Willem III en Fagel zelf hebben desgevraagd enige wijzingen voorgesteld, waarop later zal worden teruggekomen. Op 18 augustus kozen de Staten van Holland met algemene stemmen Gaspar Fagel tot raadpensionaris.¹³ (De andere genomineerden waren Coenraad van Beuningen, raad en oud-burgemeester van Amsterdam, en Hieronymus van Beverningk, raad van de stad Gouda).¹⁴ In de vergadering van 23 augustus verklaarde Fagel 'onder verscheyde heussche protestatiën' (hij achtte zich minder gekwalificeerd dan zijn voorganger) het ambt uit gehoorzaamheid aan de Staten te accepteren.¹⁵

Twee dagen later deelde Fagel namens de Ridderschap aan de Statenvergadering mee, dat dit college besloten had hem 'in conformité van voorige gewoonte, mede te employeren als Pensionaris van de Ridderschap en Edelen.'. Onlangs werd aangetoond, dat hij als eerste deze functie in formele zin bekleedde.¹⁶

In maart 1677, het jaar waarin de eerste ambtstermijn van Gaspar Fagel zou aflopen, deelde Willem III tijdens een vergadering van de Staten van Holland mee, dat de raadpensionaris hem te kennen had gegeven niet voor een tweede termijn in aanmerking te willen komen. De stadhouder stelde dit nu al aan de orde omdat hij zelf in de zomer, wanneer Fagel's ambtstermijn officieel verlengd zou moeten worden, op veldtocht zou zijn en de deliberaties hierover niet zou kunnen bijwonen. Hij was van mening dat de raadpensionaris 'sonder grooten ondiens van den Lande sich van 't voorschreve Employ niet soude kunnen ontslaen'. Daarom verzocht hij de vergadering Fagel over te halen zijn functie slechts met hun 'volkomen' toestemming neer te leggen. De stadhouder zou op dit punt graag voor zijn vertrek gerust gesteld worden.

11 ARA, archief van de Staten van Holland en West-Friesland na 1572, resoluties 20 juni 1672, inv.nr. 105.

12 Zie voor de gang van zaken tijdens de vergadering: Notulen gehouden ter Statenvergadering van Holland (1671-1675) door Cornelis Hop, pensionaris van Amsterdam, en Nicolaas Vivien, pensionaris van Dordrecht. N. Japikse ed. WHG, derde serie, nr. 19 (Amsterdam 1903) 275-277.

13 ARA, archief van de Staten van Holland, inv.nr. 1791, fol. 72vo-73ro; resoluties 20 augustus 1672, inv. nr. 105.

14 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 18 augustus 1672, inv. nr. 105; volgens Jan Wagenaar zou Fagel door Willem III als raadpensionaris zijn aangewezen, zie zijn *Vaderlandsche Historie, vervattende de geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, inzonderheid die van Holland, van de vroegste tijden af*, deel XIV (Amsterdam 1756) 187.

15 Notulen Hop en Vivien, 289.

16 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties, 25 augustus 1672, inv. nr. 105; H.M. Brokken, A.W.M. Koolen, m.m.v. H.J.Ph.G. Kaajan, *Inventaris van het archief van de Ridderschap en Edelen van Holland en West-Friesland, 1572-1795* ('s-Gravenhage 1992) (Rijksarchief in Zuid-Holland, inventarisreeks nr.1) x en xi.

Daarop motiveerde Gaspar Fagel zelf waarom hij niets voor een tweede termijn voelde. Volgens hem was 'aen veele Ingezetenen ..sijnen dienst onaengenaem' en '.. verweckte seer veel haet ende opspraeck'. Voorts was zijn gezondheid sterk achteruit gegaan. Hij had daarom 'zijne domestique zaaken' zo geregeld dat hij zijn leven in alle rust kon eindigen (mogelijk doelde hij hier op de door hem gehuurde rentmeesterswoning van de voormalige abdij Leeuwenhorst, die hij als zijn buitenverblijf gebruikte). Zouden de Staten zijn aanblijven wensen, dan verzocht hij deze kwestie officieel op de agenda van een volgende vergadering te zetten, zodat de afgevaardigden hun lastgevers konden raadplegen. Alleen als alle leden hem als raadpensionaris wensten te behouden zou hij aanblijven en zich slechts terugtrekken met goedvinden van Willem III. In de vergadering van 3 juli verklaarden alle gedeputeerden 'volkomen genoegende satisfactie geschept te hebben' in zijn functioneren en zij spraken de wens uit, dat hij als raadpensionaris zou aanblijven.¹⁷ Deze gang van zaken doet denken aan een politieke manoeuvre bedoeld om zich, althans formeel, van een zo groot mogelijk politiek draagvlak te verzekeren. Mogelijk moet men dit bezien tegen de groeiende oppositie van de tot vrede geneigde, meer 'pro-Franse' factie, onder aanvoering van Amsterdam.¹⁸

Toen zijn tweede ambtstermijn ten einde liep (1682) en het iedereen duidelijk was dat voor de ziekelijke Fagel dit ambt te zwaar was, werd hem toegezegd dat men hem zou proberen te ontlasten van de verantwoordelijkheid voor het financiële beleid. Vermoedelijk is het bij deze toezegging gebleven.¹⁹ De derde verlenging in 1687 verliep verder geruisloos.²⁰

Ruim een jaar later overleed Gaspar Fagel, op 15 december 1688. Michiel ten Hove, pensionaris van Haarlem en bloedverwant van Gaspar Fagel nam tijdelijk de functie waar. De Staten zagen in hem de definitieve opvolger van Gaspar Fagel. Ten Hove aarzelde echter het ambt definitief te aanvaarden in verband met zijn slechte gezondheid. Hij overleed plotseling op 24 maart 1689. Anthonie Heinsius volgde hem als waarnemer op. Op 27 mei 1689 werd hij definitief tot raadpensionaris gekozen, geheel volgens de wens van Willem III en van Gaspar Fagel.²¹

17 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 13 maart en 3 juli 1677, inv. nr. 110.

18 Groenveld, *Evidente factiën...*, 64-65.

19 De stad Leiden heeft tijdens de vergadering van de Staten van Holland van 10 augustus 1672 een voorstel gedaan om voortaan de raadpensionaris het recht op het voeren van de buitenlandse correspondentie te ontnemen. De Leidse delegatie kreeg echter geen steun van de andere gedeputeerden. Zie: H. van Wijn e.a., *Notulen Hop en Vivien*, 276-277 en *Bijvoegsels en Aanmerkingen voor het veertiende deel der Vaderlandsche Historie van Johan Wagenaar* in deel XIII-XIV (Amsterdam 1794) 87-88.

20 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 22 juli 1687, inv. nr. 120.

21 De briefwisseling van Anthonie Heinsius 1702-1720, deel I. A.J. Veenendaal jr. ed. *Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Grote serie nr. 158* ('s-Gravenhage 1976) XV-XVIII.

OVERIGE FUNCTIES

Op 3 februari 1678 werd Fagel door stadhouder Willem III uit een voordracht van zes genomineerden tot ordinaris Hoog Heemraad van Rijnland geëligend.²²

Drie jaar later, op 14 Maart 1681, werd Fagel nog belast met de functies van grootzegelbewaarder, stadhouder en registermeester van de Lenen van Holland en West-Friesland. Hij volgde Arent van Wassenaer van Duvendoerde na diens overlijden op, die die deze functies vanaf 1672 had bekleed.²³

INSTRUCTIE

In artikel I van zijn instructie²⁴ worden de eisen geformuleerd die aan een dergelijke functionaris worden gesteld. Hij moet als een rechtschapen mens bekend staan, de ware Christelijke gereformeerde religie belijden, kennis en ervaring hebben van 's Lands saecken', en de Latijnse en Franse taal beheersen.

Artikel III behandelt de belangrijkste taak van de raadpensionaris, te weten:

- - het behoud van de 'Privilegien, Gerechtigheden, Coustumen, ende Usantien' van Holland;
- - het waken over de souvereiniteit en autoriteit van de Staten van Holland;
- - het toezicht houden op de naleving en uitvoering van de generale wetten, resoluties, e.d.

In de artikelen VI, VIII, XXI en XXII is als zijn plicht vastgelegd de vergaderingen van Gecommitteerde Raden, het dagelijks bestuur van het gewest, en van de Staten Generaal bij te wonen en de aldaar behandelde relevante zaken aan de vergadering van de Staten van Holland voor te leggen. Artikel VIII beschrijft uitvoerig het vergaderprogramma van de raadpensionaris: Vergaderingen van de Staten van Holland duren 's morgens van 9-11 en 's middags vanaf 4 uur. Tussen 11 en 4 uur 's middags moet hij de vergaderingen van de Staten-Generaal bijwonen. Verder moet hij tweemaal per dag voor het begin van de vergadering van de Staten van Holland met Gecommitteerde Raden de punten bespreken, die in de Statenvergadering nog aan de orde moeten komen.

De artikelen IV, V, IX t/m XV behandelen zijn taak om leiding te geven aan de vergaderingen van de Staten van Holland.

22 ARA, archief van Pieter Steyn, inv. nr. 500, fol. 361-364.

S.J. Fockema Andrea, Het Hoogheemraadschap van Rijnland, zijn recht en zijn bestuur van den vroegsten tijd tot 1857 (Leiden 1934) 402. Zie in dit verband ook: ARA, archief van de familie Fagel, inv. nr. 419.

23 ARA, archief van de Staten van Holland, inv.nrs. 1791 fol. 201ro-205ro en 1363.31; resoluties 23 augustus en 22 november 1672, inv. nr. 105.

24 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 19 augustus 1672, inv. nr. 105.

Artikel VII is een nieuw artikel, dat op verzoek van stadhouder Willem III was toegevoegd. Hierin wordt de plicht geformuleerd om de stadhouder van alle staatszaken op de hoogte te houden.²⁵

De artikelen XVI t/m XX regelen de wijze van administratie en de archiefzorg. Zo wordt de raadpensionaris in artikel XIX verplicht om een '..perfect Register ende Index..' van alle boeken en stukken die voor het gewest van belang zijn op te stellen en dit jaarlijks 'onder Receptisse over (te) leveren in handen van de Bewaerder van de Chartres van Haer Edele Groot Mog.'

In artikel XXIII wordt het de raadpensionaris verboden om brieven, gericht aan de Staten en Gecommitteerde Raden, achter te houden.

Artikel XXIV regelt de correspondentie van de raadpensionaris met gezanten van de Republiek in het buitenland. Hij moet hen op de hoogte houden van de politiek van de Staten, hen alle resoluties die daarop betrekking hebben toesturen; als hij hen zaken 'van teere consideratien' moet schrijven, dient hij daarvan de Staten, dan wel de Gecommitteerde Raden van het Zuider- en Noorderkwartier op de hoogte te stellen.²⁶ De minuten van deze brieven dienen bewaard en, indien daarom door de Staten van Holland zou worden verzocht, getoond te worden.

De wijze, waarop de raadpensionaris contact dient te houden met buitenlandse gezanten in de Republiek wordt in artikel XXV geregeld. Ook hier wordt de plicht tot rapportage over hetgeen in die contacten aan de orde is gekomen vastgelegd.

Artikel XXVI behandelt zijn plicht zich voortdurend van de financiële situatie van het gewest op de hoogte te stellen en hierover aan het begin van elke vergadering te rapporteren zonder zich echter met het financieel bestuur van het gewest te mogen bemoeien. Dit behoorde nl. tot de competentie van Gecommitteerde Raden van het Zuiderkwartier.

In artikel XXVII wordt het de raadpensionaris verboden om zich met de nominatie van regenten te bemoeien. Dit artikel is op verzoek van Fagel enigszins gewijzigd: hij mag familieleden tot de vierde graad recommanderen.²⁷ Verder staat het hem vrij desgevraagd zijn opinie over personen te uiten, tegenover de stadhouder, de Staten van Holland en de Hollandse Gedeputeerden ter Staten-Generaal.

25 Notulen Hop en Vivien, 288.

26 Het gewest Holland bestond uit het Noorder- en het Zuiderkwartier; beide kwartieren stonden onder leiding van een eigen college van Gecommitteerde Raden; zij beheerden hun eigen financiën en vormden tevens het dagelijks bestuur van de Staten van Holland in het eigen kwartier. De colleges zetelden in Hoorn en in Den Haag. Door de centrale ligging van de standplaats van Gecommitteerde Raden van het Zuiderkwartier was dit college van grotere politieke betekenis. De splitsing was het gevolg van de oorlogssituatie in 1573 en is tot 1795 blijven voortbestaan.

27 ARA, archief van Pieter Steyn, inv. nr. 499, folio 127.

De raadpensionaris wordt geacht in Den Haag te wonen en zich slechts met toestemming van Gecommitteerde Raden, buiten de provincie te begeven, aldus de artikelen XXVIII en XXIX. Deze toestemming wordt verleend in het geval hem een 'commissie' buiten Holland door de Staten is opgedragen. In de praktijk hoefde Fagel, evenmin als De Witt, steeds toestemming te vragen. De Staten van Holland besloten in september 1676 hem toe te staan de provincie te verlaten wanneer de dienst van het land zulks vereiste.²⁸

Artikel XXX bevat het verbod om geschenken aan te nemen. De instructie van Johan de Witt van 1668 kent een zelfde artikel; dit bevat een soortgelijk verbod voor de klerken, die op het 'comptoir' van de raadpensionaris werken. Op verzoek van Fagel is deze passage hier weggelaten en is een apart artikel, nummer XXXI, speciaal aan de klerken gewijd. Geheimhouding van belangrijke staatsgeheimen hing o.a. af van de onomkoopbaarheid van hen, die de geheime stukken moesten overschrijven.

Het salaris van de raadpensionaris wordt in artikel XXXII geregeld: de gage van Gaspar Fagel zou 6.000 Caroli guldens per jaar bedragen. (Hiernaast kreeg hij nog eens hetzelfde bedrag om zijn salaris in overeenstemming te brengen met wat hij als griffier van de Staten-Generaal verdiend had en een pensioen van 4.000 gulden).²⁹

In de artikelen XXXIII en XXXIV wordt bepaald dat de benoeming voor vijf jaar zal gelden en dat de raadpensionaris na zijn ambtsperiode geen ander gewest of staat zal mogen dienen, tenzij met toestemming van de Staten van Holland.

PRAKTIJK TEGENOVER THEORIE

30

Johan de Witt die gedurende zijn hele ambtsperiode ervoor geijverd had de Oranje's, en met name prins Willem III, buiten de landspolitiek te houden, moest onder druk van zijn politieke tegenstanders en van de bezetting van een deel van de Republiek door buitenlandse mogendheden het veld ruimen en werd enige weken later vermoord. Stadhouders Willem III nam de meeste bevoegdheden van hem over, met name op het gebied van de landsverdediging, de magistraatsbestelling (vooral na de invoering van de regeringsreglementen voor Utrecht, Overijssel en Gelderland) en de buitenlandse politiek. Het zevende artikel, dat op verzoek van stadhouder Willem III was toegevoegd, verplichtte Fagel in alles overleg met hem te

28 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 19 september 1676, inv. nr. 109. Zie voor een opsomming van zijn reizen buiten de provincie de index op de resoluties van Gecommitteerde Raden: ARA, archief van Gecommitteerde Raden, inv. nr. 3292, fol. 797-799.

29 ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 27 augustus 1672, inv. nr. 3021. Notulen Hop en Vivien, 275; zie daar ook noot 5.

30 De Bruin signaleert in zijn proefschrift de discrepantie tussen de formalistisch-legalistische traditie in de vaderlandse geschiedschrijving en de feitelijke machtsverhoudingen. G. de Bruin, *Geheimhouding en Verraad. De geheimhouding van staatszaken ten tijde van de Republiek (1600-1750)* ('s-Gravenhage 1991) 133.

voeren. Juist deze verplichting tot nauwe samenwerking met Willem III heeft voor Fagel echter ook de mogelijkheid geschapen een politieke invloed uit te oefenen die de begrenzings van zijn instructie verre overschreed.

In de instructie was vastgelegd dat een raadpensionaris slechts een hoge ambtenaar van de Staten van Holland was en zijn taken werden binnen een eng Hollands gezichtspunt geformuleerd (art. III). Daarnaast echter reikte de instructie allerlei instrumenten aan waarmee de raadpensionaris zich een grote invloed op het politieke leven in de hele Republiek kon verwerven, vooral als men ze beschouwt in onderlinge combinatie.

- Het voorzitterschap, gecombineerd met het secretarisambt, in de vergaderingen van de Staten van Holland en zijn taak als woordvoerder van de Ridderschap gaven hem voldoende mogelijkheden een sturende rol in de Statenvergaderingen te spelen. Het vierde artikel van de instructie verplichtte de raadpensionaris al sinds 1544 zich bij onenigheid tussen de Staten zelf of met andere colleges en gewesten neutraal op te stellen. Echter, de taak de gedeputeerden 'te disponeren tot de meeste eenparigheydt' (art. XI, voor het eerst in de instructie van Johan de Witt van 2 augustus 1658) en de conclusies te formuleren, gaf de raadpensionaris ruime gelegenheid zijn invloed te doen gelden.³¹ Bovendien maakte de raadpensionaris deel uit van de belangrijkste 'besognes' (commissies) op gewestelijk en generaliteitsniveau, waar in feite veel belangrijke beslissingen werden voorbereid.³² Het opstellen en uitgeven van de resoluties kon eveneens als machtsmiddel werken. Zo deed er zich in de vergadering van de Staten van Holland van 9 maart 1679 een conflict tussen de stad Amsterdam en Fagel voor. Amsterdam maakte bezwaar, dat een bepaalde resolutie, die bij meerderheid en niet unaniem was aangenomen - Amsterdam was tegen -, was gepubliceerd. Deze kwestie legde Gaspar Fagel in de volgende vergadering aan de Staten voor waar hij steun kreeg van de overige gedelegeerden. Fagel formuleerde handig 'dat hij weezende alleen een Minister van haar Ed. Gr. Mo. verplicht was de Resolutien bij deselve genoomen uyt te geeven en haer executie te laten geworden' (art. IV en XVIII). (De kwestie ging over de fortificatie van Naarden. Amsterdam had een aantal zakelijke bezwaren hiertegen; wantrouwen ten aanzien van de ambities van Willem III speelde hierbij ook mee).³³

- De raadpensionaris moest zoveel mogelijk de vergaderingen van Gecommitteerde Raden (van het Zuiderkwartier), in feite het dagelijks bestuur van het gewest, bijwonen en daarover in de Statenvergadering rapporteren. Bovendien stelde de raadpensionaris met Gecommitteerde Raden de 'Pointen

31 H.E. Greve, 'Het ambt en de instructies van den raadpensionaris' in: Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde, 4e reeks, 2 (1902) 375.

32 G. de Bruin, Geheimhouding, 161-162. Zie voor informatie over de vaste en ad hoc besognes: W.E. Meiboom, Inventaris van het archief van de Gedeputeerden van Haarlem ter Dagvaart van de Staten van Holland, (1589) 1603-1787, Rijksarchieven in Holland Inventarisreeks nr. 54, ('s-Gravenhage 1990) XIV-XV.

33 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 23 februari en 9 maart 1679, inv.nr. 112; G.H. Kurtz, Willem III en Amsterdam 1683-1685 (Utrecht 1928) 23-24.

van deliberatie' (de agenda) op. Deze plichten stelden hem in staat alle actuele politieke kwesties op de voet te volgen, in beide colleges aan te zwengelen, dan wel ze rechtstreeks met de leden, buiten de vergadering om, te regelen.³⁴

-In de vergaderingen van de Staten-Generaal was hij spreekbuis van het machtigste gewest, de enige permanente gedeputeerde in dit college en lid van het Secretet Besogne, de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken. In de overige besognes van de Staten-Generaal had de raadpensionaris het voortouw, ook nu door het politieke gewicht van Holland.³⁵

- Zijn bevoegdheid met buitenlandse vorsten en diplomaten en met de in het buitenland geaccrediteerde gezanten van de Republiek te corresponderen maakte van de raadpensionaris in feite een minister van Buitenlandse Zaken. Het is niet te verwonderen dat, zoals hiervoor reeds werd vermeld, er tijdens de deliberatie over een nieuwe instructie in augustus 1672 stemmen opgingen om de raadpensionaris dit recht te ontnemen³⁶ (ook deze bevoegdheid kwam trouwens pas voor het eerst in de instructie van Johan de Witt van 1658 voor). Stadhouders Willem III zelf had echter op het gebied van de buitenlandse politiek de touwtjes stevig in handen.³⁷ De onduidelijke positie van de raadpensionaris - nl. enerzijds zijn puur gewestelijke functie en anderzijds de hoofdrol die hij namens de Republiek in de onderhandelingen met andere mogendheden speelde - kon in het verkeer met buitenlandse ambassadeurs tot problemen op het gebied van het protocol leiden, zoals bijvoorbeeld met graaf d'Avaux, extraordinaris ambassadeur van de Franse Koning naar de Republiek. Het conflict liep zo hoog op dat d'Avaux de kwestie aan Lodewijk XIV zelf voorlegde. De visie van de Franse koning werd door Jacob Boreel, extraordinaris ambassadeur te Parijs voor de Republiek, aan de raadpensionaris meegedeeld, nl. 'dat den Koningh in 't seecker wiste, dat de Staten van Hollandt Souverainen waren van dat Territoir daer sijn Ambassadeurs resideerden.; maer dat de Ambassadeurs niet aen particuliere Provincien, die den Staet gesamentlijk composeerden, wierden gesonden.' De Staten van Holland besloten daarom dat Fagel niet als hun raadpensionaris, maar als 'Gedeputeerde van haer Hoogh Mog.' (titel voor de leden van de Staten-Generaal) de besprekingen met ambassadeur d'Avaux zou bijwonen, en dat hij bij die gelegenheid zoveel mogelijk de belangen van het gewest zou behartigen.³⁸

-De passage die op Fagel's verzoek in artikel XXVII was opgenomen gaf hem formeel de mogelijkheid familieleden tot in de vierde graad voor een benoeming voor te dragen. Dit betekende een uitgelezen mogelijkheid om sleutelfuncties aan betrouwbare medestanders te vergeven. Het zal geen

34 G. de Bruin, *Geheimhouding*, 158.

35 Hij was door de Staten-Generaal tot alle besognes toegelaten waaraan De Witt had deelgenomen, zie: ARA, archief van de Staten-Generaal, resoluties 26 augustus 1672, inv. nr. 3286.

36 Notulen Hop en Vivien, 276.

37 D.J. Roorda, 'Le secret du Prince. Monarchale tendenties in de Republiek 1672-1702', in: *Rond Prins en Patriciaat* (Weesp 1984) 172-192.

38 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 22 november 1678 en 23 februari 1679, inv.nrs. 111 en 112. Zie ook de minuut van de missive van Gaspar Fagel aan Jacob Boreel: ARA, archief van de familie Fagel, inv.nr. 1965.

toeval zijn dat zijn halfbroer Hendrik Fagel slechts enkele dagen na zijn benoeming tot raadpensionaris hem als griffier van de Staten-Generaal opvolgde. Zoals reeds werd vermeld, had Gaspar Fagel in de periode dat hij zelf griffier van de Staten-Generaal was, deze functie ten koste van de macht van Johan de Witt versterkt.³⁹ Nieuw is ook de toevoeging aan het overeenkomstige artikel uit de instructie van 1668 nl. het recht om in alle colleges zijn mening uit te spreken over de te benoemen personen, ook tegenover de stadhouder. Toch had Gaspar Fagel minder invloed op de magistraatsbestelling dan zijn voorganger Johan de Witt.

In feite kreeg Fagel's machtspositie vooral vorm door zijn vertrouwenspositie bij stadhouder Willem III, die hij in alles steunde, zelfs als hij niet volledig met hem instemde.⁴⁰ Stadhouder en raadpensionaris werkten op politiek gebied nauw samen en dikwijls wist Gaspar Fagel de besluitvorming in de richting te sturen, die voor het beleid van Willem III het meest gunstig was.⁴¹

3. ORGANISATIE VAN DE ADMINISTRATIE TEN TIJDE VAN GASPAR FAGEL

Johan de Witt heeft de administratie van de Staten van Holland en die van zijn eigen 'comptoir' grondig hervormd en zo een einde gemaakt aan de wantoestanden die er heersten, bijvoorbeeld tijdens de ambtsperiode van Jacob Cats (1634-1651)⁴². Naast initiatieven tot een meer efficiënte administratie nam De Witt maatregelen om de geheimhouding van secrete staatsstukken die zich in de 'comptoiren' van Holland bevonden, zoveel mogelijk te waarborgen. Gaspar Fagel heeft de door De Witt geïntroduceerde werkwijze in grote lijnen voortgezet.⁴³

Het raadpensionarisambt bracht veel administratieve werkzaamheden met zich mee: het notuleren en uitwerken van de tijdens de Statenvergadering genomen resoluties; verder moest hij Gecommitteerde Raden, de Hollandse Gedeputeerden ter Staten-Generaal en de secretaris van de Staten uiterlijk één dag na de resumptie (goedkeuring en vaststelling) van de genomen besluiten een authentiek afschrift van de resoluties doen toekomen. Hij stond in schriftelijk contact met organisaties en functionarissen op generaliteits-, gewestelijk en plaatselijk niveau, zowel binnen als buiten Holland en voerde regelmatig overleg met de in Den Haag geaccrediteerde buitenlandse gezanten. Verder stelde hij vele beleidsstukken op en voerde hij een uitgebreide correspondentie. Deze werkzaamheden werden op zijn eigen 'comptoir' verricht.

39 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 24, 25 en 26 augustus 1672, inv. nr. 105.

40 Wagenaar, *Vaderlandsche Historie*, XIV, 429-435.

41 G. de Bruin, *Geheimhouding*, 343.

42 A.Th. van Deursen, 'De raadpensionaris Jacob Cats' in *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 92 (1979), 154.

43 G. de Bruin, *Geheimhouding*, 396-397.

Bij dit werk werd hij terzijde gestaan door de 'Commis van den Lande ten Comptoire van den Raadpensionaris', kortweg 'de commis'. Deze functie was door De Witt in het leven geroepen.⁴⁴ Hij was hem behulpzaam met het notuleren en extenderen (uitwerken) van de resoluties van de Staten van Holland (pensionarissen van Dordrecht en/of Haarlem verleenden soms ook hun assistentie. Tijdens Fagel's ambtsperiode stond zijn bloedverwant Michiel ten Hove, pensionaris van Haarlem, hem terzijde). Een andere taak van de commies was het kopiëren van de geheime staatszaken. Tot 1676 bekleedde Jacob van den Bosch deze functie. Johan François Valarea, schepen van Den Haag, volgde hem op nadat Van den Bosch pensionaris van Amsterdam was geworden. Zijn schrijffloon bedroeg fl 1200 jaarlijks net als dat van zijn voorganger.

De raadpensionaris werkte nauw samen met de 'comptoiren' (Pieter Steyn spreekt van 'departementen')⁴⁵ van de Staten van Holland en Gecommitteerde Raden, in de eerste plaats met de secretarie. Ten tijde van Gaspar Fagel hadden achtereenvolgens Herbert van Beaumont en diens zoon

Simon er de leiding als secretaris van de Staten van Holland. Bij bestudering van de instructie van de secretaris krijgt men een indruk van zijn samenwerking met de raadpensionaris.⁴⁶ De secretaris moest bij alle vergaderingen van de Staten van Holland en van Gecommitteerde Raden aanwezig zijn (art. II) en de resoluties betreffende incidentele zaken zoals rekestten notuleren (art.IV). De 'appointementen' (beschikkingen op rekestten, in de marge geschreven) mochten echter pas na goedkeuring van de raadpensionaris door hem worden getekend en verzonden (art.V). Verder was hij verantwoordelijk voor de registratie en verzending van de stukken, die de raadpensionaris op grond van de resoluties van de Staten en Gecommitteerde Raden deed uitgaan. Hij had de zorg voor de archieven van de Staten van Holland en van Gecommitteerde Raden. (art. VI, XIX, XX). Tevens was hij belast met het toezicht op het werk en het functioneren van de klerken (art. VII, XIV). De raadpensionaris stelde hem de minuten van de goedgekeurde resoluties van de Staten van Holland ter hand. Daarvan moest hij authentieke afschriften naar de leden sturen, uiterlijk binnen drie weken. De secretaris werd geacht de resoluties in te laten binden en deze registers van indices te voorzien (art. X-XII). Hij moest er zorg voor dragen dat onbevoegden geen toegang tot de secretarie hadden, dit vanwege de geheime stukken die er werden gekopieerd (art. XV).

Bij de griffie van de Staten-Generaal was eveneens een 'afdeling' van de secretarie gevestigd (ieder gewest had provinciale klerken ter griffie in dienst). Er werden afschriften van resoluties van de Staten-Generaal en van voor Holland relevante stukken gemaakt. Deze moesten aan de Gedeputeerden ter Staten-Generaal en aan de provinciale leden in andere generaliteitsinstellingen worden gezonden.⁴⁷ De Camer van Financie was een derde bureau,

44 ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 2 december 1655, inv. nr. 3005A.

45 ARA, archief van Pieter Steyn, inv. nr. 499, fol. 119.

46 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 5 oktober 1651, inv.nr. 84.

47 G. de Bruin, Geheimhouding, 393-394.

rechtstreeks werkend voor Gecommitteerde Raden. Hier werd aan de interne boekhouding van het gewest gewerkt en aan de 'liquidatie tegens (afrekening met) de Generaliteyt'. Vermoedelijk had de raadpensionaris met de Financie minder contact, en regelde hij de financiële zaken op beleidsniveau met Gecommitteerde Raden.

Deze vier 'comptoirs' werden door talrijke klerken bemand. Door hun handen gingen de meest belangrijke staatsstukken; het was dus van belang dat betrouwbaar personeel werd aangenomen. De aard van hun dienstverband, hun salaris en status was nogal verschillend. Er bestonden ordinair, extraordinair en domestieke klerken. De raadpensionaris bijvoorbeeld had een of meerdere domestieke klerken in dienst. Zij werden door hemzelf bezoldigd; de schrijfkosten werden echter door de Staten van Holland vergoed. Jacob Cats had vier domestieke klerken in dienst; voor Johan de Witt werkten er in 1654 twee en voor Gaspar Fagel slechts één. Daarnaast werkten voor de 'comptoirs' van de Staten van Holland een wisselend aantal extraordinaire klerken. Zij kregen geen salaris maar werden op declaratiebasis betaald; zij waren wel in dienst van de overheid. Bij een vacature voor een ordinaire plaats konden zij doorschuiven en zo promotie maken. Extraordinaire klerken waren hulpkrachten die bij alle 'comptoirs' konden worden ingezet.⁴⁸ Ordinaire klerken tenslotte hadden een vast dienstverband en een salaris. De goede betaling moest een zekere immuniteit voor steekpenningen waarborgen. De schrijvers waren verplicht uitsluitend de orders van de raadpensionaris en de secretaris op te volgen (bij de Camer van Financie natuurlijk ook van de commiezen en boekhouders).

Het handhaven van de discipline onder de klerken vormde soms een probleem. Bij diverse gelegenheden werd personeel tijdelijk 'gesuspendeerd' en het salaris over die periode ingehouden. Bij de Financie kwam weleens fraude voor,⁴⁹ maar over het algemeen stak de organisatie van de secretarie van Holland dankzij preventieve maatregelen - door namelijk alle klerken een eed van geheimhouding af te laten leggen en ze behoorlijk te salariëren - gunstig af bij de situatie op de griffie van de Staten-Generaal.⁵⁰

De personeelsbezetting van de 'comptoirs' zag er als volgt uit. In 1674 had Gaspar Fagel naast zijn commies slechts één domestieke klerk in dienst. Zijn loon bedroeg fl 350 per jaar. Er werkte ook een kamerbewaarder, een soort bode. Fagel ontsloeg Willem van Barneveld, die deze functie jarenlang had vervuld. Hij werd vervangen door Cornelis Woestijn voor fl 2,10 daags. Fagel stelde zelf een nieuwe instructie voor hem op.⁵¹

Op de secretarie werkten in 1674 een 'premier' klerk, Arend Pijl, die fl 1450,- per jaar verdiende, en 7 ordinaire klerken, allen met een salaris van fl 1000,-. Korte tijd is er ook een 'directeur van de Registers der uitheemsche saecken

48 ARA, archief van Pieter Steyn, inv. nr. 499, fol. 119.

49 ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 7 en 27 februari 1673, inv. nr. 3022; 17 februari 1676, inv. nr. 3026; 1 maart 1678, inv. nr. 3028.

50 G. de Bruin, *Geheimhouding*, 394-395.

51 ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 15 juni en 1 juli 1682, inv. nr. 3032. ARA, archief van raadpensionaris Gaspar Fagel, inv. nr. 65.

ende negotiatiën' op de secretarie werkzaam geweest, ook een door De Witt ingestelde functie. Het was zijn taak stukken te verzamelen 'van alle saecken die tusschen desen Staet ende andere Coningen, Republijcken, Princen' speelden, en afschriften ervan in registers in te binden. Bedoeld worden waarschijnlijk de registers van de Staten van Holland, inventarisnummers 2240-2577. Op voordracht van De Witt werd Hillebrandt Brandt aangesteld tegen een salaris van fl 800,- per jaar. Na maart 1678 werd deze functie vermoedelijk wegbezuinigd en werden deze registers ten kantore van de raadpensionaris bijgehouden.⁵²

Vanaf september 1678 werd er een aparte commies aangesteld ter correctie der proeven en gedrukte depeches van Holland. Mr. J. Pijl was de eerste die deze functie vervulde. Zijn salaris bedroeg fl 1000,-.⁵³

Verder waren er twee kamerbewaarders in dienst van de Staten, één met een salaris van fl 1050,-, een tweede met een salaris van fl 700,-. Waarschijnlijk hadden zij een grotere verantwoordelijkheid dan de kamerbewaarder van de raadpensionaris, gezien hun hogere bezoldiging. Tijdens de beruchte vergadering van de Staten van Holland, waar het conflict tussen Willem III en de stad Amsterdam over nieuwe troepenwervingen ten gunste van Spanje tot uitbarsting kwam, moesten de kamerbewaarders van de Staten op bevel van Fagel de deuren van de vergaderzaal sluiten.⁵⁴

Bij de griffie werkten een premier en vier ordinaris klerken; alle vijf verdienden zij

fl 1000,-. Bij de Financie vanaf 1673 twee commiezen met een salaris van respectievelijk

fl 2000,- en fl 1600,-; twee boekhouders met een loon van fl 1800,- en fl 1600,- en negen klerken, die ieder fl 1100,- per jaar verdienden. Ook de Camer van Financie had zijn eigen kamerbewaarder, die in 1674 een salaris van fl 1050,- had.⁵⁵ Een positie bij de Financie was dus lucratiever dan een post bij de overige kantoren.

In februari 1678 besloten de Staten van Holland een commissie in te stellen om de financiële situatie van het gewest, die door de zware oorlogslasten weinig rooskleurig was, door te lichten en aanbevelingen tot verbetering te doen. Het rapport werd in november uitgebracht. Hierin zijn - naast andere waardevolle gegevens - de personeelsbezetting, de personeelskosten en de namen der klerken van de vier kantoren te vinden.⁵⁶ Op twee punten bleken de kosten van

52 ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 24 april 1664 en 14 maart 1665, inv. nrs. 3014; resoluties 29 maart 1678, inv. nr. 3028.

53 ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 4 augustus 1679, inv.nr. 3029.

54 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 16 maart 1684, inv.nr. 117. Zie ook: Theo H.P.M. Thomassen, 'De lotgevallen van een ambtelijke duizendpoot. De kamerbewaarder van de Staten-Generaal in de tijd van de Republiek' in: Die Haghe Jaarboek 1988, 51-97.

55 H.E. van Gelder ed. 'Haagsche cohieren' II (1674) 1-117; 107-110, in Die Haghe Jaarboek 1914/15 ('s Gravenhage 1915).

56 ARA, archief van de Staten van Holland, secrete resoluties 25 november 1678, inv. nr. 302.

de administratie in de oorlogsjaren uit de hand te zijn gelopen: de toename van personeel van de Camer van Financie en de extraordinaris schrijfkosten (in 1671: fl 17.041-10-0; in 1674: fl 39.445-12-0; in 1677: fl 30.849-15-0). De door de commissie uitgebrachte aanbevelingen hadden als teneur: geen vernieuwingen invoeren maar een financieel beleid 'op den goeden ende salutairen voet van mesnage' als vóór de oorlog voeren. De extraordinaris klerken die op het kantoor van de Financie werkten kregen de status van 'ordinaris'. Er zouden slechts één boekhouder, (voorheen twee) en vier klerken (eerst zes, en sinds maart 1674 zelfs tijdelijk negen) werkzaam zijn. Ter secretarie zouden één premier en tien ordinaris klerken (drie meer dan in 1674) en ter griffie van de Staten-Generaal vijf klerken werkzaam zijn. Deze plaatsen werden door onderling schuiven opgevuld en door 'natuurlijk verloop' ingekrompen.⁵⁷

De raadpensionarissen hielden gewoonlijk kantoor aan huis; daarnaast verrichtte Fagel ook werkzaamheden op het Binnenhof. Kort na zijn ambtsaanvaarding kreeg Fagel er de beschikking over extra vergaderruimte, 'een Camer van besoignes ..in de Camer daer jegenwoordigh schrijven, de Clercquen van den Boekhouder Lens..' Verder kreeg hij de beschikking over een vertrek voor zijn commies en klerken en over extra opslagruimte voor het archief in de kelders. Enige maanden later kreeg hij toestemming de 'Camer van haer Ed. Mo. met goude Leeren behangen sijnde tot sijn gebruijck ende besoignes te

...doen approprieren ende van den ordinaris doorganck met een steene muij [te] laten separeren'. Simon van Beaumont, secretaris van de Staten van Holland, kreeg op zijn verzoek de beschikking over het vroegere kamertje van de raadpensionaris.⁵⁸

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De instructie van Gaspar Fagel verplichtte hem jaarlijks alle beleidsstukken, zowel op gewestelijk als generaliteitsniveau, bij de 'Bewaerder van de Chartres' in te leveren (art. XIX). Johan de Witt hield zich daar vrij goed aan blijkens de herhaalde vermelding in de resoluties⁵⁹, ofschoon hij lang niet alles overhandigde; dat Fagel zijn papieren afstond staat nergens in de resoluties vermeld. Na het overlijden van Gaspar Fagel werd traditiegetrouw een delegatie uit de Staten van Holland naar zijn sterfhuis gestuurd om de familie te condoleren en de daar aanwezige archiefstukken op te halen. Er wordt echter geen melding gemaakt of en zo ja, welke archivalia vandaar zijn meegenomen.⁶⁰

57 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 30 maart en 27 april 1679, inv. nr. 112. ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 4 augustus 1679, inv. nr. 3029.

58 ARA, archief van Gecommitteerde Raden, resoluties 29 augustus en 17 december 1672, inv. nr. 3021.

59 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 16 maart 1655, inv.nr. 88; 24 februari 1656, inv.nr. 89; 4 april 1658, inv.nr.91; 1 april 1659, inv.nr. 92; 4 mei 1660, inv.nr. 93; 14 december 1662, inv.nr. 93; 6 februari 1665, inv.nr. 98; 28 mei 1666, inv.nr. 99; 21 december 1667; 25 april 1671, inv.nr. 104.

60 ARA, archief van de Staten van Holland, resoluties 16 december 1688, inv. nr. 121.

Het archief van Gaspar Fagel bestond uit de volgende onderdelen:

- a. de stukken die zich in de charterkamer en eventueel in zijn 'comptoir' op het Binnenhof bevonden.
- b. wat eventueel uit het sterfhuis is opgehaald.
- c. wat bij de familie is achtergebleven.

De onder a. en b. vermelde archivalia zijn in het Statenarchief terechtgekomen en in deze inventaris beschreven. Hierbij zijn ook nog enige stukken gevoegd die in de vorige eeuw zijn aangekocht.⁶¹ Het totaal betreft ca. 10,5 m.¹ archief.

De onder c. genoemde stukken zijn opgenomen in het archief van de familie Fagel, waarop later zal worden teruggekomen.

In deze inventaris zijn de nummers 2867-2939 beschreven uit de oude inventaris van de Staten van Holland, 1572-1795, die P.A. Leupe, J.J. Feijlbrief en P.L. Muller in de jaren 1873-1879 hebben gemaakt. De stukken waren afkomstig uit het kantoor van de raadpensionaris en het merendeel was oorspronkelijk op liasborden bevestigd. Een ander deel is afkomstig uit de loketkast van de Staten van Holland. In 1873 begon P.A. Leupe met de inventarisatie van stukken van de raadpensionarissen De Witt en Fagel door de liassen te verbreken, de binnenlandse correspondentie in een chronologische volgorde te leggen, in portefeuilles te verzamelen en van opschriften te voorzien (de buitenlandse correspondentie, die zowel aan de Staten van Holland als aan de raadpensionaris was gericht, was al eerder geordend).

De bescheiden uit de loketkast waren vanouds onderwerpsgewijs geordend, maar werden nu tussen de series, afkomstig uit de liassen, gevoegd zonder daar bij duidelijk aan te geven uit welke loketkast ze afkomstig waren.⁶² De door P.A. Leupe begonnen werkzaamheden werden later door J.J. Feijlbrief overgenomen, die speciaal met de inventarisatie van het oud-archief van Holland werd belast.

Na het aanbrengen van de laatste verbeteringen werd begin 1880 door de toenmalige rijksarchivaris, L.Ph.C. van den Bergh, een concept-inventaris van het oud-archief van de Staten van Holland en de daarbij behorende archieven aan de minister van Binnenlandse Zaken, jhr. mr. W. Six, aangeboden met een verantwoording van de gevolgde werkwijze.⁶³ De bedoeling was de inventaris door het Rijk te laten uitgeven, mits deze aan wetenschappelijke criteria zou beantwoorden. Op verzoek van de minister zond de archivaris in Gelderland, Th.H.F. van Riemsdijk, hem een rapport met zijn kritische oordeel. Van Riemsdijk was van mening dat deze inventaris 'geen algemeen stelsel van indeling, ordening en beschrijving' vertoonde. Het onderscheid, dat tussen het

61 Overzicht van het Nederlandsche Rijks-Archief, uitgegeven op last van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken. ('s-Gravenhage 1854) 157-159.

62 VROA (1873-1877), 94; 135. Zie voor een overzicht van de stukken uit de loketkassen, opgemaakt in de 19de eeuw: ARA, archief van de Staten van Holland, inv. nr. 6409. De loketkasten waren voorzien van een opschrift en code, de stukken echter niet, waardoor een reconstructie achteraf niet meer mogelijk was. Zie: VROA (1909), 8.

63 ARA, Het archief van het Algemeen Rijksarchief, inv.nr. 662; VROA (1865-1877) 125-126; (1878) 6; (1879) 5; (1880), 4-5.

archief van de Staten van Holland en de archieven van de raadpensionarissen werd gemaakt, was volgens hem niet voldoende verantwoord en hij vroeg zich af of dit onderscheid formeel juist en uit praktisch oogpunt wel wenselijk was. Op grond van dit rapport werd besloten niet tot publikatie over te gaan.⁶⁴

In 1950 nam B. van 't Hoff, Rijksarchivaris van Zuid-Holland, als eerste sinds 1879 de inventarisatie van het archief van raadpensionaris Gaspar Fagel weer ter hand.⁶⁵ Hij was tot het eind van het jaar 1958 met de bewerking van dit archief bezig, zij het met onderbrekingen. Hij heeft de correspondentie grotendeels beschreven, waarbij hij de oude indeling - ordening naar afzender - handhaafde en verfijnde. Van de serie 'particuliere missiven' heeft hij een lijst gemaakt van missiven die hem belangrijk leken.⁶⁶ In 1975 werd begonnen met het project van de herinventarisatie van het archief van de Staten van Holland, waarbij bewust gekozen werd voor de afzonderlijke uitgave van de archieven van de raadpensionarissen naast dat van de Staten van Holland. In 1990 vervaardigde R.A.M. Vernooij als stageproject een deelinventaris van het archief van raadpensionaris Gaspar Fagel, waarmee een eerste fase van de herinventarisatie werd afgesloten.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

De rechtstitel is (nog) onbekend

64 Voor de briefwisseling van Van den Bergh en Van Riemsdijk met minister Six zie: Het kabinets-archief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, 1814-1935, inv.nr. 283.

65 VROA (1950) 12.; ARA, archief van B. van 't Hoff, inv.nr. 5.

66 VROA's (1951) 11; (1952) 11; (1953) 16; (1954) 11; (1958) 18.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

ALGEMEEN

Vooraf zij opgemerkt dat het noodzakelijk is om naast de stukken in dit archief het archief van de familie Fagel te bestuderen, zowel de 'stukken van ambtelijke aard, afkomstig van Gaspar Fagel' als de 'particuliere brieven' van en aan Gaspar Fagel⁶⁷. Dit archief bevat stukken over vrijwel alle onderwerpen die ook in het ambtelijk archief voorkomen.

Het ambtelijk archief van raadpensionaris Gaspar Fagel bestaat voor het merendeel uit ingekomen stukken, aan hemzelf, aan de Staten van Holland of aan Gecommitteerde Raden geadresseerd (in het archief van de Staten van Holland ontbreken de ingekomen stukken uit de ambtsperiode van Fagel geheel). Minuten van uitgegane stukken van de hand van Gaspar Fagel bevinden zich nauwelijks in zijn ambtelijke archief maar zijn in beperkte mate in het archief van de familie Fagel te vinden.

Zoals eerder werd vermeld zijn de ingekomen stukken beschreven onder de afdeling: 'Algemeen'. Deze bevat de stukken, die over alle mogelijke onderwerpen kunnen handelen. Daarnaast is er een afdeling 'Bijzonder', waarin stukken die op afzonderlijke onderwerpen betrekking hebben, onderwerpsgewijs zijn geordend. Zoekt men gegevens over een bepaalde instelling, een functionaris of over een bepaald onderwerp, dan is het noodzakelijk zowel onder 'Algemeen' als 'Bijzonder' te zoeken.

Er zijn de volgende nadere toegangen op deze inventaris:

-Een aantal inventarisnummers is in bijlage 1-19 op naam of plaatsnaam alfabetisch ontsloten.

-Er bevindt zich achterin een index op alle namen van personen en plaatsen uit de hele inventaris, ook uit de inleiding.

BUITENLANDSE ZAKEN

Hierover vindt men gegevens in 'Bijzonder', rubriek M. Een belangrijk deel van dit archief - ongeveer de helft - bestaat uit missiven van de diverse vertegenwoordigers van de Republiek in het buitenland.

Volgens hun instructie waren de gezanten verplicht de Staten-Generaal geregeld te schrijven. Tijdens de Grote Vergadering in 1651 kregen zij opdracht daarnaast een 'secrete' (geheime) correspondentie met de griffier te onderhouden, zo nodig in cijfercode. Deze series hadden een verschillende status: aan de Staten-Generaal schreven de diplomaten 'nouvelles', berichten uit hun standplaats; aan de griffier een officieel verslag van hun

67 ARA, nummer toegang 1.10.29, inv. nrs. 417-523 en 1945-2021.

onderhandelingen. Van missiven aan de Staten-Generaal en aan de griffier ontvingen de Staten van Holland een kopie, via de griffie van de Staten-Generaal of van de gezanten zelf, zoals bijvoorbeeld in dit archief het geval is bij de missiven van de gezanten uit Zweden.⁶⁸ De diplomaten correspondeerden ook wel rechtstreeks met de Staten van Holland. Bij het uitbreken van de Eerste Engelse oorlog bijvoorbeeld (1652-1654) gelastten de Staten van Holland Cornelis de Montigny de Glarges, agent in het strategisch zo belangrijke Calais, rechtstreeks aan hen te rapporteren. Daarop verzocht De Glarges de secretaris van de Staten, Herbert van Beaumont, hem 'eenige characters van cijffer' toe te zenden, om de geheimhouding van zijn berichten te verzekeren. In deze periode, de eerste helft vijftiger jaren van de 17 de eeuw, is dit gebruik waarschijnlijk ontstaan.⁶⁹ De gezanten waren tot deze correspondentie gelegitimeerd daar zij van hun provincie voor de duur van hun gezantschap geloofsbrieven als extraordinaris gedeputeerde naar de Staten-Generaal ontvingen. Op dezelfde gronden waren zij ook bevoegd met hun eigen stad te corresponderen, zie bijvoorbeeld de geregelde correspondentie van Coenraad van Beuningen vanuit Londen met het Amsterdamse stadsbestuur.⁷⁰ De raadpensionaris was van zijn kant bevoegd om met de gezanten te corresponderen op grond van zijn permanente lidmaatschap van de Hollandse delegatie ter Staten-Generaal en van het 'secret besogne', de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken van de Staten-Generaal. Missiven aan de Staten werden meestal door de secretaris van de gezant geschreven, missiven aan de raadpensionaris door de gezant zelf. Brieven aan de raadpensionaris (na 1670 ook aan de griffier) bevatten de meest belangrijke informatie. Ook hier waren om geheimhouding te waarborgen de 'sleutelwoorden' soms in cijfercode gesteld. De betekenis van de gecodeerde woorden is er -althans in dit archief- dikwijls bovengeschreven, soms door een van de klerken, soms in de hand van Gaspar Fagel zelf. In het archief van de familie Fagel bevindt zich de sleutel van een dergelijke code voor de jaren 1684-1685.⁷¹

De diplomaten weken met de meest gevoelige informatie uit naar een particuliere correspondentie met de raadpensionaris of met de griffier. Deze brieven konden zij als particulier bezit beschouwen, hetgeen een extra waarborg voor de geheimhouding betekende. De raadpensionaris en de griffier konden op hun beurt de gezanten in het buitenland van de politieke krachtsverhoudingen aan het thuisfront op de hoogte houden. Zo bedankte

68 R. Fruin en N. Japikse (ed.) *Brieven aan Johan de Witt 1648-1672*, deel 1, Amsterdam 1919. WHG, derde serie, no. 42, V-VII.

69 *Missive van Cornelis de Montigny de Glarges, agent te Calais, aan Herbert van Beaumont, secretaris van de Staten van Holland, 10 augustus 1652*. ARA, archief raadpensionaris Johann de Witt, nummer toegang 3.01.17, inv. nr. 2709; J.C.M. Pennings, Th.H.P.M. Thomassen (red.), *Archieven van Nederlandse gezanten en consuls tot 1813: deel 1: Overgedragen archieven van gezanten en consuls in de christelijke wereld* (Den Haag 1994), 51.

70 *Missiven van Coenraad van Beuningen vanuit Londen aan de burgemeesters van Amsterdam 1674-1678*, GA Amsterdam, archiefnr. 5027 (diplomatieke missiven), Londen portefeuillenrs. L7-1, L7-2, L8-1.

71 ARA, Archief van de familie Fagel, inv.nr. 499.

Boreel, gezant naar Parijs, Gaspar Fagel voor de uitvoerige 'communicatie ..van de..swevende saken'; vermids daerdoor bequaem werde gemaect, om den dienst van het Lant te betrachten..¹ ⁷²

In de inleiding van de inventaris van de Archieven van Nederlandse gezanten en consuls tot 1813: deel 1: Overgedragen archieven van gezanten en consuls in de christelijke wereld (Den Haag 1994) worden een aantal uiterlijke kenmerken van 'in 't particulier' geschreven brieven genoemd: een minder formele stijl en het quarto-formaat.⁷³ Een kleine steekproef in dit archief toonde aan dat in enkele gevallen dit onderscheid inderdaad voorkomt. De officiële en de particuliere correspondentie aan de raadpensionaris liggen bij elkaar op chronologische volgorde, zoals bijvoorbeeld bij Coenraad van Beuningen (inventarisnummers 248-253). De ene soort is op groot formaat geschreven door de secretaris en heeft vaak eenzelfde tekst als de missive aan de griffier van de Staten-Generaal. Daartussen liggen de meer vertrouwelijke brieven op quarto-formaat, door Van Beuningen zelf geschreven. Hetzelfde geldt voor de missiven van Willem van Wassenaer, ambassadeur naar Frankrijk (inventarisnummers 216-217); voor Jacob van der Tocht, buitengewoon gezant naar Bremen en Brandenburg, (inventarisnummer 270) en Coenraad van Heemskerck, extraordinaris envoyé naar Spanje (inventarisnummers 397-400). Toch zijn er allerlei tussenvormen mogelijk. Adriaan Paets, eveneens extraordinaris ambassadeur naar Spanje, schrijft Gaspar Fagel bijvoorbeeld uiterst formele missiven zowel op groot als op klein formaat, met veel geheime informatie (inventarisnummer 385). Trouwens, de door hem in cijfercode geschreven woorden zijn niet ontcijferd. Gezant Johan Bertram de Mortaigne schreef vanuit Zweden zelfs drie soorten brieven; twee in het Nederlands, een formeel soort, geschreven op groot formaat; een met een meer persoonlijk karakter; tenslotte enige brieven in het Frans, niet met zijn naam maar met een figuurtje ondertekend, voor de meest geheime informatie. De beide niet-formele categorieën waren op quarto formaat geschreven (inventarisnummer 370).

Om een overzicht te krijgen van wat er op het gebied van de buitenlandse politiek speelde is het praktisch om de registers met de verzamelde gewone en geheime resoluties van de Staten-Generaal en de Staten van Holland over de betrekkingen met de diverse staten uit het archief van de Staten van Holland te raadplegen, (nummer toegang 3.01.04.01). Deze bevatten alle resoluties van de Staten-Generaal en de Staten van Holland, missiven van en aan vertegenwoordigers van de Republiek in het buitenland, hun instructies etc.

- inventarisnummer 1378: over de vredesonderhandelingen te Nijmegen.
- inventarisnummers 2249-2297: over staten en steden in Duitsland, Denemarken, Zweden, Polen en Oostenrijk.
- inventarisnummers 2480-2495: over Frankrijk.
- inventarisnummers 2421-2436: over Engeland
- inventarisnummers 2567-2572: over Portugal
- inventarisnummers 2519-2535: over Spanje

72 Missive van 9 december 1678, ARA, archief raadpensionaris Fagel, inv. nr. 210.

73 J.C.M. Pennings, Th.H.P.M. Thomassen a.v., 48-49, 54.

Het archief van de Staten-Generaal, het college dat als belangrijkste taak de buitenlandse betrekkingen van de Republiek had, is een andere vindplaats voor materiaal over dit onderwerp (nummer toegang 1.01.02 tot 1.01.16). Naast de resoluties zijn ook de verbalen van de buitenlandse gezanten en van onderhandelaars naar de vredescongressen van belang. Tenslotte bevatten de zgn. 'legatiearchieven', archieven die gevormd zijn in de secretarie van de diplomatieke residentie van een aantal landen, nuttige informatie. Zie hiervoor de archieven van Gerard Hamel Bruyninx, resident te Wenen (nummer toegang 1.02.02); Franciscus Schonenberg, commissaris van de admiraliteit van Amsterdam, vanaf 1680 extraordinaris envoyé van stadhouder Willem III naar Madrid (nummer toegang 1.02.04); Christiaan Constantijn Rumpf, resident te Stockholm (nummer toegang 1.02.07).

In de beschrijvingen van rubriek M: 'Buitenlandse Zaken' betreffende verdragen tussen de Republiek en één andere vorst worden de Staten-Generaal niet expliciet genoemd, bijvoorbeeld: Stukken betreffende de alliantie met Christiaan V, koning van Denemarken. Bedoeld wordt dus: een alliantie tussen de Staten-Generaal en koning van Denemarken. De Staten-Generaal worden wel vermeld als er meer landen aan de alliantie deelnemen.

DEFENSIE EN ZEEZAKEN

Over de defensie ter zee zijn behalve onder rubriek F. ook gegevens te vinden in de missiven van de admiraliteitscolleges, rubriek G. Zie ook de archieven van de admiraliteitscolleges (nummers toegang 1.01.46 en 1.01.47.01). Wat betreft de defensie te land kan men bij de missiven van Johan Pestors, pensionaris van Maastricht, (inventarisnummer 56) een compleet verslag over de militaire situatie in die stad vinden. Vindplaatsen in andere archieven over dit onderwerp zijn: het archief van Gecommitteerde Raden (nummer toegang 3.01.05) en van de Contrarolleur-generaal van 's lands werken en fortificatiën (nummer toegang 3.01.43); verder natuurlijk de archieven van de Staten-Generaal (nummer toegang 1.01.02 tot 1.01.16) en de Raad van State (nummer toegang 1.01.19.01).

Het archief van de familie Fagel (nummer toegang 1.10.29) is ook van belang, met name de correspondentie met Georg Friedrich, graaf van Waldeck, veldmaarschalk in de serie 'Particuliere brieven aan en van Gaspar Fagel'.

FINANCIËN

Stukken over dit onderwerp zijn onder 'Bijzonder', rubriek D. te vinden. Daarbinnen is weer een onderverdeling in 'Algemeen' en 'Bijzonder' gemaakt. De ordening binnen de laatstgenoemde subrubriek is bepaald door de verdeling: begroting-inkomsten-uitgaven, zonder dit bij name te noemen.

Inkomsten zijn verdeeld in: ordinaris heffingen en extraordinaris heffingen in verband met de oorlogssituatie. Ordinaris zijn: o.a. verpondingen en imposten (stukken betreffende kleinzegel, 20ste en 40ste penning behoren daar ook toe, maar komen in dit archief niet voor).

Extraordinaris: 50% verhoging van de verponding, 100ste en 200ste penning, soms in de vorm van een kapitale lening (een gedwongen lening). Ter verduidelijking: de heffing van een 200ste penning is 1/2 %; de heffing van 4 x een 200ste penning is 2 % etc.

Over dit onderwerp bevinden zich in het archief van de Staten van Holland Registers met resoluties van de Staten van Holland betreffende het functioneren van de financiën van Holland, 1682-1692 (inventarisnummer 1288). Zie voor dit onderwerp eveneens de archieven van Gecommitteerde Raden (nummer toegang 3.01.05), de Financie van Holland (nummer toegang 3.01.29) en van de Raad van State (nummer toegang: 1.01.19.01).

Toen voor de Republiek de vrede van Nijmegen in zicht kwam, bezonnen de Staten van Holland zich over mogelijkheden om de gewestelijke financiën gezond te maken. Hiertoe werd een besogne (commissie) tot 'redres van de finantie van Holland' ingesteld. Gegevens zijn te vinden in het archief van de Gedeputeerden van Haarlem ter dagvaart van de Staten van Holland (nummer toegang 3.01.09, inventarisnummers 225-228; 235-236).

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

Naast rubriek C. onder 'Bijzonder' handelen de missiven van Willem III aan de Staten van Holland grotendeels over benoemingen van hoge ambtenaren (inventarisnummer 2875 (6)). Ook een deel van de rekesten handelt over dit onderwerp. Voor de verwickelingen rond Lodewijk Huygens, drost van Gorinchem wordt gewezen op de ingekomen missiven en rekesten uit deze stad. In het archief van de Staten van Holland bevindt zich een serie rekesten om benoeming (zie 'Algemeen', H.1) en rubriek B. onder 'Bijzonder' betreft ook benoemingen en instructies door de Staten. Zie ook het archief van de familie Fagel (nummer toegang 1.19.29), inventarisnummers 518 en 519.

'VERSCHOLEN ONDERWERPEN'

De missiven in inventarisnummers 30-34 en 36-37 (van respectievelijk de magistraat en van het gerecht van diverse Hollandse steden en ambachten) zijn rond bepaalde data veel missiven binnengekomen. Deze handelen over:

-de invoering van een nieuwe turfmaat en controle hierop door de schouten of andere juridische functionarissen (zie de resoluties van de Staten van Holland van 18 maart en 11 november 1678).

-de heffing van het middel van zout, zeep, heere- en redemptiegeld (zie de resoluties van de Staten van Holland van 18 en 19 maart 1683).

-klachten van ambassadeur Skelton over samenzweringen vanuit Holland tegen de Engelse koning (zie de resoluties van de Staten van Holland van 18 mei 1685).

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

Uitgangspunt vormde de inventaris van de archieven van de Staten van Holland uit 1880 van P.A. Leupe, J.J. Feijlbrief en P.L. Muller, en met name de inventarisnummers 2867-2939. Het ambtelijk archief van raadpensionaris Gaspar Fagel bestaat voor het merendeel uit ingekomen stukken. Deze zijn niet uitsluitend aan hemzelf geadresseerd, maar ook aan de Staten van Holland of aan Gecommitteerde Raden. Al bij het begin van het inventarisatieproject van de archieven van de Staten van Holland is ervoor gekozen deze stukken bij het ambtelijk archief van de raadpensionarissen, c.q. bij dat van Gaspar Fagel, te laten zitten gezien de centrale positie die de raadpensionaris in het bestuur van het gewest innam.

Het merendeel van de ingekomen stukken was oorspronkelijk in liassen gebonden. De meeste zijn in 1653 of later door Johan de Witt aangelegd en gedeeltelijk onder Gaspar Fagel voortgezet. Ze lopen tot uiterlijk 1689, het jaar van aantreden van Anthonie Heinsius als raadpensionaris ⁷⁴, en zijn pas in de 19de eeuw verbroken. Het merendeel van de liassen was per adressant chronologisch geordend. In de inventaris van 1880 werden de missiven, die oorspronkelijk tot één lias hadden behoord, eveneens per adressant beschreven, een werkwijze die ook hier is toegepast. Bij grote hoeveelheden werden de stukken in periodes of subcategorieën onderverdeeld.

Uit de inventaris van Samuel Cassa uit 1792 ⁷⁵ blijkt dat de liassen met missiven van diplomaten, die de Republiek in het buitenland vertegenwoordigden, van oudsher per land of standplaats waren geordend en ook dit is gehandhaafd (zie oude inventarisnummers 2884-2903, 2905-2924). Voor de volgorde van de diverse diplomatieke standplaatsen is de indeling van het Repertorium der Nederlandse vertegenwoordigers, residerende in het buitenland 1584-1810 gebruikt ⁷⁶. In principe is het onderscheid: 'missiven aan de Staten van Holland' en 'missiven aan de raadpensionaris' gehandhaafd; alleen bij kleine hoeveelheden zijn de beide soorten samengevoegd.

Een deel van het oude bestand was in feite ongeïnterpreteerd. De inventarisnummers 2871-2873 staan in de inventaris uit 1880 als volgt beschreven: 'Remonstranties, rekestes, proposities etc. aan de Staten'. Hiervan zijn in deze inventaris de rekestes afgezonderd, per adressant beschreven en zoveel mogelijk op een zelfde manier ingedeeld als de missiven (zie hierboven). In de inventaris van het archief van de Staten van Holland vormen de rekestes immers ook een aparte serie. De stukken, die daarna overbleven waren qua redactionele vorm van een grote verscheidenheid. Soms waren deze

74 ARA, archief Staten van Holland, inv. nr. 6408, 93-99.

75 ARA, archief van de Staten van Holland, inv.nr. 6408.

76 O. Schutte, Repertorium der Nederlandse vertegenwoordigers, residerende in het buitenland 1584-1810 ('s-Gravenhage 1976).

niet van missiven te onderscheiden; alleen achterop was door de ambtenaar dan 'memorie' geschreven. Verder bevatten deze inventarisnummers 'protocollen', 'proposities', 'verbalen', instructies en gewoon kladjes. Deze stukken zijn grotendeels ingevoegd bij de missiven. Deze beslissing lijkt verantwoord, omdat ook volgens de inventaris van de Staten van Holland van Samuel Cassa, vele liassen naast missiven ook andere stukken hebben bevat, bijvoorbeeld 'Missives, Remonstrantiën, Advisen etc. van de Gecomm. Raaden in 't Zuider en Noorderkwartier'.⁷⁷

De inventarisnummers 2875-2878 staan in de inventaris uit 1880 beschreven als 'missiven van verschillende plaatsen aan de Staten'. Deze bevatten o.a. brieven van besturen, rechtscolleges en magistraten van steden binnen de Republiek. Ze zijn nu apart beschreven, en waar nodig in een bijlage op (plaats)naam gespecificeerd.

De inventarisnummers 2926-2939 worden in de inventaris uit 1880 'Particuliere brieven aan de raadpensionaris' genoemd. In de inventaris van Cassa uit 1792 staat deze serie als volgt beschreven: 'Brieven van verscheide personen en particuliere brieven aan den Raadps: 1656, 1670, 1672, 1673, 1674, 1676, 1695.' Daarnaast maakt Cassa melding van een lias 'Particuliere Missives aan den Raadps. van zoodanigen als waartoe geen speciaale Liasse is geassigneerd 1647-1652-1653-1670', dus niet uit de periode van Gaspar Fagel.⁷⁸ In de inventaris van 1806 was aan deze beschrijving van Cassa nog niets veranderd.

In de inventaris van de 19de eeuw is echter sprake van 'Particuliere Missiven aan den raadpensionaris van zoodanigen als waartoe geen speciale Lias is geassigneerd, 1647-1652 en vervolgens van Jaar tot Jaar tot en met 1695 uitgezonderd 1671, 1675 en 89'⁷⁹.

Van t' Hoff heeft hier met potlood naast geschreven W.(De Witt) 2840-2865 en F. (Fagel) 2926-2939. Hieruit blijkt wel dat bij het verbreken van de liassen de series grondig door elkaar zijn geraakt en in de inventaris uit 1880 ten onrechte de 'Particuliere brieven aan de raadpensionaris, augustus 1672-1688' worden genoemd.

Bij nadere bestudering bleek het onmogelijk vast te stellen, waarin deze missiven zich van de andere 'ambtelijke' onderscheidden, vooral over de periode 1676-1688; een groot aantal bleek aan de Staten van Holland of aan Gecommitteerde Raden gericht te zijn; de meesten hadden dezelfde dorsale aantekeningen, die de klerken altijd achterop de ingekomen missiven plachten te zetten (De 'particuliere brieven aan en van Gaspar Fagel' uit het archief van de Familie Fagel zijn aan de achterzijde blanco)⁸⁰; missiven van dezelfde adressanten bleken ook op andere plaatsen in het archief te zitten; bovendien was het onderscheid tussen ambtelijke en persoonlijke brieven vroeger minder scherp afgebakend dan tegenwoordig.⁸¹ Deze argumenten leidden tot de

77 ARA, archief van de Staten van Holland, inv. nr. 6408, 94.

78 Vgl. ARA, archief van de Staten van Holland, inv.nrs. 6408, 6449 en 6410.

79 ARA, archief Staten van Holland, inv. nr. 6449, fo. 21 v. en 6410, no. 16 A, p. 19.

80 ARA, archief van de familie Fagel, inv.nrs. 1945-2021.

81 R. Fruin en N. Japikse, Brieven aan Johan de Witt, 1648-1672, 1, Amsterdam 1919. WHG,

beslissing deze missiven niet langer als een afzonderlijke serie te beschouwen en ze zoveel mogelijk met de overige samen te voegen. Hadden bepaalde briefschrijvers meerdere functies en schreven ze over meerdere onderwerpen, dan werden hun missiven in de serie 'diverse adressanten' (de vroegere serie 'particuliere missiven' gelaten.

De inventaris is in de afdelingen 'Algemeen' en 'Bijzonder' ingedeeld. De afdeling 'Algemeen' bevat de ingekomen stukken van afzenders, die over alle mogelijke onderwerpen kunnen schrijven. 'Algemeen' werd ingedeeld naar categorieën adressanten, afdalend van generaliteits-, gewestelijk- en plaatselijk niveau tot 'diverse adressanten', alfabetisch op naam geordend. Eerst worden steeds de missiven beschreven, daarna de rekestes.

De afdeling 'Bijzonder' is ingedeeld in rubrieken, die overeenkomen met taken en bemoeienissen van de raadpensionaris en van de Staten van Holland. Een aantal hiervan werd weer in 'Algemeen' en 'Bijzonder' ingedeeld, bijvoorbeeld de rubriek G: Waterstaat. Onder 'Algemeen' bevinden zich dan ingekomen stukken van besturen en/of functionarissen die bemoeienis met het betreffende taakgebied hadden en die oorspronkelijk bij elkaar in een lias zaten; 'Bijzonder' bevat de overige stukken. Bij omvangrijke rubrieken, zoals C: Financiën en L: Buitenlandse Zaken werd een subrubriek op soortgelijke wijze nog eens onderverdeeld.

Alle stukken die uit de loketkast afkomstig zijn, zijn onder de afdeling 'Bijzonder' geplaatst, met uitzondering van de missiven van Christiaan Constantijn Rumpf uit 1675. Deze zijn bij hun overige missiven gevoegd (inventarisnummers 367). De minuutjournalen, missiven en bevelschriften van Michiel de Ruyter (497), eveneens uit de loketkast van de Staten van Holland, staan bij de stukken afkomstig uit andere archieven.

Zoals bij het hoofdstukje 'Organisatie van de administratie ten tijde van Gaspar Fagel' uiteen werd gezet, zorgden de klerken bij de diverse 'comptoirs' voor afschriften van brieven en beleidsstukken. Het had weinig zin de talrijke afschriften van missiven afzonderlijk te beschrijven. In veel gevallen hebben deze afschriften met de originelen één lias gevormd.

Opvallend is het grote aantal stukken dat niet tot het archief van de raadpensionaris behoort. In Fagel's tijd was het kennelijk gewoon originele brieven uit handen te geven of ter behandeling door te sturen. Stadhouder Willem III had met name deze gewoonte.⁸² Missiven van stadsbesturen aan hun gedeputeerden ter dagvaart zijn bij de respectievelijke admiraliteitscolleges en stadsbesturen gevoegd. Missiven gericht aan Gecommitteerde Raden werden beschouwd als brieven aan de Staten van Holland en gewoon op afzender geordend. Missiven van diplomaten gericht aan de Staten-Generaal zijn eveneens tussen de overige missiven gebleven. De

derde serie , nr. 42, V.

82 Vgl. de opmerking van N. Japikse in de inleiding bij zijn uitgave van de Correspondentie van Willem III en van Hans Willem Bentinck, eersten graaf van Portland, Tweede gedeelte, I; Rijks Geschiedkundige Publicatiën (RGP) Kleine serie, nr. 26 ('s-Gravenhage 1932) VII.

centrale positie van de raadpensionaris in het buitenlandse beleid van de Republiek geeft daar voldoende aanleiding voor. Rekesten van belangenorganisaties of inwoners gericht tot de magistraat van de eigen stad, die zich tussen de rekesten aan de Staten van Holland bevonden, zijn in dit archief gelaten. Het was de gewoonte dat de gedeputeerden van die stad ter dagvaart deze meenamen naar de vergadering van de Staten van Holland om voor het rekest steun te vragen (Zie het rekest van de suikerraffinadeurs uit Amsterdam van 1679, inv. nr. 175).

Verwant materiaal

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

AFGESCHIEDEN ARCHIEFMATERIAAL

Stukken behorend bij het archief van raadpensionaris Gaspar Fagel in andere archieven :

- Archief van de familie Fagel, ARA, nummer toegang 1.10.29,
- rubriek C: Notulen en andere stukken, opgesteld en verzameld als raadpensionaris van Holland en West-Friesland (1672-1699), inventarisnummers 417-523.
- Archief van koning-stadhouder Willem III, Koninklijk Huisarchief,
- Inventaris A 16, rubriek XI C inventarisnummers 65-114: brieven van Willem III aan Gaspar Fagel.
- Inventarisnummer 115: hierin missiven van Christiaan Constantijn Rumpf, resident namens de Republiek in Zweden, en van J.J. van Asten, zaakgelastigde van Willem III te Brussel.
- Inventarisnummer 127: een missive van Anthonie Heinsius aan Fagel van 1683.⁸³

Zie voor stukken die zich in dit archief bevinden, maar elders thuishoren, bijlage 19.

Stukken uit andere archieven, die in dit archief thuishoren werden ingevoegd

- Uit de voorlopige inventaris van de 'aanvulling op de archieven van de Staten van Holland en West-Friesland en van Gecommitteerde Raden in het Zuiderkwartier en op daarmee samenhangende archieven 1572-1795':
 - inventarisnummer 6375 ; nu 63.
 - inventarisnummer 6334 ; nu 81
- Uit de Collectie Handschriften, inventarisnummer 165; nu 48.

VERWANTE ARCHIEVEN

1. HET ARCHIEF VAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND 1572-1795

De archieven van de raadpensionarissen kan men slechts in combinatie met het archief van de Staten van Holland bestuderen (toegang 3.01.04.01). De bestuurlijke afwikkeling van alle stukken uit dit archief die (ook) op gewestelijk niveau hebben gespeeld - en dat zijn de meeste -, is terug te vinden in het archief van de Staten van Holland, met name door de indices op de resoluties van de Staten van Holland te raadplegen (nummer toegang 3.01.04.01, inventarisnummers 289-290). Deze verwijzen naar de betreffende resoluties en

⁸³ Deze brieven werden aan Koningin Wilhelmina door J. Baron Fagel cadeau gegeven bij gelegenheid van haar 25-jarig regeringsjubileum.

eventuele andere archivalia. Zie voor een schema van de loop van een ingekomen stuk na binnenkomst bij de Staten van Holland en de verklaring daarvan: de inventaris van het archief van de Staten van Holland en West-Friesland 1572-1795 van W.E. Meiboom, p. XV tot XVII.

2. HET ARCHIEF VAN DE FAMILIE FAGEL

Hier zijn van belang: de inventarisnummers 17-19, 21; 417-564 (toegang 1.10.29), stukken die eigenlijk bij het raadpensionarisarchief thuis horen; verder de 'particuliere brieven' aan en van Gaspar Fagel, inventarisnr's 1945-2021. Wie naast de in deze inventaris beschreven stukken gegevens zoekt over zijn periode als pensionaris van Haarlem of als griffier van de Staten-Generaal kan kijken naar de inventarisnr's 397-416.

3. HET ARCHIEF VAN STADHOUDER-KONING WILLEM III

Hier bevinden zich niet alleen brieven van Gaspar Fagel aan de stadhouder (inventarisnummers 59-64, in: Koninklijk Huisarchief, Inventaris A16, rubriek IXC) maar ook van Willem III aan Gaspar Fagel (inventarisnummers 65-114). Daarnaast zijn er particuliere stukken van Gaspar Fagel, zoals een legaat van Willem III aan Gaspar Fagel, een huurcontract van het rentmeestershuis op 'Leeuwenhorst', correspondentie tussen Gaspar Fagel en derden: o.a. Coenraad van Beuningen, Johan Pesters, Arnout van Citters (inventarisnummer 115). Deze stukken horen eigenlijk in het archief van de familie Fagel thuis.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

ALGEMEEN: INGEKOMEN STUKKEN

A. GENERALITEITSORGANEN EN - FUNCTIONARISSEN

- 1-3** Missiven van de Staten-Generaal aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1672-1679, 1681-1682, 1684-1687 3 pakken
- 1** 1672-1676
- 2** 1677-1679, 1681-1682
- 3** 1684-1687
- 4** Missiven van leden van het 'Geheim Besogne' van de Staten-Generaal aan Gaspar Fagel, toen hij zich ambtshalve buiten Holland bevond; met bijlagen.
1673-1674 1 omslag
- 5** Missiven van Hendrik Fagel, griffier van de Staten-Generaal, aan Gaspar Fagel.
1681 2 stukken
- 6** Missiven van de Raad van State aan de Staten van Holland en Gaspar Fagel, en afschriften van missiven van de Raad van State aan de Staten-Generaal; met bijlagen.
1672-1675, 1679, 1682, 1686-1687 1 omslag
- 7** Missiven van gedeputeerden, namens de Staten-Generaal gezonden naar diverse plaatsen, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673, 1677, 1681, 1683-1684 1 omslag
- Friesland, naar -,
(Gaspar van Kinschot), 1673.
(Rochus Molenschot c.s.), 1673-1674.
(Willem Fabricius c.s.), 1683-1684.
- Oost-Friesland/Embden, naar -, (Herman van der Meer c.s.), 1677.
- Utrecht, naar -, (Marinus van Crommon, Cornelis Geelvinck c.s.), 1673-1674.

B. GEWESTELIJKE ORGANEN EN - FUNCTIONARISSEN

1. STADHOUDER WILLEM III

- 8** Missiven van stadhouder Willem III aan de Staten van Holland en afschriften van missiven aan de Staten-Generaal; met bijlagen.
1672-1675, 1677, 1679-1683, 1685-1688 1 omslag
- 9** Missiven van stadhouder Willem III aan Gaspar Fagel; deels

afschriften.

1672-1674

1 omslag

De missive van 21 november 1673 is gedeeltelijk in cijfercode. In de brief is de transcriptie van de hand van Gaspar Fagel gevouwen.

2. DE STATEN VAN HOLLAND

- 10** Missiven van Simon van Beaumont, secretaris van de Staten van Holland, aan Gaspar Fagel.
1674, 1676, 1687, z.j. 1 omslag

- HET ZUIDERKWARTIER -

- 11** Missiven van Gecommitteerde Raden van het Zuiderkwartier aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1673-1674, 1676-1679, 1681-1682, 1684-1685 1 omslag
Zie ook de missiven van D. van Leyden van Leeuwen, J. van der Meyden, R. van Naerssen en N. Witsen, allen leden van Gecommitteerde Raden, inventarisnr. 53, 54, 61, 121.

- 12** Missiven van Gecommitteerde Raden [van het Zuiderkwartier] en van de Rekenkamer der Domeinen gezamenlijk aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1674-1675 6 stukken

- 13** Missiven van Gecommitteerde Raden [van het Zuiderkwartier], van de Rekenkamer der Domeinen en van de Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland en van Rijnland gezamenlijk aan de Staten van Holland; met bijlage.
1678, 1680, 1682 1 katern, 2 stukken

- HET NOORDERKWARTIER -

- 14** Missiven van Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1672-1676, 1678, 1681-1685
- 15** Missiven van Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673-1677, 1681-1683, 1685, 1687-1688 1 pak
- 16** Missiven van Dirk en Jacob van Foreest, secretarissen van Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673-1674, 1677 5 stukken

3. GEDEPUTEERDEN NAMENS DE STATEN VAN HOLLAND

- 17-19** Missiven van Gedeputeerden van de Staten van Holland naar diverse plaatsen aan de Staten van Holland en Gaspar Fagel. 1672-1674, 1678, 1681, 1686-1688 3 omslagen
- 17** binnen Holland
 - Amsterdam, naar -, (Jacob van Wassenauer van Duvenvoorde c.s.), 1688.
 - Muiden, naar -, (Donatus van Groenedijk c.s.), 1686.
 - Zaandam, naar -, (Cornelis Moeringh c.s.), 1678.
- 18** plaatsen in de rest van de Republiek
 - Friesland, naar -, (Anthonie Heinsius c.s.), 1681.
 - Utrecht, naar -, (Cornelis Geelvinck), 1674.
 - Zeeland, naar -, (Pieter Burgersdijck c.s.), 1674.
 - Zeeland, naar -, (Jacob Hop c.s.), 1686.
 - Zeeland, naar -, (G. Bors van Waveren c.s.), 1688.
 - Maastricht, naar -, (Nicolaas Vivien c.s.), 1686-1687.
- 19** buiten de Republiek
 - Mechelen, naar de Grote Raad van -, (Jacob van der Tocht), 1672-1674.

4. BESTUURS- EN RECHTSCOLLEGES EN HUN LEDEN UIT ANDERE GEWESTEN

- 20-29** Missiven van besturen, van gedeputeerden ter Staten-Generaal en van rechtscolleges van andere gewesten aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel, en afschriften van missiven aan de Staten-Generaal. 1673-1688 2 pakken, 4 omslagen, 9 stukken
- 20** De Staten van Friesland en gedeputeerden van Friesland ter Staten-Generaal; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen, 1674-1675, 1678-1682, 1688
- 21** Het Hof van Friesland; met bijlage, 1675 juli 30, 3 stukken
 In tweevoud.
- 22** De Staten van Stad en Lande van Groningen en van hun gedeputeerden ter Staten-Generaal; met bijlagen, 1673-1677, 1680-1681, 1685
- 23** De Staten van de Ommelanden en van hun gedeputeerden ter Staten-Generaal; met bijlage, 1677, 1683, 5 stukken
- 24** De drost en de gedeputeerden van het landschap Drenthe en van gecommiteerden van dit gewest; met bijlagen, 1675, 1678, 1681
- 25** De Staten van Overijssel en hun gedeputeerden ter Staten-Generaal; met bijlagen, 1674-1675, 1678, 1680-1683, 1687.
- 26** De Staten van Gelre gezamenlijk en de Colleges van Gedeputeerde Staten der drie kwartieren afzonderlijk, namenlijk het graafschap Zutphen, het kwartier van de

- Veluwe en dat van Nijmegen; met bijlagen, 1674-1688, 1 pak
- 27** De Staten van Utrecht en hun secretaris Johan van Lichtenbergh/Luchtenburgh; met bijlagen, 1674-1678, 1681, 1683, 1685-1688, 1 pak
- 28** Het Hof van Utrecht, 1686 februari 9, 1 stuk
Zie ook inventarisnr. 56.
- 29** De Staten van Zeeland en hun gedeputeerden ter Staten-Generaal; met bijlagen en hun raadpensionaris Pieter de Huybert, 1673-1677, 1679, 1681-1684, 1687

C. PLAATSELIJKE BESTUURSCOLLEGES, RECHTSCOLLEGES EN -FUNCTIONARISSEN

1. MAGISTRATEN EN FUNCTIONARISSEN VAN HOLLANDSE STEDEN EN AMBACHTEN

- 30-34** Missiven van magistraten, pensionarissen en secretarissen van Hollandse steden en ambachten aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1672-1688 5 pakken
- 30** A
- Alkmaar 1673, 1676-1679, 1682-1683, 1686-1688, 1 omslag
 - Amsterdam 1673-1680, 1682-1688, 1 pak
Zie ook missiven van Cornelis Geelvinck, inv. nr. 48.
 - Amsterdam, Jacob van den Bosch, pensionaris van - 1676-1678, 1 omslag
- 31** B - E
- Bommenede 1676, 1679, 2 stukken
 - Brielle 1673, 1677-1679, 1683-1686, 1 omslag
 - Delft 1677, 1686, 2 stukken
 - Dordrecht 1674, 1676-1683, 1685-1686, 1 omslag
 - Edam 1674, 1676-1679, 1682-1684, 1686, 1 omslag
Zie ook de missiven van Hoorn uit 1673.
 - Enkhuizen 1673-1674, 1676-1680, 1682, 1685, 1 omslag
 - Enkhuizen, [Andries] van Vossen, pensionaris van - 1679, 1682, 4 stukken
Zie ook missiven van Isaak Pauw, pensionaris, inv. nr. 55 en de missiven van Hoorn uit 1673.
- 32** G - Gou
- Geertruidenberg 1673-1674, 1676, 1679-1680, 1682-1683, 8 stukken
 - Gorinchem 1673-1674, 1676-1680, 1682-1688, z.j., 1 omslag
 - Gorinchem, [C.] van der Stael, pensionaris van - 1677, 1679, 1685, 4 stukken
 - Gouda 1672-1674, 1677-1679, 1686, 1 omslag
- 33** Gra - L
- 's-Gravenhage [1687], 1 katern, 1 stuk
 - Haarlem [1673]-1674, 1676-1677, 1681-1682, 1684, 1686-1687, 1 omslag
 - Heukelum 1684, 1 stuk

- Heusden 1676, 1679, 1683, 5 stukken
- Hoorn 1673-1674, 1676-1677, 1679-1688, 1 omslag
Hierin enige missiven van Hoorn, Enkhuizen, Edam, Monnickendam, Medemblik en Purmerend gezamenlijk, uit 1673.
- Hoorn, Jelmer Hinlopen, secretaris van de magistraat van - 1674, 1676, 2 stukken
- Leiden, Johan van Banchem, burgemeester van - 1680, 1 stuk
- Leiden 1673, 1675-1678, 1681, 1684, 1 omslag
Zie ook de missiven van Pieter Burgersdijk, inv. nr. 43.

34

M - Z

- Medemblik 1674, 1676-1678, 1684-1686, 1 omslag
Zie ook de missiven van Hoorn uit 1673.
- Monnickendam 1674, 1676-1679, 1684-1688, 1 omslag
Zie ook de missiven van Hoorn uit 1673.
- Muiden 1683, 1 stuk
- Naarden 1674, 1683, 3 stukken
- Nieuwdorp 1678, 1 stuk
- Oosterland 1672, 1 katern
- Oudewater 1673, 1683, 2 stukken
- Purmerend 1673-1674, 1676-1677, 1684-1686, 1688, 1 omslag
Zie ook de missiven van Hoorn uit 1673.
- Rotterdam 1674, 1677, 1681, 1685-1687, 1 omslag
- Schiedam 1677, [1681], 1683, 1685, 4 stukken
- Schoonhoven 1681-1684, 7 stukken
- Vlaardingen 1673, 1678, 1683, 3 stukken
- Weesp 1683, 1 stuk
- Woerden 1678, 1683, 2 stukken

35

Rekesten van magistraten van Hollandse steden en ambachten aan de Staten van Holland en aan Gecommitteerde Raden; met bijlagen.

1672-1675, 1678-1685

1 pak

Specificatie.

- Asperen, de magistraat van - 1678-1679, 6 stukken
- Brielle, de magistraat van - [1673], [1675], [1679], 3 stukken
- Geertruidenberg, de magistraat van - 1672, 1 stuk
- Gorinchem, het merendeel van de vroedschap van - 1684, [1685], 9 stukken
- Klundert, zie Niervaart.
- Leiden, de magistraat van - 1685, 1 katern
- Marken, de magistraat van het eiland - 1680, 3 stukken
- Niervaart, baljuw en magistraat van - 1685, 1 katern
- Nieuwpoort, de magistraat van - 1674, 1679, 2 stukken
- Oostzaan, de magistraat van - en andere dorpen in Waterland 1681, 1 stuk
- Schiedam, de vroedschap en raad van - 1685, 1 stuk
- Schoonhoven, het merendeel van de vroedschap van - 1679, [1681], [1685], 7 stukken
- Schoonhoven, het merendeel van de vroedschap en oud-burgemeesters van - [1685], 3 stukken
- Woerden, de magistraat van - 1685, 4 stukken

- Wormer, de magistraat van -, namens de beschuitbakkers 1679, 1 stuk
- Zaltbommel, de magistraat van - 1678, 1 katern
- Zuid-Schermer, de magistraat van - 1685, 1 stuk

2. GERECHTEN VAN HOLLANDSE STEDEN EN AMBACHTEN

36-37

Missiven van het gerecht en van rechterlijke functionarissen van baljuwschappen, van Hollandse steden en ambachten aan de Staten van Holland en aan Gecommitteerde Raden; met bijlagen. 1672-1674, 1676-1683, 1685-1686 en z.j. 2 pakken

Specificatie.

36

A - L

- Abbekerke, Pieter Lobs, schout van - 1678, 1 stuk
- Alkmaar, Dirck van der Does, schout van - 1678, 1 stuk
- Alkmaar, Jacob van Veen, baljuw van - 1685-1686, 3 stukken
- Altena, de baljuw en schout van het land van - 1683, 1 stuk
- Amsteland, J. van Harencarspel, hoofdofficier van - 1678, 1685, 2 stukken
- Amstelveen, de schout en het gerecht van - en Legmeer 1683, 1 stuk
- Amsterdam, Hendrick Roeters, schout van - 1676, 1678, 3 stukken
- Amsterdam, de schepenen van - 1680, 1 stuk
- Amsterdam, Jacob Boreel, baljuw van - 1685, 1 stuk
- Backum, de baljuw, schout en het gerecht van - 1677, 1 stuk
- Baerdwijck, het gerecht van -, Oud-Heusden en Onsenoort 1679, 1 stuk
- Bennebroek, de schout en schepenen van - 1683, 1 stuk
- Beverwijk, het gerecht van - 1685, 1 stuk
- Beverwijk, Jacob van Mierop, schout van - 1678, 1 stuk
- Bleiswijk, het gerecht van - 1678, 2 stukken
- Bommenede, Johannes Thienhoven, baljuw van - 1678, 1682, 2 stukken
- Brederode, de baljuw van - 1678, 1685, 3 stukken
- Brielle, de [schout] van - 1686, 2 stukken
- Delfland, Diederick van Coolwijck, baljuw van - 1677-1678, 1683, 5 stukken
- Delft, Gerard Putmans, schout van - 1678, 1 stuk
- Delft, Johan Bernard de la Faille, schout van - 1685, 1686, 3 stukken
- Diemen, de schout en het gerecht van - 1683, 1 stuk
- Dordrecht, schepenen commissarissen van - 1678, 1 stuk
- Dordrecht, Cornelis Pompe van Meerdervoort, schout van - 1678, 1 stuk
- Dordrecht, Pompeius de Roovere, schout van - 1679, 1683, 7 stukken
- Dordrecht, Willem Stoop, schout van - 1685-1686, 2 stukken

- Dordrecht, W. van Campen, 'stadhouder' van de officier van - 1686, 2 stukken
- Edam, Jacob Brasker, schout van - 1678, 1685, 1686, 3 stukken
- Edam, de schepenen van - 1678, 1 stuk
- Egmond, Johan van Egmond van Nijenburg, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Egmond aan Zee, de schout en het gerecht van - 1677, 1 stuk
- Enkhuizen, Cornelis Huijgh, schout van - 1678, 1 stuk
- Enkhuizen, het gerecht van - 1672, 2 stukken
- Esselijkerwoude, [schout] van - 1678, 1 stuk
- Geervliet, J.F. van Scaghen, schout van - 1678, 1 stuk
- Gorinchem, Lodewijk Huijgens, drossaard van - 1673-1674, 1678, 4 stukken
- Gorinchem, de schout en het gerecht van - 1681, 1 stuk
- Gorinchem, François Doublet, drossaard van - 1686, 2 stukken
- Gouda, Melchior Snels, baljuw van - 1685-1686, 3 stukken
- Goudriaan, Cornelis van de Licht, schout van - 1678, 1 stuk
- 's-Gravenhage, Johan Rosa, provisioneel baljuw van - 1678, 2 stukken
- 's-Gravenhage, de Sociëteit van - 1682, 1 stuk
- Grijsoord, zie Oude Tonge.
- Haarlem, de schepenen van - 1676, 1 stuk
- Haarlem, Jacob Druijvesteijn, schout van - 1678, 1 stuk
- Haarlem, Adriaen Backer, schout van - 1686, 2 stukken
- Harenkarspel, J. van Oosthoorn, baljuw van - en Bergen 1678, 1 stuk
- Hazerswoude, Pieter Coornwinder, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Heekendorp, W. van Wijnbergen, ? te - 1679, 1 stuk
- Heemskerk, schout en schepenen van - 1683, 1 stuk
- Heenvliet, [Philips E. van der Plancken], schout van - 1678, 1 stuk
- Hensbroek, schout en gerecht van - 1678, 1 stuk
- Heusden, Gerard van Berckel, drost van - 1678, 1 stuk
- Hillegom, schout en burgemeesters van - 1678, 1 stuk
- Hoogwoud, Michiel Heinsius, schout van - 1678, 1 stuk
- Hoorn, A. Reijnst, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Hoorn, François van Bredenhoff, schout van - 1678, 1685, 1686, 4 stukken
- Huisduinen, Anthonis Voorthuijsen, baljuw van - 1678, 2 stukken
- Indijck, schout en ambachtsbewaarders van - 1678, 2 stukken

- Kennemerland, baljuw en leenmannen van - 1678, 1 stuk
- Kennemerland, Jacob Druyvesteijn, hoofdofficier van - 1685, 1 stuk
- Klundert, zie Niervaart.
- Koudekerke, P[ieter] van Heijningen, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Leiden, Hendrick Brouwer, schout van - 1678, 1 stuk
- Leiden, Johan van Vesanevelt, schout van - 1678, 1 stuk
- Loenen, de schout van - 1678, 1 stuk
- Loosdrecht, de baljuw en het gerecht van - 1683, 1 stuk

37

M - Z

- Medemblik, Reijer Boer, schout van - 1678, 1 stuk
- Medemblik, Nicolaes Brouwer, schout van - 1685, 1 stuk
- Middelharnis, het gerecht van - 1678, 1 stuk
- Monnickendam, H. Berkhout, schout van - 1678, 1682, 1686, 5 stukken
- Naarden, Jan Gansneb genaamd Tengnagel, schout van - 1678, 1 stuk
- Neder-Blokland, J. Sterrenburgh, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Neder-Slingeland, A. Brooshoofd, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Nieuburg, Jacob Coren, schout van baljuwschap - 1678, 1 stuk
- Niervaart/Klundert, Cornelis de Laucourt, baljuw en gerecht van - 1678, 1683, 1686, 4 stukken
- Noordeloos, Johannes Schilthouwer, schout van - 1678, 4 stukken
- Noordwijk, [A. Petij], schout van - 1678, 1 stuk
- Oegstgeest, Lambertus de Ruijt, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Oosthuizen, C. van der Poll, baljuw van - 1678, 1683, 2 stukken
- Ouderkerk a/d Amstel, schout en schepenen van -, Waardhuizen en Duivendrecht 1683, 1 stuk
- Oude Tonge, [J.] Goutsblom, schout van - en Nieuwe Tonge 1678, 1 stuk
- Oudewater, Quirijn van Strijen, baljuw van - 1678, 1686, 3 stukken
- OudeWetering, Boudewijn Vergeijl, schout van - 1678, 1 stuk
- Oudheusden, schout en gerecht van - 1679, 1 stuk
- Oudkarspel, H. van Brederode, schout van - en Koedijk 1678, 1 stuk
- Papendrecht, W. Evenblij, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Pijnacker, de schouten en gerechten van -, Nootdorp, Nieuweveen en Hogeveen 1683, 1 stuk
- Purmerend, Gerard van Ruijtenburg, schout en kastelein van - 1674, 1678, 1685-1686, 6 stukken
- Putten, [Jacob] Boreel, ruwaard van - 1683, 3 stukken
- Ridderkerk, schout en gerecht van - 1683, 1 stuk
- Rotterdam, Johan van Zuylen van Nijevelt, baljuw en schout van - 1678, 1685, z.j., 1 omslag

- Rijp, baljuw en schepenen van De - 1678, 2 stukken
- Schellinkhout, Jacob Groot, schout van - 1678, 1 stuk
- Schiedam, Abraham van Cleeff, schout van - 1678, 1 stuk
- Schiedam, Harmen van Wijlick, schout van - 1686, 2 stukken
- Schieland, Johan van Ije, schout van - 1678, 1 stuk
- Schoonhoven, Rutgerus van Arckel, burgemeester van - 1678, 1 stuk
- Schoonhoven, Cornelis van Stralen, baljuw van - en de landen van Blois 1685, 1 stuk
- Sloten, het gerecht van -, Sloterdijk en Osdorp 1683, 2 stukken
- Spaarnwoude, schout en schepenen van - en Spaarndam 1683, 3 stukken
- Spanbroek, Claas Spaans, baljuw van - 1678, 1 stuk
- Strijen, [A]. van Dussen, baljuw van de landen van - 1678, 1 stuk
- Texel, ? Buijs, schout van - 1678, 1 stuk
- Veenhuizen, Jan van der Meer, substituut-schout van - 1678, 1 stuk
- Vlaardingen, Pieter Reael, schout van - 1678, 1 stuk
- Vlieland, Joost Verkruijsen, schout van - 1679, 1 stuk
- Voorne-Putten, de baljuw en leenmannen van de landen van - 1683, 1 stuk
- Voorschoten, [J. Boijntz.], baljuw van - en Veur 1678, 1 stuk
- Warmenhuizen, Evert Pietersz. van de Mij, schout van - 1678, 1 stuk
- Warmond, de schout en het gerecht van - 1679, 1 stuk
- Waveren, de schout en het gerecht van -, Botshol en Ruigewilnis 1683, 1 stuk
- Waverveen, de schout en schepenen van - 1678, 1683, 2 stukken
- Weesp, Jan de Noij, schout van - 1678, 1 stuk
- Westwoude, Johan Verburgh, schout van -, Sijbekarpsel en Bennebroek 1678, 1 stuk
- Wieringen, Jan van Westerhout, schout van - 1678, 1 stuk
- Wimmenum, de baljuw, schout en het gerecht van - 1677, 1 stuk
- Woerden, Martin van Dijk, substituut-baljuw van - 1678, 1 stuk
- Woubrugge, J. Capoen, [schout] van - 1678, 1 stuk
- Woudrichem, baljuw, schout en burgemeesters van - 1680, 1683, 2 stukken
- Zevenbergen, Arnold Tholincx, schout van - 1678, 1 stuk
- Zuid-Holland, Pompeius de Roovere, baljuw van - 1678, 1679, 1685, 4 stukken

1673, 1682, 1685-1687

1 omslag

- Amstelveen, schout en gerechten van -, de Legmeer, Waveren, Ruigewilnis, Waverveen, [1685].
- Delfland, Diederick van Coolwijk, hoogbaljuw van -, c.s., 1686.
- Dordrecht, Willem Stoop, schout van -, 1685.
- Gorinchem en het land van Arkel, François Doublet, drost van -, 1687.
- Monnickendam, Cornelis Lastman, schout van -, baljuw van Waterland, [1673].
- Rijnland, schouten en ambachtsbewaarders van de Veenambachten in -, 1687.
- West-Friesland en het Noorderkwartier, de gezamenlijke hoofdofficieren van -, [1682].

3. MAGISTRATEN EN FUNCTIONARISSEN VAN STEDEN IN ANDERE GEWESTEN

39

Missiven en rekesten van magistraten van steden in de andere gewesten aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.

1674-1678, 1680-1683, 1685

1 omslag

- Zie ook inventarisnr. 56.
- Amersfoort, 1678.
- Arnhem, 1674, 1676, 1678, 1680.
- Deventer, 1680-1681.
- Franeke, 1676.
- Groningen, 1677-1678.
- Harderwijk, 1676.
- Kampen, 1675-1676.
- Nijmegen, 1676, 1682-1683, z.j.
- Nijmegen, Coenraad Klerk, secretaris van het stadsbestuur van -, 1674.
- Sluis,
1681, 1685.
- Utrecht, 1675.
- Utrecht, [W.] van Straten, burgemeester van -, 1676.
- Zaltbommel, 1678.

4. GERECHTEN EN RECHTERLIJKE FUNCTIONARISSEN IN ANDERE GEWESTEN

40

Missiven van gerechten en rechterlijke functionarissen van steden en kwartieren buiten Holland aan Gaspar Fagel.

1674, 1677-1679, 1683, 1688

1 omslag

- Maastricht, J. Groulart, hoogschout van -, 1674, 1677-1679, 1683, 1688.
- Over-Betuwe, C. van Lijnden, Ambtman en Richter over de -, 1674.
- Peelland, ? Makkalle, stadhouders van het kwartier van -, [1674].
- Raemsdonk, het gerecht van -, 1679.

D. DIVERSE ADRESSANTEN

41-61

Missiven van diverse personen, zowel van binnen als van buiten de Republiek, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.

1672-1688

6 pakken, 15 omslagen

Specificatie.

Van personen, wier functie of achtergrond niet werd achterhaald, is -indien mogelijk- de plaats vermeld, uit welke plaats de brief werd verstuurd. Dit hoeft dus niet te betekenen dat de briefschrijver ook uit die plaats afkomstig is. In zo 'n geval wordt bijvoorbeeld vermeld: 'vanuit Leiden'.

41**A**

- Absmade, [J.] Goes van -, vanuit Leiden 1683, 1 stuk
- Albeville, markies d'-, zie White.
- Almonde, [Philips] van -, vanuit Rotterdam 1676, 1 stuk
- Amalie, Frederike -, hertogin van Holstein-Gottorp 1682-1683, 1687, 3 stukken
- Arberg, ? graaf van - 1680, 1 stuk

42**B-Boreel**

- Backwell, Edward -, vanuit Londen 1680, 1 stuk
- Benthem, ?, gravin van -, vanuit Steinfurt 1674, 1 stuk
- Benthem, G.D. gravin van -, vanuit Den Haag 1674, 1677, 2 stukken
- Bentinck, Hans Willem -, officier en diplomaat, vertrouweling van stadhouder Willem III 1676, 1685, 4 stukken
- Berckel, Maria van -, weduwe van Cornelis de Witt 1672, 1673, 5 stukken
- Zie ook het archief van de familie Fagel, inv. nr. 422.
- Berckhoffer, ? -, vanuit Den Haag 1681, 1 stuk
- Berckhout van Slijdrecht, [W.] -, vanuit Monnickendam 1682, 1685, 2 stukken
- Bergen, Willem van -, schepen te Breda 1673, 1 stuk
- Bergh, ? graaf van de -, vanuit 's-Heerenberg 1687, 1 stuk
- Bergh, Reinier van den -, vanuit Brussel 1680, 2 stukken
- Bernsau, Hendrik Munster Willem van -, heer van Ruynen, kastelein van Coevorden 1677, 4 stukken
- Beuckelaer, D.-, commis, vanuit Grave 1674, 1 omslag
- Beuningen, Coenraad van -, meerdere functies, niet als gezant 1673, 1680-1681, 1684, 1687 en z.d, 1 omslag
- Beverningk, Hieronymus van -, niet als gezant 1672-1674, 1677, 1685, 1687, 1 omslag
- Birae, ? de -, vanuit Calais en Madrid 1676, 3 stukken
- Bleiswijck, Johan van -, ontvanger van de geestelijke goederen 1676, 1 stuk
- Blocquerij, Salomon van de -, koopman en reder te Amsterdam 1676, 1 stuk
- Blokker, Jan -, vanuit Hoorn 1674, [1675], 3 stukken
- Blom, Dirk -, vanuit Amsterdam 1674, 3 stukken
- Bocholtz, ? , Baron van -, Grootcommandeur van de Duitse orde 1680, 1 stuk
- Bogers, ?-, gewezen regent van Overijssel 1674, 1 stuk
- Bonstetten, baron François Louis de -, gewezen kapitein in het Staatse leger 1676, 1678, 2 stukken

43

- Bont, Jeremias de -, regent te Gorinchem 1677, 2 stukken
- Borch/Borg, Henrick ter -, vanuit Deventer 1676-1678, 7 stukken
- Borch-Heydentrijck, Euphemia ter -, weduwe van bovengenoemde 1680, 1 stuk
- Boreel, Jacob -, regent te Amsterdam 1682, 1683, 1685, 4 stukken

rest B

- Bors van Waveren, Gerard -, vanuit Middelburg 1674, 1677, 1678, 4 stukken
- Bosschaert, ? -, vanuit legerplaats te Woerden 1672, 1 stuk
- Bosvelt, Adriaan van -, regent te Haarlem 1676, 1 stuk
- Boxel, Hugo -, vanuit Gorinchem 1676, 1 stuk
- Breda, H. van -, regent van Overijssel 1673, 1676-1678, 1685, 7 stukken
- Breyne, Jacob -, vanuit Dantzig 1682, 2 stukken
- Broek, Willem van den -, vanuit Den Haag 1677, 2 stukken
- Brouwer, Hendrik -, vanuit Amsterdam 1682, 1 stuk
- Brouwer, [V].-, vanuit Amsterdam 1676, 1 stuk
- Brouwer, ? -, vanuit Medemblik 1679, 1 stuk
- Bruyn, Henri Lambertsz. de -, namens de handelaars op de Maas 1676, 2 stukken
- Bruynstein, Johan -, lijfarts van stadhouder Willem III 1676, 3 stukken
- Buat, weduwe Elisabeth Maria Musch du -, vanuit Parijs 1674, 1679, 2 stukken
- Buis, Adriaan -, vanuit Kleef 1682, 2 stukken
- Burch, Reinier van der -, commis van het magazijn te Delft 1676, 1 stuk
- Burgersdijk, Pieter -, pensionaris van Leiden 1674-1676-1677, 1681, 1683-1684, 1687, 1 omslag

44

C

- Camerlingh, Samuel -, vanuit Middelburg 1676, 1 stuk
- Camminga, Franciscus Duco van -, Vrij en Erfheer van Ameland 1676, 1 stuk
- Carew, George -, op weg van Brielle naar Londen 1677, 3 stukken
- Carr, William -, (met Edward Richardson), vanuit Leiden 1673-1676-1677, 5 stukken
- Clairmont, de graaf van -, vanuit Brussel 1687, 1 stuk
- Clignet, [Hendrick] - 1688, 1 stuk
- Cloeck, Jacob -, vanuit Leiden 1679, 2 stukken
- Coccius, Johannes -, hoogleraar welsprekendheid en historie te Leiden 1678, 1 stuk
- Coerman, Arnout -, vanuit Zutphen en Arnhem 1676-1677, 3 stukken
- Colve, J -, commandeur van het fort Willem Hendrik in Nieuw-Engeland 1674, 2 stukken
- Condé, de provoost (militair opzichter) van legerplaats -, vanuit Luik 1673, 3 stukken
- Coninck, Nicolaes -, c.s., vanuit Den Haag 1681, 1 stuk

- Cools, Aegidius -, gewezen predikant te Usquert (Groningen) 1676, 6 stukken
 - Corver, Adriaen -, (en Mies Jansz. van Huysduynen) vanuit Amsterdam 1673, 1 stuk
 - Cruyssen, Andries van der -, vanuit Amsterdam 1687, 2 stukken
- 45** D
- Dael, Jacob van -, (en Izaak Dusart) vanuit Amsterdam 1673, 4 stukken
 - Dalrymple of Stair, Jacob -, Schots edelman 1686, 1 stuk
 - Danby, Thomas Osborne, 1ste Earl of - 1678, 1 stuk
 - Degenfeldt, Ferdinand Freiherr von - 1681, 1686, 1 omslag
 - Dohna, Frederik graaf van -, militair, vanuit Zwitserland 1672, 1 stuk
 - Dussen, Arend van der -, regent te Delft 1672-1673, 1676, 1678, 1 omslag
 - Duvelaer, Pieter -, auditeur van de Rekenkamer van Zeeland, vanuit Middelburg en Londen 1674, 1677, 2 stukken
- 46** E
- Elsius, ? -, vanuit Nijmegen 1676, 1 stuk
 - Eppen, Filips van Emmenhuyzen, heer van -, uit Münster 1674, 2 stukken
Geheim.
 - Erbach/Erpach, Louisa Anna gravin von -, weduwe van kolonel George von Erbach 1678, 1 stuk
 - d'Espagnes, ? -, bevelhebber van het Franse leger, commandant van Zaltbommel 1672, 1 stuk
 - Eybergen, Konigunda van -, weduwe van luitenant-kolonel Frederik van Eybergen, vanuit Coevorden 1679, 1 stuk
- 47** F
- Ferranes, J. - 1682, 1 stuk
 - Fey, Arnoldus -, vanuit Kranenburg 1677, 1 stuk
 - Ffurly, Benjamin -, vanuit Rotterdam 1683, 1 stuk
 - Florisz, Florentius -, vanuit Enkhuizen 1683, 2 stukken
 - Foullon, [Erasmus] de -, vanuit Luik 1676, 1678, 2 stukken
 - Freeman, W. -, vanuit Den Haag 1676-1677, 1681, 1683, 1 omslag
- 48** G
- Gansneb genaamd Tengnagel, zie: Tengnagel.
 - Geelvinck, Cornelis -, burgemeester van Amsterdam 1672-1674, 1681, 4 stukken
 - Gent, A. van -, uit naam van Johan Pestors, pensionaris van Maastricht, vanuit Den Haag 1673, 1 stuk
 - Gent, Cornelis van -, vanuit Nerijnen 1674, 1 stuk
 - Gent, Johan van -, vanuit de Beemster 1676, 1 stuk
 - Ghent, baron A. van -, vanuit Den Haag 1679, 1 stuk
 - Glarges, Cornelis de Montigny de -, vanuit Haarlem 1677, 1 stuk
 - Glaudes/Claudes, ?-, vanuit Den Haag 1683, 1687, 2 stukken

- Gockinga, Hendrik Ludolf van -, vanuit Groningen 1672, z.j., 2 stukken
- Goes van Absmade, [J.]-, zie: Absmade
- Goes, [F.] van der -, uit Den Haag 1676, 1 stuk
- Goes, Martin van der -, uit Den Haag 1678, 1 stuk
- Gouverneur, Nicolaas -, (mede uit naam van Jan Baptiste Renselaer), vanuit Amsterdam 1674, 1 stuk
- Graafland, Cornelis -, vanuit Den Haag 1673, 1 stuk
- Groenedijk, Donatus van -, regent te Gouda 1676, 1 stuk
- Gronovius, Jacobus -, vanuit Deventer 1678, 1 stuk
- Groot, [C.] de -, regent te Hoorn 1677, 1683, 1685, 3 stukken
- Groot, Cornelia de -, vanuit Antwerpen z.j., 1 stuk
- Gruyter, W. de -, vanuit Utrecht 1676, 1 stuk
- Grysperre, Louis Francois baron de -, vanuit de gevangenis 1673, 1 stuk
- Guirard, [J.] -, procureur, vanuit Mechelen 1672, 1 stuk
- Guldewagen, Dammes -, regent te Haarlem 1673, 1 stuk

49

H

- Hackert, Matthijs -, vanuit Dordrecht 1686, 1 stuk
- Haersolte, Johan van -, vanuit Leeuwarden 1685, 1687, 2 stukken
- Hane, Balthasar -, vanuit Den Haag 1676, 1 stuk
- Haren, Willem van -, Fries regent 1676, 1 stuk
- Harencarspel, ?-, vanuit Zijpe 1683, 1 stuk
- Hartlib, Samuel - 1675-1676, 4 stukken
- Heeckeren, Walraven van -, landdrost van Zutphen 1682, 1685, 2 stukken
- Heemskerck, Coenraad van -, regent te Amsterdam 1676-1678, 1687, 4 stukken
- Heinsius, Anthonie -, regent te Delft 1687, 1 stuk
- Heldevier, [J.] - (en Daniël Burette) vanuit Maastricht 1673, 1 stuk
- Herder, Hieronymus -, vanuit Galathe 1674, 1 stuk
- Herne, Benjamin -, vanuit Den Haag 1676, 1 stuk
- Hessen, Emilie, landgravin van - 1688, 1 stuk
- Heysman, J.E. -, vanuit Hasselt, Overijssel 1674, 2 stukken
- Hogheboom, Cornelis -, vanuit Amsterdam 1673, 1 stuk
- Holtzemius, Petrus -, vanuit Ratisbonne 1680, 1 stuk
- Hooft, [Hendrik] -, vanuit Amsterdam 1686, 1 stuk
- Hooft, Johan -, vanuit Den Haag 1686, 1 stuk
- Hop, Cornelis -, regent te Amsterdam, raadsheer in de Hoge Raad 1673-1676, 1683, 1 omslag
- Hop, Jacob -, regent te Amsterdam 1681-1687, 1 omslag
- Hornes, A.W.H., gravin van -, vanuit Heusden 12-05-1676, 1 stuk
- Hornes, Willem Adriaan, graaf van -, niet als militair 1678, 2 stukken
- Hovius, Johan -, regent te Hoorn 1673-1674, 1677, 1 omslag
- Hovius, ?-, superintendent van de Leenen van Vlaanderen en van Brabant 1681, 1 stuk

- Huberlandt, ? -, vanuit Den Haag 1676, 1 stuk
 - Hudde, Johannes -, regent te Amsterdam 1673-1674, 3 stukken
 - Hulshout, ? -, vanuit Leiden 1683, 1 stuk
 - Huydecoper, Johan -, regent te Amsterdam 1674, 1676, 2 stukken
- 50** J
- Jongh, Nicolaas de -, vanuit Hellevoetsluis 1683, 1 stuk
- 51** K
- Jonge, Yman de -, vanuit Den Haag 1684, 1 stuk
 - Kick, Abraham -, vanuit Den Haag 1688, 1 stuk
 - Kievit, Johan -, regent te Rotterdam [1673], 1 stuk
 - Kinschot, Gaspar van -, regent te Delft 1674, 1677, 5 stukken
 - Klerck, ?- , vanuit Rhenen 1687, 1 stuk
 - Klerk, Catharina - 1674, 1 stuk
 - Kolovar, Stephanus - 1686, 1 stuk
 - Königsmarck, gravin M.E. van -, weduwe van Koenraad Christoffel, graaf van - 1674, 1 stuk
- 52** L
- Lalaing, M.G. de -, Rijngravin 1676, 1 stuk
 - Lange, Adriaan de-, vanuit Rotterdam 1673-1674, 3 stukken
 - Leeuw, Pieter de -, vanuit Madrid 1673, 1 stuk
 - Leeuwen, Simon van -, rechtsgeleerde, regent te Leiden 1676, 1 stuk
 - Le Maire, Jacob -, gewezen resident namens de Republiek in Denemarken 1680, 1 stuk
 - Le Vasseur, : zie Vasseur.
 - Leyden van Leeuwen, Diederik van -, regent te Leiden, lid van Gecommitteerde Raden 1674, 1679, 1 omslag
 - Lidt de Jeude, Johan van -, vanuit Tiel 1677, 2 stukken
 - Lintelo, [C.W.] -, vanuit Esens 1683, 3 stukken
 - Lobs, Jacob -, regent te Medemblik, lid van de admiraliteit van het Noorderkwartier 1672, 1 stuk
 - Lichtenbergh/Luchtenburgh, Johan van -, secretaris van de Staten van Utrecht 1685, 1 stuk
 - Lijn, Cornelis van der -, regent te Alkmaar; in 1672 commissaris van de verpachtinge in het kwartier Dordrecht (met Hendrik Huygh); in 1673 gedeputeerde ter bevordering van de equipage van het Noorderkwartier 1672-1673, 2 stukken
- 53** M
- Machado, Anthonio Alvarez -, Spaans koopman en leverancier voor het leger (met Jacob Pereyra) 1676, 1 stuk
 - Manderscheidt Blanckenheim, gravin van -, zie Thorn
 - Marchal de Limbourg, [Maigret] - 1685, 1 stuk
 - Mareschall, P.-, arts, vanuit Parijs 1682, 1 stuk
 - Marselis, Johan van -, vanuit Amsterdam 1685, 1 stuk
 - Merens, Meyndert -, regent te Hoorn 1673, 1676-1678, 6 stukken
 - Metz, [W.] -, vanuit Grave 1676, 1 stuk

- Meyden, Johan van der -, regent te Rotterdam; lid van Gecommitteerde Raden, gedeputeerde ter Staten-Generaal, 1674, 1 stuk
 - Milchberg, ?-, Zwitsers militair, vanuit Breda [1673], 1 stuk
 - Mimet, Luis de - [1684], 1 stuk
 - Molenschot, Rochus van -, pensionaris van Dordrecht 1674, 1 stuk
 - Moulin, Pierre du -, secretaris van stadhouder Willem III 1672-1673, 1 omslag
 - Mulert, ?- 1676, 1 stuk
 - Mulock, Gerard -, regent, secretaris van het stadsbestuur van Woerden 1673, 2 stukken
 - Muys van Holy, Arend -, regent te Dordrecht 1674, 1676-1678, 1 omslag
- 54** N - O
- Naerssen, Revixit van -, lid van Gecommitteerde Raden 1678, 1 stuk
 - Nannius, Maarten Jacobsz.-, vanuit Rotterdam 1676-1678, z.j., 1 omslag
 - Nassau-Odijk, Willem Hadriaan van -, vertegenwoordiger van 'de eerste edele' in de Staten van Zeeland 1673-1674, 1678, 1683, 1687, 1 omslag
 - Neyn, ? de -, regent te Alkmaar 1673, 3 stukken
 - Niedeck, Rudolf van -, raadsheer bij de Hoge Raad 1673, 1687, 2 stukken
 - Nieuhoff, [H.]-, vanuit Amsterdam 1674, 1 stuk
 - N.N., diverse anonieme personen, uit de Republiek 1676, 1678, 3 stukken
 - Nolthenius, C. -, vanuit Rotterdam 1686, 1 stuk
 - Nijenburgh, Johan van Egmond van der - 1676, 1683, 3 stukken
 - Nijenburgh van Naeltwijk, [A.] - 1674, 1676, 1679, 1 omslag
 - Nijsingh, L. -, (en J. van Welvelde) vanuit Oosterbroek 1679, 1685, 2 stukken
 - Outshoorn, Cornelis van -, vanuit Amsterdam 1676, 1 stuk
- 55** P - Pels
- Paets, Adriaan -, regent te Rotterdam 1676-1677, 1680, 1684, 1 omslag
 - Pallandt, B. van -, [lid van de ridderschap van Overijssel], 1673 1681, 1684, 1685, 1 omslag
 - Pauw, Isaak -, pensionaris van Enkhuizen, lid van de Generaliteitsrekenkamer 1674, 1677-1679, 1 omslag
 - Payne, Henry -, vanuit Engeland 1687, 1 stuk
 - Payne, J.-, postmeester in Brielle 1672-1673, 1 omslag
 - Pels, ? -, vanuit Groningen 1682, 2 stukken
- 56** Pesters
- Pesters, Johan -, pensionaris van Maastricht; griffier van het Hof van Utrecht, raad van Willem III 1672-1674, 1676-1678, 1685-1688, 1 pak
- 57** rest P

58

- Piccardt, Hendrik -, syndicus van de Ommelanden, vertegenwoordiger in Parijs 1674, 1676, 1685, 5 stukken
 - Pimentel, Don Juan de -, vanuit Grave 1674, 1 stuk
 - Ploos van Amstel, E. -, uit de gevangenis te Bayonne 1686, 1 stuk
 - Poel, Jacob van der -, vanuit Brielle 1686, 1 stuk
 - Pompe, Matthias -, vanuit Den Haag 1674, 1 stuk
- R**
- Rabenhaupt, A.D.B. -, weduwe van luitenant-generaal Rabenhaupt 1676, 1 omslag
 - Raesbancq, Johan -, vanuit Rotterdam 1679, 1 stuk
 - Raesfelt, [Adolf Hendrik] van -, vanuit kasteel Twickel te Delden 1674, 3 stukken
 - Raesfelt, ?-, uit Barneveld en Den Bosch 1677, 1680, 2 stukken
 - Ram, Everhard -, regent te Kampen 1674, 2 stukken
 - Randtwijck, F.H. van -, vanuit Nijmegen 1677, 1 stuk
 - Raulé, [Benjamin] -, vanuit Den Haag 1687, 1 stuk
 - Reck, J.W. -, vanuit Osnabrück 1686, 1 stuk
 - Reede, Frederik, baron van - 1672, 1674, 2 stukken
 - Reede van Amerongen, Godart-, o.a. uit Utrecht en Maastricht 1672, 1676, 1683, 1 katern, 3 stukken
Hierin ook afschriften van zijn correspondentie met stadhouder Willem III.
 - Reede van Renswoude, Johan B. -, vanuit Den Haag 1674, 1 stuk
 - Reviere, Joan van der -, vanuit Brussel 1679, 2 stukken
 - Reygersberge, A. van -, vanuit Amsterdam 1685, 1 stuk
 - Rhijn, Quirijn van -, vanuit Pattena 1680, 1 stuk
 - Richardson, Edward -, vanuit Leiden 1673, 1 stuk
 - Ripperda, [G.]-, vanuit Groningen 1686, 1 stuk
 - Robinson, Ja:[mes] -, vanuit Brugge 1673, 1 stuk
 - Rockwood, Mary -, vanuit Den Haag 1682, 1 stuk
 - Roosmalen, [C.] van -, vanuit Den Haag 1681, 1 stuk
 - Roqueserviere, ? -, weduwe van kolonel -, vanuit Dales 1679, 1 stuk
 - Rothé, Johannes -, pamfletschrijver 1674, 1676, 3 stukken
 - Rothé, Anna -, zijn vrouw 1677, 1 stuk
 - Roucq, ? -, vanuit Den Haag 1683, 1 stuk
 - Roij, ? de-, legerpredikant 1674, 1 stuk
 - Royen, Cornelis van -, regent te Groningen 1677, 1 stuk
 - Rumpf, Petrus Augustinus -, lijfarts van stadhouder Willem III 1676, 2 stukken
 - Ruytenburg, A.-, vanuit Brielle 1678, 1 stuk
 - Ruyter, J. de -, vanuit Zutphen 1677, 1 stuk
- S**
- Saccas, Antoine de -, vanuit Luik 1678, 1 stuk
 - Salom, doctor Moses Rafaël -, vanuit Amsterdam 1680, 2 stukken
 - Sardan, Jean François de Paule, heer van - 1681, 1 stuk
 - Sas, zie: Zas van den Bossche

59

- Sausigny, ? de -, vanuit Genève 1687, 1 stuk
- Sautijn, Gillis -, regent te Amsterdam 1673-1674, 1677-1678, 1680, 1686, 1 omslag
De brief uit 1680 is een afschrift van de hand van Gaspar Fagel.
- Scharphuyzen, ? van -, vanuit Amsterdam 1679, 5 stukken
- Schüz, ? -, in dienst van kolonel Henri van Reuss en Plauen z.j., 1 stuk
- Schwerin, [Otto] von -, vanuit Kleef 1674, 1 stuk
- Scutter, [G.] -, vanuit het huis Offem 1676, 1 stuk
- Sixma, Agge van -, vanuit Leeuwarden 1679, 1 stuk
- Slicher, Wigbold -, ontvanger-generaal van de admiraliteit te Amsterdam 1677, 1686, 2 stukken
- Solms, ? gravin van -, vanuit Utrecht 1676, 1 stuk
- Somer, Bernardus -, schoonzoon van Michiel de Ruyter 1676, 1678, 4 stukken
- Southwell, Robert -, vanuit Hamburg 1680, 1 stuk
- Spaen, Alexander von -, Brandenburgs generaal-majoor 1674, 1676-1677, 1682, 1685, 1687, 1 omslag
- Spanheim, Frederik von -, commissaris bij de keurvorst van de Palts 1674, 1 stuk
- Starckenborgh, T. van -, vanuit Groningen 1677, 1 stuk
- Steengracht, [J.] -, vanuit Den Haag 1687, 1 stuk
- Stoffel, Johan -, vanuit Keulen 1677, 2 stukken
- Swaenswijck, A. van -, vanuit Den Haag 1675, 1 stuk
- Swartzstein, Godefroy Mom de -, vanuit Bremen 1673, 1 stuk
- Swedenrijck, Guillaume -, vanuit Amsterdam 1673, 1 stuk
- Sylvius, Gabriël de -, Engels vertegenwoordiger bij stadhouder Willem III z.j., 2 stukken

60

T - U - V

- Taalman, ? -, vanuit Amsterdam 1677, 1 stuk
- Tarelinck, Pieter van -, vanuit Amsterdam 1677, 1 stuk
- Teerhuys, Jacob -, vanuit Monnickendam 1687, 1 stuk
- Tegnagel, [Quirinus] Gansneb, genaamd - 1672, 1 katern
- Thamis, ? -, regent te Monnickendam 1683, 1 stuk
- Thorn, de abdis van -, gravin van Manderscheidt Blanckenheim 1676, z.j., 4 stukken
- Tollius, Alexander -, hoogleraar aan de Academie van Harderwijk 1674, 2 stukken
- Tollius, Philips Theodoor -, ontvanger van de contributiën te Coevorden 1673-1674, 1683, 1 omslag
- Torenston, Andreas -, c.s., vanuit Reval (Rusland) 1679, 4 stukken
- Tourton, Jean -, koopman uit Amsterdam 1686, 2 stukken
- Tulp, Diederik -, regent te Amsterdam 1676, 3 stukken

- 61
- Tuyl van Serooskerke, Hendrik Jacob van -, heer van Zuylen 1674, 1 stuk
 - Valckenier, Gillis -, regent te Amsterdam 1672, 1674, 1676, 1 omslag
 - Vasenual, ? graaf van -, vanuit Amsterdam 1677, 1 stuk
 - Vasseur, ? Le -, Fransman, vanuit de gevangenis in [Castellenice] 1677, 1 stuk
 - Viglius, ? -, klerk, vanuit Den Haag 1676, 1 stuk
- W-Z
- Wassenaer, [H.] de -, vanuit Stockem 1687, 1 stuk
 - Wassenaer Obdam, juffrouw ? van-, vanuit Den Haag 1676, 1 stuk
 - Wassenaer Odijck, [W.] van -, vanuit Middelburg 1674, 1675, 2 stukken
 - Wassenaer van Duvenvoorde, Jacob baron van - 1683, 2 stukken
 - Wayen, Johannes van der -, hoogleraar te Franeker 1685, 1 stuk
 - Wechter, A. -, vanuit Utrecht 1673, 1 stuk
 - Weede van Dijckvelt, Everhard van - 1672, 1674, 4 stuk
 - Welefeld, [Johan] van -, vanuit Oosterbroek (Drente) 1674, 2 stukken
 - Wichterman, ?-, vanuit Assen 1677, 1 stuk
 - Wierman, [C.]-, rapporteur vanuit het leger in 1676 (toegevoegd aan E. Weede van Dijckvelt, extraordinaris envoyé naar de Spaanse Nederlanden) en vanuit Leiden 1676, 1678-1679, 1681, 6 stukken
 - Winterach/Wyntrach, ?-, vanuit Heusden 1679, 1 stuk
 - Witsen, Nicolaas -, regent te Amsterdam, lid van Gecommitteerde Raden 1676-1678/1684, 1685, z.j., 1 omslag
 - Wolff, Ewout van der - 1684, 1 stuk
 - [Wuesthauff], ?-, vanuit Kleef 1685, 1 stuk
 - Wijngaerden, D. van -, heer van Werkendam, uit Nijmegen 1687, 1 stuk
 - Zas van der Bossche, Gerbrand -, secretaris van de admiraliteit op den Maze, in 1673 in Londen om over een wapenstilstand te onderhandelen, 1673 1679, 3 stukken
 - Zee, Jan de -, vanuit Medemblik 1676, 1681, 4 stukken

62

Rekesten van diverse personen, zowel van binnen als van buiten de Republiek, aan de Staten van Holland en aan de Staten-Generaal; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.

1672-1673, 1675-1687

1 pak

Specificatie.

- Bergh, Gerrit ten -, c.s. uit Amsterdam 1675, 1 katern
- Bergh, Wijnant van den - 1676, 1 katern
- Besemers, de erfgenamen van Margareta - 1685, 1 katern
- Beveren, Gerard de -, oud-raad van Dordrecht 1676, 1 stuk
- Bie, Jacob de -, adspirant-consul te Nantes [1679], 2 stukken

- Breugel, Johan -, gewezen commies bij de Raad van State 1673, 3 stukken
- Brouck, Pieter van den -, uit 's-Gravenhage 1681, 1 stuk
- Coops, Willemetje - 1675, 1 katern, 6 stukken
- Criwits, de erfgenamen van Jacob -, in leven wonende te Amsterdam 1673, 1 katern
- Crooneman, de weduwe van wijlen luitenant-kolonel Friedrich von - 1678, 1 katern
- Francs, de kinderen en erfgenamen van Cornelia - 1680, 1 stuk
- Groot, Jan Sijmonsz - uit Monnickendam, en Claes Jansz. Mars uit Broek in Waterland [1677], 1 stuk
- Hachijn, de weduwe van kapitein N. - 1681, 1 katern
- Heshuijsen, Andries -, notaris in Rotterdam 1684, 1 katern
- Ijsseldijck, Jan van -, majoor en commis te Steenberg 1679, 3 stukken
- Jans, Magdalena -, c.s. uit Amsterdam, familie van gevangen slaven te Algiers [1679], 1 stuk
- Koeslager, Simon -, uit Monnickendam 1679, 1 katern
- Lalande, Carel de -, uit Naarden z.j., 1 katern
- Lijere, Willem van -, heer van de beide Katwijken en Oosterwijk, etc., c.s. [1687], 1 katern
- Mast, Arnoldus Keyzer van de -, kapitein van een compagnie waardgelders te Vlaarding 1672, 1 stuk
- Meij, Pieter de -, oud-burgemeester van Rotterdam [1685], 1 stuk
- Moller, Henderick -, uit Amsterdam 1679, 1 stuk
- Moulin, Marie de -, directrice van de 'Societeit van Fransche Juffrouwen van qualiteit' te Haarlem 1684, z.j., 2 stukken
- N.N. inzake plan tot verhoging van 's lands inkomsten 1675, 1 stuk
- Nassau de Leck, Maurits Lodewijk van -, 1 katern
- Nau de l'Armitage, Marie -, weduwe van graaf Jan van der Nath z.j., 1 stuk
- Neck, de voogden van Jacobus van -, uit Amsterdam z.j., 1 stuk
- Pain, Jan -, gewezen schipper van het schip 'Het Landt van Beloften' 1686, 1 stuk
- Prée, François du -, koopman, vanuit Parijs 1677, 1 stuk
- Rammazijn, Johannes -, uit 's-Gravenhage 1675, 1 katern
- Salom, Moses Rafael -, doctor te Amsterdam 1679-1680, 1 katern, 1 stuk
- Seller, Wilhelmina van -, uit Amsterdam 1679, 1 katern
- Timmermans, Samuel -, uit Utrecht 1677, 1 katern
- Ulft, Jacob van -, oud-burgemeester van Gorinchem 1679, 1 katern
- Veer, Albertus van der -, c.s., gewezen functionarissen in de kolonie aan de West-kust van Amerika 1679, 1 katern
- Verhoeff, Samuel -, uit Oudewater 1676, 1 katern
- Vrijberghe, Bonifacius van -, gedeputeerde ter Staten-Generaal voor Zeeland 1682, 1 stuk
- Wachtendonck, Johan van -, commissaris in Engeland 1682, 1683, 2 katernen
- Wigandy jr., Giacomo -, Amsterdams burger, wonende te Coruna in Galicië 1679, 1 katern
- Witt, Jacob de -, raad en rekenmeester der Domeinen 1672, 1 stuk
- Wouw, de erfgenamen van Bartholomeus van - 1679, 1 katern
- Zas van der Bossche, Gerbrand -, secretaris van de admiraliteit op den Maze 1682, 1 stuk

BIJZONDER**A. VERGADERINGEN VAN DE STATEN VAN HOLLAND**

- 63** Notulen van een vergadering van de Ridderschap van 19 maart 1676; klad.
[1676] 1 stuk
Geschreven op de gedrukte punten van beschrijving voor de vergadering van de Staten van Holland beginnend op 18 maart 1676.
- 64** 'Punten van beschrijving' (agenda) voor de vergadering van de Staten van Holland, beginnend op 7 maart 1678; minuut.
[1678] 1 stuk
1 Met correcties van Gaspar Fagel en van Simon van Beaumont, secretaris van de Staten van Holland.
2 Geschreven op de gedrukte punten van beschrijving van 14 december 1677.

B. INSTRUCTIE AMBTENAAR

- 65** Instructie voor de kamerbewaarder van het 'comptoir' van de raadpensionaris van Holland en West-Friesland; minuut.
[1682 juli] 1 stuk

C. BENOEMING EN ONTSLAG VAN REGENTEN EN DIPLOMATEN

Zie ook inventarisnr. 109, 113 en de inventaris van de familie Fagel, ARA, nummer toegang 1.10.29, inventarisnr. 470, 518-519.

- 66** Resolutie van de Staten van Holland, genomen conform het advies van stadhouder Willem III, om de in 1672 van het stadsbestuur uitgesloten Delftse regenten voorlopig niet tot het bestuur toe te laten; afschrift.
1673 december 14 1 stuk
In drievoud.
- 67** Resoluties van de Staten van Holland, geschreven door Gaspar Fagel, inzake de benoeming van Willem van Wassenaer Sterrenburg tot ambassadeur naar Frankrijk, van Gerard Grashuyzen tot consul op de Canarische eilanden en betreffende een extraordinaris bezending naar de koning van Spanje; minuut.
[1680 mei 8] 1 stuk
- 68** Stukken betreffende het onderzoek van het Hof van Holland naar onregelmatigheden bij de nominatie van 'de Goede Luyden van den Achten' te Dordrecht.
1684 1 katern, 1 stuk
Dit was een college, dat de gilden in het stadsbestuur vertegenwoordigde.
- 69** Stukken betreffende het conflict tussen stadhouder Willem III en de

vroedschap van Leiden inzake de nominatie van Pieter Cunaeus tot schepen.
1685 1 omslag

D. FINANCIËN EN DOMEINEN

1. Zie voor tolheffingen rubriek H.: 'Waterstaat en vervoer'.
2. Zie ook inventarisnr. 12, 13, en 112.

1. ALGEMEEN

- 70** Missiven van de ontvanger-generaal, van de secretaris en van gecommiteerden van de Generaliteitsrekenkamer aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673-1675, 1677, 1680, 1685 1 pak
- 71-72** Missiven van de Rekenkamer der Domeinen aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1672-1678, 1680, 1682-1683, 1687-1688 2 omslagen
Zie ook inventarisnr. 112.
- 71** 1672-1678
- 72** 1680, 1682-1683, 1687-1688
- 73** Missiven van de Rekenkamer ter Auditie aan de Staten van Holland en aan Gecommitteerde Raden; met bijlagen.
1679, 1680, 1687, 1688 1 omslag

2. BIJZONDER

A. GENERALE PETITIES

- 74** Stukken betreffende generale petitie en de quotenverdeling over de gewesten, met name betreffende de Hollandse quoten.
1674-1675, 1677-1680 en z.j. 1 omslag

B. BELASTINGEN

- 1 Zie voor Convoeien en Licenten rubriek G: 'Admiraliteiten'.
- 2 Voor de organisatie van de belastingheffing en -inning werden diverse commissarissen aangesteld. Voor de feitelijke inning zorgden de belastingpachters en de -ontvangers.

1 Algemeen

- 75** Missiven van commissarissen voor het opstellen van kohieren, commissarissen voor de quotisatie en de verpachting van de gemene middelen en ontvangers van de gemene middelen van diverse steden aan de Staten van Holland, aan Gecommitteerde Raden en aan Gaspar Fagel; met bijlagen, gedeeltelijk afschriften.
1672-1673, 1675-1681, 1683 en z.j. 1 omslag
Specificatie.

- Alkmaar, Commissarissen voor de quotisatie van de gemene middelen te - 1680, 2 stukken
- Amsterdam, Johannes Uutenbogaardt, ontvanger te - 1672, 1673, 1676, 4 stukken
- Amsterdam, David de Willem, ontvanger te - 1677, 1679, 1680, 1683, 7 stukken
- Amsterdam, Commissarissen voor de quotisatie van de gemene middelen te -, C. Roosmalen c.s. 1680, 5 stukken
- Brielle, Commissarissen voor de verpachting van de gemene middelen te -, C. van der Stael, c.s. 1679, 1 stuk
- Delft, Johan Thierens, ontvanger over stad en kwartier van - 1673, 1 stuk
- Dordrecht, Commissarissen voor het opstellen van kohieren te -, Jacob Boreel c.s. 1674, 1 stuk
- Dordrecht, Commissarissen voor de verpachting van de gemene middelen te -, C. Roosmalen, c.s. 1677, 1 stuk
- Dordrecht, Commissarissen voor de quotisatie van het gemaal ten plattenlande bij -, W. van Lantschot c.s. 1680, 3 stukken
Zie ook Cornelis van der Lijn c.s., inventarisnr. 52.
- Gorinchem, C. van der Colck, ontvanger van de gemene middelen over -, e.o. 1676, 2 stukken
- Jacob van der Ulft, ontvanger te - 1679, 2 stukken
- Gouda, Donatus van Groenedijk, ontvanger te - 1673, 1679, 2 stukken
- Haarlem, C. van Echten, ontvanger te - 1676, 1 stuk
- Hoorn, Commissarissen voor de verpachting van de gemene middelen te -, Meindert Merens c.s. 1679, 1 stuk
- Leiden e.o., Johan van der Meer, ontvanger te - 1675, 1678, z.j., 3 stukken
- Leiden e.o., C. Wittens, [ontvanger] te - 1676, 1 stuk
- Nieuwpoort, [A.] Ooms, ontvanger van de 200ste penning te - 1676, 1 stuk
- Oudewater, Commissarissen voor de verpachting van de gemene middelen te - 1679, 1 stuk
- Rotterdam, Heindrick Ravesteyn en Govert Thoen, ontvangers te - 1676, 1 stuk
- Schoonhoven, Commissarissen voor de verpachting van de gemene middelen te -, C. Sylvius c.s. 1680, 1 stuk

76

Rekesten van (gewezen) ontvangers en pachters van gemenelandsmiddelen en imposten uit diverse plaatsen in Holland en hun erfgenamen, aan de Staten van Holland en aan Gecommitteerde Raden; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften 1673, 1675-1684, 1686, 1687 1 pak

Specificatie.

- Alkmaar, de impostmeesters van het gemaal te -, en te Enkhuizen 1687, 1 katern
- Amsterdam, Hendrik Bol, pachter van de impost op turf en kolen te - 1679, 1 katern
- de impostmeesters van het bestiaal te - 1681, 1 katern, 1 stuk
- de pachters van de impost op de wijnen te - 1686, 1 stuk
- Rutgert Mante, pachter van de bieren te - 1686, 1 stuk
- Delft, Leendert Ackersdijck, pachter van de impost op de bieren te - 1682, 1 stuk
- Margaretha van Sonneveld, echtgenote van Johan Thierens, gewezen ontvanger van de gemene middelen te - [1686], 1 stuk

- Johan Thierens, gewezen ontvanger van de gemene middelen te - 1687, 1 stuk
- Delft, Rotterdam en 's-Gravenhage, Willem Post c.s., pachters van de gemenelandsmiddelen te - [1675], 1 stuk
- Edam en Oosthuysen, Ferdinandus van Mechelen, pachter van de waag te - 1679, 1 katern
- Geertruidenberg, pachters van diverse gemenelandsmiddelen te - 1681, 1 stuk
- Gorinchem, Henricus Verschuijringh, ontvanger te - [1684], 1 stuk
- 's-Gravenhage, Michiel Bent, ontvanger van de gemene landsmiddelen te - 1681, 1 katern
- Haarlem, Cornelis Leydack, pachter van de impost van het gemaal te - 1681, 2 stukken
- Hoekse Waard en Strijense Waard, Hendrik Bol, impostmeester van het hoorngeld en bezaaide land in de - 1677, 1 stuk
- Holland, pachters van de impost op schoenen over een aantal steden in - [1677], 1 stuk
- Holland, Daniël van Vliet, gewezen pachter van verschillende de imposten in een aantal steden in - 1678, 1 katern
- Holland, de erfgenamen van de gewezen ontvangers van de extraordinaris middelen en de equipage ter zee te - 1683, 1 stuk
- Kennemerland, de gecommiteerden van de belangrijkste dorpen van -, inzake de ordonnantie op het middel van de waag 1680, 1 stuk
- Langstraat, de borgen van de quotisatie van het gemaal in de Zuidhollandse dorpen in de - voor pachter Adriaen Rombouts 1681, 1 katern
- Muiden, de ontvangers van de verponding, de 100ste en 200ste penning en de kapitale lening te - 1676, 1 katern
- Rotterdam, Pieter Jacobsz den Dansser, tijdelijk impostmeester op de rondemaat te - 1681, 1 stuk
- Pieter van der Kest, pachter van de impost op de karossen in - 1682, 1 stuk
- Wormer Paulus van de Lee, pachter van de impost van het gemaal te - 1681, 2 stukken
- Zuiderkwartier, de ontvangers van de gemene middelen in het - 1673, 1 katern

2 Bijzonder

a Verpondingen

77

Memorie van Cornelis van Aerssen, ontvanger-generaal van Holland en West-Friesland, inzake de achterstand in de betaling van de verponding over 1680 en 1681 van de stemhebbende steden en van 's-Gravenhage.

1682 september 11

1 stuk

b Imposten

78

Stukken betreffende maatregelen inzake een striktere naleving van de ordonnantiën op het verpachten en innen van de gemene middelen; met retroacta (1655).

1673, z.j.

1 omslag

- 79** Stukken betreffende de wederrechtelijke inning door de magistraat van Gorinchem van stadsimposten boven de imposten voor het gemene land.
[1675], 1681 5 stukken
- 80** Resolutie van de Staten van Holland, geschreven door Gaspar Fagel, naar aanleiding van een rekest van de grutters van Holland om maatregelen te willen nemen tegen fraude bij de inning van de impost op het gemaal; minuut; met bijlage.
1678 december 17 2 stukken
- 81** Missiven van de pachters van de impost op het gemaal en de bieren van diverse Hollandse plaatsen aan Gecommitteerde Raden, waarin opgave van het aantal en de kwaliteit van de korenmolens in ieders district.
1679 1 omslag
Specificatie.
- Amstelland, Adriaen Gerritz. de Man te - 1679, 1 stuk
- Assendelft, Heinrick Jansz. Peet te - 1679, 1 stuk
- Brielle en Voorne, Pieter 't Jongh te - 1679, 1 stuk
- Cappelle, Peeter Peetersz. Otterdijck te - 1679, 1 stuk
- Delft, Gerrit van Barth te - 1679, 1 stuk
- Dordrecht, Johannes van de Griendt te - 1679, 2 stukken
- Goedereede, Cornelis Dam te - 1679, 1 stuk
- Haarlem, Adam Dinghmans te - 1679, 1 stuk
- Heenvliet,? van Campen c.s. te - 1679, 1 stuk
- Heusden, Johannes Hopman te - 1679, 1 stuk
- Muiden, Jan Lourense Holboom te - 1679, 1 stuk
- Oudewater, Jan van Hooren te - 1679, 1 stuk
- Schiedam en Vlaardingen, Arent van der Post c.s. te - 1679, 1 stuk
- Schoonhoven, Claes Heck te - 1679, 2 stukken
- Wormer en Jisp, W. Craft te - 1679, 1 stuk
- Zevenbergen, A.D. Huygens te - 1679, 1 stuk
- 82** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland van 20 juli 1658 inzake de hoogte van de impost op geïmporteerde Deventer koeken; authentiek afschrift.
[1679] 1 stuk
- 83** Attestaties van diverse personen voor D. Meesters, notaris te Rotterdam, dat de Friese turf te Zwijndrecht niet werd afgemeten volgens de voorschriften van de Staten van Holland van maart 1678; afschriften.
1679, maart 13 2 stukken
- 84** Ordonnantie van de Staten van Holland op de heffing en inning van de impost op zout; minuut.
1680 [april-mei] 1 stuk
- 85** Memorie van Gaspar Fagel voor de gecommitteerden tot de

verpachting van de gemenelandsmiddelen inzake de verpachting van imposten; minuut.

z.j.

1 stuk

86

Memorie van N.N. inzake de opbrengst in de maanden april-juni 1680 van de impost op het gemaal in de Hoekse Waard, de Zwijndrechtse Waard, de Strijense Waard en de Alblasserwaard.

z.j.

1 stuk

c Extraordinaris heffingen en kapitale leningen ter bestrijding van de militaire uitgaven.

Een kapitale lening is een gedwongen lening over het vermogen. De hoogte van het te lenen bedrag werd vastgesteld volgens het kohier van 1654. In ruil ontving men rentegevende obligaties. 'Gewone' heffingen werden 'geevensgeld' genoemd.

- in Holland -

87

Attestaties van de stadsbesturen van Edam, Schiedam en Alkmaar, dat de kapitale lening, waartoe op 14 juli 1672 door de Staten van Holland besloten was, door deze steden was voldaan.

1672 augustus-september

3 stukken

88

Stukken betreffende het heffen van de 200ste penning als kapitale lening (8 maart 1673), van de 100ste penning (15 juni 1673), de 200ste penning (7 oktober 1673), de 200ste penning en de invoering van een 'familiegeld' (22 december 1673) en betreffende de inning van de heffingen over 1672 en 1673; met retroacta (1599-1600 en z.j.).

1673 en z.j.

1 omslag

Gedeeltelijk in twee- en drievoud.

89

Uittreksels uit de resoluties van de Staten van Holland inzake het heffen van viermaal de 200ste penning als kapitale lening (27 maart 1674), tweemaal de 200ste penning als kapitale lening en een halve verponding 'geevensgeld' (28 juli 1674), tweemaal de 200ste penning (24 december 1674) en inzake de problemen rond de inning ervan.

1674

1 omslag

90

Uittreksels uit de resoluties van de Staten van Holland inzake de heffing van tweemaal de 200ste penning (15 juli 1676) en de problemen rond de inning van de extraordinaris heffingen over de jaren 1672-1676.

1676

5 stukken

91

Uittreksels uit de resoluties van de Staten van Holland inzake de heffing en inning van tweemaal de 200ste penning (19 maart 1677) en de 200ste penning (31 juli en 22 december 1677).

1677 8 stukken

92 Uittreksels uit de resoluties van de Staten van Holland inzake de betaling van een maand soldij aan de militie uit een voorschot op de te innen opbrengst van de 200ste penning in de steden van het Zuiderkwartier, de herziening van de kohieren van de 200ste penning en de heffing en inning hiervan (8 april en 20 augustus).
1678 1 omslag

93 Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland inzake de heffing van de 200ste penning.
1679 maart 29 1 stuk

94 Uittreksels uit de resoluties van de Staten van Holland en Gecommitteerde Raden inzake de inning van achterstallige betalingen van de 200ste penning, de heffing van de 200ste penning en de anticipatie (het voorschieten) van een halve verponding (31 mei 1680); gedeeltelijk minuten en afschriften.
1680 1 omslag

95 'Propositie' (nota) van de gedeputeerden van Amsterdam ter dagvaart inzake de voldoening van achterstallige betalingen van de 200ste penning over de jaren 1675-1679.
[1681 juli 22] 1 stuk

96 Nota van Gaspar Fagel aan de Staten van Holland inzake de heffing van de 400ste penning; klad.
z.j. [Na 1679] 1 stuk
Geschreven op een extractresolutie van 26 december 1672.

97 'Advis' (nota) van NN inzake de heffing van de 100ste en 200ste penning over goederen, waarvan men het vruchtgebruik geniet; afschrift.
z.j. 1 stuk

- in de Generaliteitslanden -

98 Akte van overeenkomst tussen gedeputeerden ter Staten-Generaal van de provincies Holland en Zeeland inzake een voorstel om een extraordinaris belasting in de Generaliteitslanden te heffen, met correcties van Fagel; minuut.
1676 februari 24 1 katern

C. UITGAVEN

Zie ook de inventarisnr. 132 en 143.

99 Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland inzake te vereffenen schulden, die de stad Brielle had gemaakt voor het onderhoud van een compagnie soldaten en inzake betaling van

schippers uit Brielle voor het transport van militairen.
[1673 augustus 5.] 1 stuk

- 100** Stukken betreffende de salariëring en onkostenvergoedingen van gezanten naar het buitenland en van gedeputeerden van Holland naar plaatsen binnen de Republiek.
1673, 1680 en z.j. 7 stukken

D. MUNTZAKEN

- 101** Missiven van Raden en generaal-meesters van de Munten aan de Staten van Holland; deels afschriften; met bijlagen.
1672, 1673, 1677, [1679], 1681-1682 1 omslag

- 102** Rekesten van muntmeesters en stempelsnijders van Holland aan de Staten van Holland en de muntmeesters van Overijssel aan de Staten-Generaal; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1682, 1683, 1687, z.j. 3 katernen, 5 stukken
- Drappentier, Daniël -, stempelsnijder-generaal te Dordrecht, 1683.
- Sonnemans, Mattheus -, muntmeester van de Munt te Dordrecht; met bijlagen, 1687.
- Rottermont, Sijmon -, muntmeester van de Munt te Dordrecht, z.j.
- Vosdinc, Assuerus -, en Pieter Sluysken, muntmeesters van de Munt te Deventer; met bijlagen, 1682.

E. OVERIGE FINANCIËLE ZAKEN

Zie ook het archief van de familie Fagel.

- 103** 'Noot-gedrongene Verantwoordinge van de Generaliteyts Reeckenkamer, Tot conservatie van het recht ende respect van de selve, Tegens diverse Laster-schriften, onlanghs door den Druck gemeen gemaect, (Jacobus Scheltus, 's-Gravenhage 1673), met aanbiedingsbrief aan de Staten van Holland.
1674 1 deel, 1 stuk

- 104** Missive van de Raad van Brabant aan de Staten van Holland inzake een verzoek om voorspraak in de vergaderingen van de Staten-Generaal en de Raad van State opdat het achterstallige salaris aan de leden van de Raad van Brabant zal worden uitbetaald.
1678 januari 14 1 stuk

- 105** Attestatie van Jan Zeeuw, kraanmeester te Amsterdam, dat de toeslag op het kraangeld ten behoeve van de 'aalmoezeniers-armen' van de stad sinds mei 1670 niet door de kraanmeester, maar door de collecteur van de armen wordt geïnd.
1679 maart 8 1 stuk

- 106** Convocatie van stadhouder Willem III en de Ridderschap van de Staten van Holland voor een vergadering inzake het afhoren van de rekeningen van de abdijen Rijsburg en Leeuwenhorst; minuut.

1680 [mei] 1 stuk

- 107** Memorie van [Wigbold Slicher, ontvanger-generaal van de admiraliteit van Amsterdam] inzake de uitbetaling van rente aan houders van obligaties van een lening aan koning Frederik III van Denemarken uit 1657; afschrift.
[1681] 1 stuk

F. DOMEINEN

- 108** Stukken betreffende maatregelen ten gunste van freule Hedwich van Brederode vanwege het terugvallen aan de Staten van Holland van de heerlijkheid Brederode door het overlijden van Wolphert van Brederode, 1679. 3 stukken

E. OPENBARE ORDE EN JUSTITIE

Zie ook de inventarisnr's. 19 en 68.

1. ALGEMEEN

- 109** Missiven van de Hoge Raad aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1673-1678, 1680, 1683, 1685, 1687-1688 1 pak
- 110** Missiven van de Hoge Raad en van het Hof van Holland gezamenlijk aan de Staten van Holland; met bijlage.
1673, 1674, 1683 4 stukken
- 111** Missiven van het Hof van Holland aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1673-1683, 1685-1687 1 pak
- 112** Missiven van het Hof van Holland en de Rekenkamer der Domeinen gezamenlijk aan de Staten van Holland.
1676, 1685 2 stukken
- 113** Missiven van individuele leden en functionarissen van het Hof van Holland aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673-1674, 1676 1 omslag
- Cornelis Fannius, raadsheer, 1673-1674.
 - Anthonie Gunther van Kinschot, griffier, 1676.
 - Johan Ruysch, advocaat-fiscaal en procureur-generaal 1674, 1676.

2. BIJZONDER

- 114** 'Naerder provisioneel Accord' (akte van overeenkomst) tussen de Staten van Holland en van Zeeland inzake de werkwijze en bevoegdheden van het Hof van Holland en Zeeland en van de

Hoge Raad; afschrift.
1674 juni 11

1 katern

115

Journal van Jan van Schriek over de ongeregeldheden te Rotterdam van juni 1672; met bijlage. [1678]

1 katern, 1 stuk

F. DEFENSIE

Zie voor stukken betreffende generale petitie: Financiën, inventarisnr. 74.

Zie ook de inventaris van het archief van de familie Fagel.

Zie ook het archief van de Staten van Holland, nummer toegang 3.01.04.01, inventarisnr. 6120-6123.

1. ALGEMEEN

116-117

Missiven van officieren in dienst van het Staatse leger aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.

1672-1674, 1676-1681, 1683-1684, 1686-1687 en z.j. 2 pakken
Specificatie.

116

A - M

- Asperen, Matthijs van -, commandeur te 's-Hertogenbosch, kolonel 1673, 4 stukken
- Backer, Frederik -, kolonel 1673, 2 stukken
- Bampfild, Joseph -, kolonel 1672-1673, 5 stukken
- Baye:, zie: Theil
- Beaumont, Johan van -, kolonel 1672-1673, 2 stukken
- Courland/Koerland, Frederik Casimir, hertog van -, kolonel 1676, 1678, 6 stukken
- Crooneman, Friedrich von -, luitenant-kolonel 1677, 2 stukken
- Dabadie,? -, kapitein in het leger 1686, 2 stukken
- Degenfeldt, Hannibal, baron van - 1673, 1 stuk
- Delwich, Hendrik van -, luitenant generaal, gouverneur van Coevorden, 1677-1678, 1680, 1686-1687, 1 omslag
- Eppingen, George Willem van -, luitenant-kolonel 1672, 1 stuk
- Fariaux, Jacques de -, kolonel 1673-1674, 5 stukken
- Gent, Joachim van -, plaatsvervangend commandant te Grave 1676, 1 stuk
- Goltsteyn, Jacob van -, kolonel 1674, 1 omslag
- Hoeufft, Diederik -, adjudant-generaal 1676, 1 stuk
- Hoffwegen, Charles Manmaker, heer van -, kolonel; commandeur van Bergen op Zoom 1673-1674, 1677, 1681, 1686, 5 stukken
- Holstein, Rudolph Friedrich hertog van -, graaf van Solms, kolonel 1683-1684, 2 stukken
- Horn, Karel Christoffel baron van -, kolonel 1674, 1 stuk
- Hornes, Johan Belgicus, graaf van - 1673, 2 stukken
- Hornes, Willem Adriaan graaf van -, kolonel 1673-1674, 1677, 1678, z.j., 1 omslag

Zie ook inventarisnr. 138, 140. (Inventarisnr. 49 en 172 als niet-militair).

- Hundebek, Gaspar Richard -, kolonel 1674, 5 stukken
- Kirckpatrick, Johan -, gouverneur van Den Bosch 1674, 1676, 1 omslag
- Königsmarck, Koenraad Christoffel graaf van -, kolonel 1672-1673, 1 omslag
- Laurijn, Nicolaas -, kolonel 1673, 1 stuk
- La Vergne de Rodes, Ferdinand de -, kolonel 1674, 1 stuk
- Lehndorff, Ahasverus van -, kolonel 1673, 1678-1679, z.j., 5 stukken
- Limborgh, ? van -, luitenant-kolonel; commandeur te Brielle 1673, 1 stuk
- Lippe, Thomas, graaf van der -, [luitenant] z.j., 1 stuk
- Louvignies, Jean Chrétien de -, heer van Landas, bevelhebber van de Spaanse ruitery 1672-1673, 1676, 5 stukken
- Mauregnault, Gaspar de -, kolonel 1672-1673, 5 stukken
- Montpouillan, Armand Nompars de Caumont, markies van -, luitenant generaal 1674, 1679, 2 stukken

117

N - Z

- Nassau-Siegen, prins Johan Maurits van -, veldmaarschalk 1672-1674, 1676, 1679, 1 omslag
- Nassau de Leck, Maurits Lodewijk van -, kolonel; gouverneur van Sluis 1673, 1 stuk
- Nassau-Saarbrücken, graaf Walrad van -, generaal; v.a. 1676 kolonel 1673, 1678, 1680, 1 omslag
- Paffenrode, Jacob van -, luitenant-kolonel [1672], 1 stuk
- Rabenhaupt, Karel -, baron van Sucha, luitenant-generaal 1674, z.j., 1 omslag
- Reuss en Plauen, Henri graaf van -, kolonel 1674, 1676, 6 stukken
- Rijngraaf van Salm, Karel Florentijn -, kolonel 1673, 1676, 1 omslag
- Sobel/Zobel, Nicolaas Frederik, baron van-, kolonel 1673, 1679, 2 stukken
- Solms, Hendrik Trajectinus graaf van -, majoor 1672, 1 katern
- Steenhuys(en?), Ludolf van -, luitenant-generaal 1673, 1 stuk
- Stirum, Otto graaf van-, generaal-majoor 1674, 1 omslag
- Stockheim, Johan van -, kolonel 1674, 1 stuk
- Sypesteyn, Cornelis Ascanius van -, wagenmeester-generaal z.j., 1 stuk
- Theil, Paul de la Baye, heer van -, kolonel 1674, 2 stukken
- Thouars, George le Vasseur de -, kolonel [1672]-1673, 1677, 1679, 1 omslag
- Torsay, Daniël de Tassin de -, kolonel 1672, 1 stuk
- Vane, Walter -, generaal-majoor 1674, 1 stuk

- Villaumaire, Maurice de Maurier, heer van -, kolonel 1673, 2 stukken
- Viry, Jacob de -, kapitein 1672, 1 stuk
- Waldeck, Georg Friedrich graaf van -, veldmaarschalk 1673, 1676-1677, 1683, z.j., 1 omslag
- Wassenaer Obdam, Jacob van -, kolonel 1673, 1677, 1 omslag
- Weede van Walenburg, George Johan -, gouverneur van Grave 1672, 1674, 1 omslag
- Weibnom, Johan Thibaut van -, kolonel 1678, 1 stuk
- Westerloo, markies van -, Maximiliaan van Merode, kolonel 1672-1673, 8 stukken
- Wirtz, Paulus -, veldmaarschalk 1672-1674, 1 omslag
Zie ook inventarisnr. 127.
- Yvoy, Maximiliaan van Hangest Genlis, gezegd -, kwartiermeester-generaal 1674-1676, 1677, 1 omslag

118-119 Missiven van zee-officieren aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen. 1672-1679, 1681-1683, 1686-1687 2 pakken

Specificatie.

Zie ook inventarisnrs. 138-140.

118 A - H

- Andringa, Joris -, secretaris van 's lands vloot, kapitein 1673, 1676, 3 stukken
- Bastiaenz, Willem -, luitenant-admiraal 1673-1674, 1676-1677, 1683, 1687, 1 omslag
Zie ook inventarisnr. 138.
- Binckes, Jacob -, kapitein 1673, 1675-1677, 1 pak
- Callenburg, Gerard -, vice-admiraal, commandeur op het schip 'De Eendracht' 1676, 1 omslag
- Constant, P.-, kapitein op het schip 'Zeelandia' 1676-1677, 1679, 1 omslag
- Dussen, Gerard van der -, commandeur op schip 't Moriaenshoofd' 1681, 1 stuk
- Evertse, Cornelis -, luitenant-admiraal 1676, 1678, 1 omslag
Vooral kopieën van brieven aan Willem III
- Glarges, Pieter de Montigny de -, vanuit Tabago op het schip 'De provincie van Zeeland', kapitein 1676, 1 stuk
- Haen, Johan de -, luitenant-admiraal 1676, 1 katern, 4 stukken

119 M - Z

- Poort, Johan van der -, secretaris van Michiel Adriaansz. de Ruyter 1676, 5 stukken
- Ruyter, Michiel Adriaansz. de -, luitenant-admiraal-generaal 1672-1676, 1 pak
Zie ook inventarisnrs. 138 en 139.
- Schepers, zie: Willem Bastiaensz.
- Starre, Enno Doedes -, luitenant-admiraal 1673, 1 stuk
- Stirum, F.G. graaf van -, kapitein 1676, 1681-1683, 1686, 6 stukken

- Sweers, Isaac -, luitenant-admiraal 1673, 1 katern
- Tromp, Cornelis -, luitenant-admiraal 1673-1674, 1676-1677, 1 omslag
Zie ook inventarisnummer 140.
- Vlugh, Thomas -, luitenant-admiraal 1676-1678, 1682, 1 omslag

120

Missiven van door de Staten-Generaal of de Raad van State naar het leger uitgezonden gedeputeerden, binnen de Republiek, in Duitsland, de Spaanse Nederlanden en Frankrijk en naar de vloot aan de Staten van Holland, aan Gecommitteerde Raden en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften.

1672-1677, 1679

1 omslag

- Borchloon, Johan Theodoor -, gedeputeerde naar de Elzas om troepen te monstereen, 1674-1675.
- Borssele van der Hooghe, Jacob -, gedeputeerde naar het keizerlijke leger, 1673-1674, 1677, 1679.
- Crommon, Marinus van -, c.s., gedeputeerden naar Maastricht, 1672.
- Gemmenich, Paulus van -, c.s., gedeputeerden naar de vloot in Vlissingen, 1673.
- idem, naar de vloot in Den Helder en het Nieuwe Diep, 1673.
- Heeckeren, Walraven van -, naar het keizerlijke leger, 1676.
- Thilt, Johan van -, gedeputeerde naar Grave, 1674.

121

Missiven van door de Staten van Holland of Gecommitteerde Raden uitgezonden gedeputeerden te velde/gecommitteerden naar het leger aan de Staten van Holland, aan Gecommitteerde Raden en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften.

1672-1678 en z.j.

1 omslag

- Zie ook de missiven van A. van Nijenburgh van Naeltwijk, inventarisnr. 54.
- Beverningk, Hieronymus van -, gedeputeerde naar Bodegraven en Alphen, 1672-1673.
 - Bisschop, Willem -, gedeputeerde naar Schoonhoven, 1672.
 - Bosvelt, Adriaan van -, Gaspar van Kinschot, c.s., gedeputeerden naar Alphen, 1673.
 - Bosvelt, Adriaan van -, gedeputeerde te velde, o.a. naar Keulen en Bonn. 1673.
 - Dincksté, J.-, namens Gecommitteerde Raden, 1678.
 - Geelvinck, Cornelis -, c.s. gedeputeerden naar Alphen, 1672 -1673.
 - Graaf, Arend van der -, namens Gecommitteerde Raden naar het leger, 1672, 1674.
 - Kinschot, Gaspar van -, c.s., gedeputeerden naar Alphen, 1672-1673.
 - Naerssen, Rexivit van -, lid van Gecommitteerde Raden, 1678.
 - Pesser van Velsen, Sebastiaan -, vanuit Nieuwersluys, 1673.
 - Witsen, Nicolaes -, lid van Gecommitteerde Raden, 1676-1677.
 - Wijngaerden, Daniël van -, gecommiteerde naar Grave, z.j.

122

'Proposities' (nota's) van de gedeputeerden van Amsterdam ter dagvaart, geschreven door pensionaris Cornelis Hop, inzake de defensie te land en ter zee en de bekostiging ervan; minuut. [1673]

2 stukken

2. BIJZONDER

A. TE LAND

Zie ook Buitenlandse Zaken : inventarisnr. 449.

-
- 123** Stukken betreffende de verdediging van Schoonhoven.
1672-1673 en z.j. 4 stukken
- 124** Anonieme rapporten en 'nouvelles' aan Gaspar Fagel inzake de
politieke en militaire situatie in de hele Republiek, in Groningen en
in Utrecht; gedeeltelijk afschriften.
1672-1674 1 omslag
- 125** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland inzake de
verdediging van de Hollandse steden en het daarbij inschakelen
van burgermilitie, burgers en huislieden (dorpsbewoners).
1673 januari 11 1 stuk
1. In tweevoud.
2. Geheim.
- 126** Instructie en reglement voor de directeuren van de betaling der
militie te lande ter repartitie van Holland en West-Friesland, met
correcties van de hand van Gaspar Fagel; minuut.
1673 maart 1 katern
- 127** Stukken betreffende de monstering en betaling van militairen ter
repartitie van Holland.
1673 1 katern, 3 stukken
- 128** Stukken betreffende de weigering van Gedeputeerde Staten van
Friesland hun land te doen inunderen, zoals hun door
veldmaarschalk prins Johan Maurits van Nassau was opgedragen.
1673 2 stukken
- 129** Anonieme rapporten over de krijgsverrichtingen in en rond
Maastricht, op diverse plaatsen in de Spaanse Nederlanden en in
Duitsland; gedeeltelijk afschriften.
1673-1676 en z.j. 1 omslag
Zie ook inventarisnr. 416.
- 130** Uittreksel uit de resoluties van Gecommitteerde Raden inzake de
opdracht aan Arendt van der Burgh, commies van 's Lands
magazijn te Delft, om het door Gaspar Fagel vanuit Grave bestelde
oorlogsmaterieel daarheen te zenden; authentiek afschrift.
1674 juli 30 1 stuk
- 131** Lijsten van bij de gevechten bij Seneffe en Ensesheim aan de kant
van de Fransen en van de Republiek gesneuvelde,
gevangengenomen en gewonde militairen.
1674, z.j. 5 stukken
- 132** Staten van kosten van onderhoud en van losgelden voor door de
Fransen gevangengenomen militairen, die de Republiek aan

Frankrijk moest betalen.

[1675]

5 stukken

1 Twee daarvan in tweevoud.

2 Mogelijk in verband met de overeenkomst tot uitwisseling van gevangenen, gesloten te Maastricht op 21 mei 1675.

133

Missiven van Laurent Jamard en C. Joulot aan Gaspar Fagel, inzake de militaire situatie in en rond Luik.

1676-1678

5 stukken

134

Missive van Ernst August, bisschop van Osnabrück, aan de Staten-Generaal over het gebrek aan kwartieren om zijn troepen onder te brengen; met bijlagen; afschriften.

1677

3 stukken

B. TER ZEE

Zie ook het archief van de familie Fagel.

135

Anonieme rapporten inzake de Engelse vloot, door Gaspar Fagel overgeschreven, bestemd voor Daniël van Hoogendorp en voor Scato Ludolf Gockinga, gedeputeerden ter Staten-Generaal respectievelijk namens Holland en Groningen; minuut.

[1672] september

1 stuk

136

'Advis' (nota) van de Raad van State aan de Staten-Generaal inzake de kostenraming voor de vervanging van door de Engelsen veroverde schepen; met bijlage; afschriften.

1672-1673

2 stukken

137

Stukken betreffende de gevechten op de Noordzee en de slag bij Schooneveld, 1673 mei-augustus. 5 stukken

138-140

Stukken betreffende de tochten van luitenant-admiraal Michiel Adriaansz. de Ruyter en Cornelis Tromp naar West-Indië respectievelijk langs de kust van Frankrijk en Spanje.

1674

3 omslagen

138

Stukken betreffende de uitrusting van de vloot, het uitvaren naar De Wielingen en de verdeling van de vloot in drie eskaders, 1674 februari-juni

139-139A

Stukken betreffende de tocht van het eskader van luitenant-admiraal Michiel Adriaansz. de Ruyter naar West-Indië, 1674 juni-december

139

Stukken

139A

Kaart "Isle de la Martinique", ca. 1674

Op de kaart in potlood uitgebreide notities over de herkomst van de kaart en de uitleengeschiedenis in de 19e eeuw.

140

Stukken betreffende de tocht van het eskader van luitenant-admiraal Cornelis Tromp langs de kust van

Frankrijk en Spanje, 1674 juni-december

- 141** Missive van Gaspar Fagel aan een (onbekend) stadsbestuur inzake de overwinning van de Franse vloot op de verenigde scheepsmacht van Spanje en de Republiek op de Middellandse Zee; minuut. [1676 juni] 1 stuk
- 142** Missive van bevelhebber Quirijn Spranger aan Hiob de Wildt, secretaris van het college ter admiraliteit van Amsterdam, over de herovering van Guyana door de Fransen. 1677 januari 23 Gedrukt. 1 stuk
- 143** Staat van onkosten, gemaakt door Daniël Boxel als fiscaal in de Hoge Zeekrijgsraad in een zaak tegen enkele kapiteins, die tijdens het zeegevecht tegen de Zweden in 1676 te kort waren geschoten; afschrift. 1677 juni 1 stuk
- 144** Nota van reders van commissievaarders uit Zeeland om op hun kosten een vloot tegen de Engelsen in zee te brengen; z.j. 1 stuk

G. ADMIRALITEITEN

Voor Defensie ter zee : zie hiervoor.
Zie ook het archief van de familie Fagel.

1. ALGEMEEN

- 145-156** Missiven van de colleges ter admiraliteit, hun bestuursleden of functionarissen aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel, en afschriften van missiven van deze colleges aan de Staten-Generaal; met bijlagen. 1672-1688 2 pakken, 7 omslagen, 14 stukken
- 145** De Hollandse admiraliteiten gezamenlijk aan de Staten van Holland, 1674-1675, 1677, 1684
- 146** De admiraliteit van Amsterdam en haar ontvanger-generaal Wigbolt Slicher aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften, 1672-1688, 1 pak
- 147** Hiob de Wildt, secretaris van de admiraliteit van Amsterdam, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel, 1672-1674, 1676-1678, 1682, 1685, 1687, 1 pak
Zie voor missiven uit 1674 ook inventarisnr. 138.
- 148** Hendrik Knijff, commissaris van de admiraliteit van Amsterdam te Den Helder, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel, 1673-1674, 1677, 1681-1683, 1686
- 149** De admiraliteit van het Noorderkwartier aan de Staten

- 150** van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften, 1672-1673, 1675-1676, 1679, 1683-1687
De admiraliteit van den Maze aan de Staten van Holland en Gecommitteerde Raden, 1672-1676, 1681, 1685-1687
- 151** Pieter Lodenstein, secretaris van de admiraliteit van den Maze, aan Gaspar Fagel, 1673-1674
- 152** Dirk Boursse, commissaris van de admiraliteit van den Maze naar Vlissingen, aan Gaspar Fagel, 1673-1674, 7 stukken
- 153** Gerbrand Zas, secretaris van de admiraliteit van den Maze, aan Gaspar Fagel, 1676, 3 stukken
- 154** Franciscus Canter, fiscaal bij de admiraliteit van Friesland, aan Gaspar Fagel, 1673-1674, 4 stukken
- 155** Dirk Pietersz. Roothoof, lid van de admiraliteit van Friesland, aan Gaspar Fagel, 1673
- 156** Coenraad van Klenck, lid van de admiraliteit van Friesland, aan Gaspar Fagel, 1673

2. BIJZONDER

- 157** Staten van traktementen en onkostenvergoedingen van de colleges ter admiraliteit en hun personeel van Amsterdam, van den Maze en van het Noorderkwartier, en van de colleges gezamenlijk over de jaren 1650-1682.
1682, z.j. 1 omslag
- 158** Stukken betreffende de toelating van Bruno van Waerthuyzen, burgemeester en raad van Delft, tot het college ter admiraliteit van Zeeland.
1677 1 omslag
- 159** 'Propositie' (nota) van de gedeputeerden ter dagvaart van Amsterdam voor de vergadering van de Staten van Holland van 24 maart 1677, met een verzoek om vergoeding van de schepen, die in 1674 aan de admiraliteit van Amsterdam waren verhuurd voor de expeditie naar het eiland Martinique en op die reis waren vergaan; met bijlagen.
1677 4 stukken
- 160** Rekest van crediteuren en leveranciers van de admiraliteit van het Noorderkwartier aan de Staten van Holland om de schulden, die het college sinds 1672 bij hen heeft, te voldoen; met retroacta (1672, 1675, z.j.); gedeeltelijk afschriften.
1679 6 stukken
- 161** Stukken betreffende een verhoging van de convooien en licenten op Oostindische waren.

1681, z.j. 1 katern, 2 stukken

162 Verslag van Matthijs van den Brouck en Pieter van Hecke c.s.,
gecommitteerden van de Staten-Generaal naar een vergadering
met Gecommitteerde Raden van de colleges ter admiraliteit, inzake
de bouw van nieuwe oorlogsschepen; afschrift.
1682 juli 14 1 katern

163 Ordonnantie van de Staten-Generaal inzake de admodiatie van een
kwart van de convoien, licenten en passagegeld, opgesteld door
de gecommitteerden van de gezamenlijke colleges ter admiraliteit;
concept.
1683 maart 24 1 katern
Admodiatie is het heffen van verbruiksbelasting bij sommen ineens naar
geraamd verbruik over een bepaald tijdvak.

164 Stukken betreffende een door Abraham Kick bij de gedeputeerden
'tot de saacken van de Zee' van de Staten Generaal ingediend plan
inzake voorkoming van fraude bij het innen van convoien en
licenten.
1687, 1688 en z.j. 5 stukken

H. WATERSTAAT EN VERVOER.

1. ALGEMEEN

165 Missiven van bestuurders en ingelanden van waterschappen en
polders aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met
bijlagen.
1673, 1676-1677, 1679-1683 1 pak
Specificatie.

Zie ook inventarisnr. 13.

- Delfland, Rijnland en Schieland, de dijkgraven en heemraden van -
[1676], 1 katern
- Delfland, de hoogheemraden en hoofdingelanden van - 1677,
1679, 1681, 5 stukken
- Hontsbos, de dijkgraaf en heemraden van - en de duinen van
Petten 1683, 1 katern
Met kaart.
- Kennemerland, de dijkgraaf en hoogheemraden van de
uitwaterende sluizen van - en West-Friesland 1681, 1682, 2
stukken
- Schieland, dijkgraaf en hoogheemraden van - 1673, 1677, 1
katern, 7 stukken
- Vecht, dijkgraaf en hoogheemraden van de Zeedijk aan de
Oostzijde van de - [1679], 1 katern
- Woerden, dijkgraaf en hoogheemraden van het waterschap -
[1677], 1 stuk

166 Rekesten van bestuurders en ingelanden van waterschappen en
polders aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1672, 1675-1677, 1679, 1681-1683, 1685 1 omslag

Specificatie.

- Barendrecht, dijkgraven en hoogdijkheemraden van de Zuidpolder te - 1676, 2 stukken
- Berckmeer, ingelanden van de - 1685, 1 stuk
- Bullewijkerpolder, de dijkgraaf en heemraden van de - [1679], 1 katern
- Lisserpoel, Ingelanden van de -, en de hoofdkerken te Leiden 1675, 2 stukken
- Muiden, de dijkgraaf en hoogheemraden van de Zeedijk beoosten - [1683], 1 stuk
- Schipluiden, de ingelanden van het dorp en ambacht van - 1677, 2 stukken
- Sloterdijkermeer, de dijkgraaf en ingelanden van - 1677, 1 katern
- Stommeer, de bedijkers van de - en Hornmeer 1681, 1 stuk
- Wormer, de hoofdingeland, dijkgraaf en heemraden van de - 1682, 1 stuk
- Zeerijperpolder, de eigenaars van de - 1685, 1 katern

2. BIJZONDER

- 167** Akte van compromis inzake een geschil tussen de besturen van de Krimpener- en de Lopikerwaard over de verdeling van de kosten voor het herstel van de door de inundatie veroorzaakte schade, opgesteld door gedeputeerden van de gewesten Holland en Utrecht; afschrift.
1675 januari 25 1 stuk
- 168** Missive van Gaspar Fagel aan Johan van den Bergh en Dirck Dane, commissarissen van de Staten van Holland naar een conferentie met commissarissen van de Staten van Utrecht, inzake de aanleg van de Kromwijker dijk; minuut.
1676 februari 26 1 stuk
- 169** Stukken betreffende een door de Staten van Utrecht bij de Rekenkamer der Domeinen ingediende klacht inzake de tolheffing op de Vecht bij Weesp.
1676-[1677] 5 stukken
- 170** Stukken betreffende onenigheden tussen lagere en hogere overheden inzake de bekostiging van de herstelwerkzaamheden aan de Maasdijk bij Grave.
1676, 1679 4 stukken
- 171** Missive van de Commissarissen van de Pilotage te Den Helder aan de Staten van Holland inzake de noodzaak het 'Westergat' en de 'Noorder Jetting' te betonnen en te bebakenen.
1680 september 21 1 stuk
- 172** Stukken betreffende klachten over de heffing van de Batenburgse tol door Willem Adriaan, graaf van Hornes, heer van Batenburg.
1686 1 band, 1 stuk

- 173** Rekest van de burgemeesters van Texel aan de Staten van Holland om herziening van het door officier Dirck van der Does uitgevaardigde plakkaat inzake aanpassingen van de hoogte van wagens en verbetering van wegen; afschrift.
z.j. 1 stuk
- 174** Staat van de tussen 1674 en 1680 gedane uitgaven voor het herstel van de dijken van de Wildevenen (een polder bij Zevenhuizen) en van de verdeling van die kosten over de ingelanden.
z.j. 1 stuk

I. NIJVERHEID

- 175** Rekesten van ambachtslieden en -gilden uit diverse plaatsen in Holland aan de Staten van Holland; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1675, 1679-1682, 1686-1687, z.j. 1 pak
Specificatie.
- Bakkersgilde, de overluiden van het -, in Amsterdam [na 1677], 1 stuk
 - Bakkersgilden, de overluiden van de -, in Holland 1679, 1 katern
 - Beschuitbakkers in Amsterdam 1687, 1 stuk
 - Beschuitbakkers in Wormer en Jisp 1681-1682, 5 stukken
Zie ook een rekest van de magistraat van Wormer, 1679, inventarisnr. 35.
 - Boekdrukkers, boekverkopers en papierhandelaren in Holland z.j., 2 stukken
 - Brandewijnbranders in Holland 1681-1682, 2 stukken
 - Brouwers in Holland z.j., 1 stuk
 - Gorters in een groot aantal steden in Holland 1687, 1 stuk
 - Herbergiersgilden, de overluiden/hoofdluiden van de - in diverse steden in Holland 1680, 1 stuk
 - Kalkbranders in Leiden en in Rijnland 1675, 1687, 2 stukken
 - Korenmolenaars in Amsterdam 1679, 1 stuk
 - Loodsluyden van Terschelling en Oost-Vlieland 1679, 1682, 1 katern, 5 stukken
 - Pannen- en estriekbakkers in Leiden en Rijnland 1675, [1679], 1 katern, 1 stuk
 - Platteel-, porcelein- en tegelbakkers in Holland 1686, 2 stukken
 - Platteelbakkers in Delft z.j., 1 stuk
 - Platteelbakkers Samuel van Eenhoorn en Arie de Milde uit Delft z.j., 3 stukken
 - Schippersgilden, de overluiden, dekens en gildebreeders van de -, in Holland en West-Friesland 1686, 2 stukken
 - Steenplaaters in Rijnland [1686], 1 stuk
 - Suikerraffinadeurs in Amsterdam 1679, 5 stukken
Gericht aan de magistraat van Amsterdam. Volgens superscriptie door de gedeputeerden van Amsterdam ter dagvaart naar Den Haag meegenomen om steun te verkrijgen. Zie ook inventarisnr. 176.
 - Suikerraffinadeurs in Holland 1686, 1 katern
 - Tegelbakkers in Rotterdam z.j., 1 stuk
 - Turfschippers in en omtrent Schieland 1679, 1 katern

- Twijneringdoenden in Holland z.j., 1 stuk
- Vlaskopers in Holland 1687, 1 stuk
- Zeepzieders in Holland 1681, z.j., 3 stukken

- 176** Missive van de suikerraffinadeurs uit Amsterdam aan Gaspar Fagel inzake de door hen geleden schade ten gevolge van de invoerrechten, die in Frankrijk op suiker worden geheven; met een bijlage.
1677, z.d 2 stukken

J. HANDEL BINNEN EUROPA

1. Zie ook het archief van de familie Fagel.
2. Zie ook de rubrieken: Admiraliteiten, Nijverheid en inventarisnr. 476-477.

1. ALGEMEEN

- 177** Rekesten van georganiseerde en individuele handelaars uit Holland aan de Staten van Holland en aan de Staten-Generaal; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1675, 1679, 1682, 1685-1687 en z.j. 1 pak

Specificatie.

- Aguere, Pieter d' -, koopman te Amsterdam [1675], 3 stukken
- Amsterdam, eigenaars en belanghebbenden in de lading van het schip 'De Liefde' uit - z.j., 1 stuk
- Amsterdam, kooplieden handelend op Moscovië uit - 1679, 1 katern
- Amsterdam, kooplieden, handelend op Spanje uit - z.j., 1 katern
Gericht aan de magistraat van Amsterdam.
- Amsterdam en Hoorn, de belanghebbenden in de schepen die door Spanje bij Gibraltar in beslag zijn genomen, de 'Anna Maria', de 'St. Joris', 'de Dolphijn', 'T Roode Hardt', 'De Ladder Jacobs' en de 'St. Anna', uit - z.j., 2 stukken
- Fouquier, Isaac -, koopman te Amsterdam z.j., 1 katern
- 's-Gravenhage, wijnverkopers te - 1679, 2 stukken
- Hill, Robert -, koopman in Amsterdam [1686], 1 stuk
- Holland, de graanhandelaars in - 1685, 1 katern, 1 stuk
- Holland, handelaren in -, handelend op Spanje [1686], 1 katern, 3 stukken
- Holland, kooplieden en reders varende op Noorwegen en Zweden uit - z.j., 2 stukken
- Holland, kooplieden en reders in - 1686, z.j., 2 katernen
- Koning, Willem -, koopman te Hoorn 1679, 1 katern, 1 stuk
- Leeck, Dirck Claesz. van -, koopman te Amsterdam [1682], 1 katern
- Leers, Arnout -, boekverkoper te 's-Gravenhage 1679, 1 katern
- Rotterdam, enige kooplieden te - 1685, z.j., 2 stukken
- Rotterdam, handelaars op Bordeaux te - [1679], 2 stukken
Gericht aan de magistraat van Rotterdam.
- Rotterdam, de handelaren op Spanje in - [1686], 1 stuk
- Steenlach, Johan -, koopman te Rotterdam [1686], 1 katern
- Weesp, handelaren te - 1685, 2 stukken

2. BIJZONDER

- 178** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Zeeland inzake een meningsverschil met de Staten van Holland over het invoerverbod van Franse wijnen en brandewijn.
1672 september 23 1 stuk
- 179** Bevrachtingscontract tussen schipper Rasmus Christiansen en Jacob Cloock, koopman te Amsterdam, inzake transport van goederen van Trontheim naar Amsterdam.
1675 september 18 1 stuk
- 180** Missive van de intendant van Maastricht [Du Monceau] aan N.N. inzake de gevangenneming van François de la Noix, Frans koopman, en de confiscatie van zijn koopwaar door de gouverneur van het fort St. Andries (in de Bommelerwaard); met bijlage.
1676 juni 12 2 stukken
- 181** Uittreksel uit de resoluties van de vroedschap van Amsterdam inzake schade, opgelopen door handelsbelemmeringen van Frankrijk, Zweden en Denemarken; met bijlagen.
1676 november 6 1 katern
Geheim.
- 182** Uittreksel uit de resoluties van de vroedschap van Amsterdam inzake de voorwaarden, waarop men met de invoering van tol op de scheepvaart over de Elbe door de koning van Denemarken akkoord zou kunnen gaan.
1677 maart 2 1 stuk
Met wijzigingen van N.N. namens de burgemeesters.
- 183** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland inzake een voorstel van Leopold I, keizer van het Duitse Rijk, aan Gaspar Fagel meegedeeld door diens resident Daniël Johann Kramprich, om de tol op de Rijn te verlagen in ruil voor een verlaging van de tol op de Maas door Holland; afschrift.
1677 april 3 1 stuk
Bestemd voor de gedeputeerden van Dordrecht, leden van het besogne, die het voorstel moesten bestuderen.
- 184** Staat van lasten graan met vermelding van de inkoopprijs, geladen op schepen die in september 1677 te Stralsund waren opgebracht.
1678 1 stuk
Zie de Resoluties van de Staten van Holland, 15 maart 1678.
- 185** Stukken betreffende de bemiddeling van stadhouder Willem III bij de Staten van Zeeland betreffende een conflict over door Zeeland op Hollandse goederen geheven invoerrechten.

1680 3 stukken

- 186** Uittreksel uit de resoluties van de Staten-Generaal inzake de verhoging van de invoerrechten en de verlaging van de uitvoerrechten op graan, de afschaffing van invoerrechten aan de grens van Holland bij import van produkten uit de rest van de Republiek en inzake de verhoging van de waterstand in de Nederrijn en de IJssel; authentiek uittreksel.
1680 oktober 11 1 stuk

- 187** Stukken betreffende een geschil tussen de admiraliteit van den Maze en de stad Tiel over de confiscatie van goederen, waarover geen rechten waren betaald.
(1657), 1681 1 omslag
Zie ook inventarisnr. 150.

- 188** Paspoorten voor François Laroy en Joris Verheyck, fruithandelaars, reizende tussen Nieuwpoort en Dordrecht; met bewijzen van betaling van last- en veilgeld en van convooien en licenten (1671); afschriften.
z.j. 4 stukken

K. HANDELSCOMPAGNIEËN

1. Zie ook inventarisnr. 161.
2. Zie ook het archief van de familie Fagel.

1. ALGEMEEN

- 189** Missiven van bewindhebbers en hoofdparticipanten van de VOC en de WIC aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673, [1675], 1677, 1685, 1687 1 omslag
- 190** Missiven van Pieter van Dam, advocaat en secretaris van de VOC, aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften.
1674, 1677, 1679, 1682-1683, 1685-1688 1 omslag
- 191** Missiven van Johan Apricius, [H.] Carloff en Johan Heinsius, allen gouverneurs van West-Indische koloniën, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1676-1678 6 stukken
- 192** Missiven van de Directeuren van de Levantse Handel aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1675, 1677, 1679, 1681-1682, 1685 en z.j. 1 omslag
- 193** Rekesten van de bewindhebbers van de kamers in Holland van de VOC en van de WIC aan de Staten van Holland; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.

1672, [1673], [1675], z.j. 1 omslag

- 194** Rekest van de Directeuren van de Levantse Handel aan de Staten van Holland; met bijlage; afschrift.
1675 1 katern

2. BIJZONDER

- 195** Nota inzake het plan om de Caribische eilanden op de Fransen te veroveren, opgesteld door Abraham Six, met een geleidebrief aan [Jacob] Reijgersbergen, Gecommitteerde Raad ter admiraliteit te Amsterdam.
1672 november 15 3 stukken
- 196** Stukken betreffende geschillen rond de confiscatie door de WIC van het Deense schip 'Juffrouw Cornelia' voor de kust van Guinee.
1674-1684 en z.j. 1 pak
Gedeeltelijk ingebonden.
- 197** Missive van J. Corver en Gillis Sautijn c.s., extraordinaris gedeputeerden naar Engeland, aan de griffier van de Staten-Generaal inzake de met Engeland bereikte overeenkomst over de handel op Oost-Indië; met bijlagen.
1675 maart 19 3 stukken
Gedeeltelijk in tweevoud.
- 198** Rekest van Arent Roggeveen aan de Staten-Generaal houdende een octrooi- aanvraag om twintig jaar lang te mogen varen en handel te drijven tussen de Straat van Maghellaen en Nieuw-Guinea; met een bijlage; afschrift.
1675-1676 2 stukken
Met kladaantekeningen van Gaspar Fagel.
- 199** Stukken betreffende onderhandelingen van de Republiek met Spanje over vrije handel in de Spaanse gebieden van West-Indië.
1676 en z.j. 5 stukken
- 200** Memorie, waarin de bewindhebbers van de WIC van de Staten-Generaal compensatie eisen voor het bedrag, dat de koning van Portugal aan de WIC verschuldigd was en dat in het tractaat van 1669 door de Staten-Generaal aan de koning van Portugal was kwijtgescholden.
[1676 maart] 1 stuk
1 In tweevoud.
2 Gedrukt.
- 201** Stukken betreffende de totstandkoming en latere uitwerking van het Tractaat van Commercie en Navigatie tussen de WIC en de Koninklijke Afrikaanse Compagnie van Engeland van maart 1679.

1676-1679, 1686-1688 1 omslag

202 Stukken betreffende het door de WIC voor de kust van Guinee inbeslaggenomen schip 'Het Wapen van Brandenburg' en de geschillen van de WIC met de Keurvorstelijke Afrikaansche Compagnie van Brandenburg.
1681, 1684-1687 1 omslag

203 Stukken betreffende een gerechtelijk onderzoek, verricht in opdracht van de bewindhebbers van de 'Camer van de Maze', naar ten nadele van de WIC gepleegde fraude door bemanningsleden van het schip 'De Eendracht'.
1682 1 katern, 2 stukken

204 Stukken betreffende beschuldigingen door de Engelse Oost-Indische Compagnie aan het adres van de regering in Batavia dat zij de Engelsen uit Bantam heeft willen verdrijven en dat zij de oude koning van Bantam, sultan Agon, tot een oorlog tegen diens oudste zoon, de troonopvolger, heeft aangezet.
1682-1683, 1685 1 omslag
Zie ook inventarisnr. 266.

L. VISSERIJ

Zie ook de inventarisnrs. 254 en 473.

205 Rekesten van werknemers en belanghebbenden in de Grote-, de Kleine- en de Groenlandse Visserij aan de Staten van Holland en aan de Staten-Generaal; met bijlagen; deels afschriften.
1672-1673, 1675-1677, 1679, 1685-1686 1 omslag
- Groenlandse Walvisvangst in Holland en overige gewesten, de gezamenlijke belanghebbenden in de -; [1675], [1677], [1685], [1686].
- Grote Visserij en haringvaart in Holland, de belanghebbenden in de -, 1673, [1675], [1679].
- Kleine Visserij, stuurlieden en reders van de -, [1672], 1676, [1677], 1679.

M. BUITENLANDSE ZAKEN

1 Zie ook de rubrieken: Defensie, Handel en Handelscompagnieën; verder het archief van de familie Fagel.

2 In deze rubriek bevinden zich diverse stukken in het Latijn, Frans en Duits.

I. ALGEMEEN

A. VORSTEN EN HUN MINISTERS

206 Missiven van vorsten en hun ministers of secretarissen aan de Staten-Generaal, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1673-1674, 1676-1681, 1687-1688 1 omslag
Specificatie.
- Frankrijk: Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, 1674 1680, 2 stukken

- Frankrijk: Simon-Nicolas Arnaud, markies de Pomponne, minister van koning Lodewijk XIV 1678, 1 stuk
- Spanje en de Spaanse Nederlanden: Don Carlos de Gurrea y Borja, hertog van Villa Hermosa, gouverneur ad interim in de Spaanse Nederlanden 1676, 1 stuk
- Spanje en de Spaanse Nederlanden: Karel II, koning van Spanje 1677, 3 stukken
- Spanje en de Spaanse Nederlanden: Don Juan [Tomas de la Cerda], eerste minister van Karel II 1677, 1 stuk
- Engeland: Karel II, koning van Engeland 1678, 1 stuk
- Duitse Rijk: Friedrich August, hertog van Württemberg 1677, 1 stuk
- Duitse Rijk: Philips Wilhelm, hertog van de Palts-Neuburg 1683, 1 stuk
- Duitse Rijk: Johan Hugo, keurvorst van Trier 1688, 1 stuk
- Duitse Rijk: Maximilian Heinrich, keurvorst van Keulen en prins-bisschop van Luik 1687., 1 stuk
- Duitse Rijk: Christoph Bernard, bisschop van Münster 1676-1677, 5 stukken
- Duitse Rijk: Ernst August, hertog van Brunswijk-Lünenburg, bisschop van Osnabrück, en Franz Ernst, baron von Platen, zijn hofmaarschalk 1677-1678, 1681, 1 omslag
- Duitse Rijk: Georg Wilhelm, hertog van Brunswijk-Lünenburg 1679, 1687, 2 stukken
- Duitse Rijk: Gustav Adolph, hertog van Mecklenburg 1678, 1 stuk
- Duitse Rijk: Christian Ludwig, hertog van Mecklenburg, vanuit Parijs 1680, 1 stuk
- Duitse Rijk: Friedrich Wilhelm, keurvorst van Brandenburg, en diens Geheime Raden 1674, 1677-1678, 1687, 7 stukken
- Duitse Rijk: Johann Georg II, vorst van Anhalt-Dessau 1680, 1 stuk
- Marokko: Keizer Muley Ismael 1682, 2 stukken

B. STATENCOLLEGES EN STEDEN UIT HET BUITENLAND

207

Missiven van Statencolleges en van magistraten van steden uit het buitenland aan de Staten van Holland, aan Gaspar Fagel en afschriften van missiven aan de Staten-Generaal; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften, [1672], 1674, 1677-1679, 1681-1682, 1685, 1687-1688.

1 omslag

Aken, A.F. Lipmann, syndicus van -, 1688.
 Bremen, 1685, 1687.
 Embden, 1682.
 Hamburg, 1674, 1677-1678.
 Keulen, 1679.
 Nieuw-Orange op Manhattan, [1672]
 Oost-Friesland, 1681.
 Straatsburg, de senaat van -, 1680.
 Wesel, 1682, 1685-1687.

C. VERTEGENWOORDIGERS VAN DE REPUBLIEK IN HET BUITENLAND

1. Frankrijk

- gezanten -

- 208** Missiven van Christiaan Constantijn Rumpf, gemachtigde van stadhouder Willem III en agent van de Staten-Generaal te Parijs, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften. 1672-1674 1 pak
- 209** Missiven van Hendrik Piccardt, oud-syndicus van de Ommelanden en vertegenwoordiger te Parijs, aan Gaspar Fagel en aan de Staten-Generaal. 1674, 1675 en z.j. 5 stukken
Zie ook inventarisnr. 57.
- 210** Missiven van Jacob Boreel, extraordinaris ambassadeur naar Parijs, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen. 1678-1680 1 pak
- 211-215** Missiven van Willem van Wassenaer Sterrenburg, ordinaris ambassadeur naar Parijs, aan de Staten van Holland; met bijlagen. 1680-1688 3 pakken, 2 omslagen
- 211** 1680-1681, 1 omslag
- 212** 1682-1683
- 213** 1684-1685
- 214** 1686-1687
Van 18 januari tot 28 juni 1686 geschreven door zijn secretaris Christoffer Mouwen.
- 215** 1688, 1 omslag
- 216-217** Missiven van Willem van Wassenaer Sterrenburg, ordinaris ambassadeur naar Parijs, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften. 1681-1688 2 omslagen
- 216** 1681-1684
- 217** 1685-1688
- 218** Missiven van Anthonie Heinsius, extraordinaris envoyé naar Parijs, aan de Staten van Holland. 1683 7 stukken
- 219** Missiven van Anthonie Heinsius, extraordinaris envoyé naar Parijs, aan Gaspar Fagel. 1683 1 omslag

Zie ook in het Koninklijk Huisarchief, archief stadhouder-koning Willem III, nummer toegang 16-XIc, inventarisnr. 127.

- consuls -

- 220** Missiven van Jacob de Bie, consul te Nantes, van Arnold van Hersele, consul te La Rochelle en St. Martin en van Johan Moller, consul te Bordeaux, aan Gaspar Fagel.
1680-1682, 1685 8 stukken

2. Spaanse Nederlanden

- 221** Missiven van Cornelis van Vrijberghe, extraordinaris gedeputeerde naar Brussel, aan de Staten van Holland.
1673-1674 1 pak

- 222** Missiven van Cornelis van Vrijberghe, extraordinaris gedeputeerde naar Brussel, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673 1 omslag

- 223-236** Missiven van Thomas van Sasburgh, resident te Brussel, aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1672-1688 6 pakken, 8 omslagen

In de inventarisnr. 233 en 235 zijn de missiven ondertekend door de secretaris Allard Loitingh, wegens ziekte van Sasburgh; vanaf 2 juli 1687 schreef secretaris Loitingh in afwachting van de komst van de nieuwe resident, Sasburghs opvolger, Johan Hulft.

- 223** 1672-1673, 1 pak
224 1674-1675, 1 pak
225 1676
226 1677, 1 pak
227 1678, 1 pak
228 1679, 1 pak
229 1680
230 1681
231 1682
232 1683
233 1684-1685
234 1686
235 1687, 1 pak
236 1688

- 237** Missiven van Thomas van Sasburgh, resident te Brussel, aan Gaspar Fagel.
1673, 1676-1679, 1682 1 omslag

- 238** Missiven van Coenraad van Heemskerck, extraordinaris envoyé naar de Spaanse Nederlanden, aan de Staten van Holland en Gaspar Fagel.
1675 7 stukken

-
- 239** Missiven van Everhard van Weede van Dijckvelt, extraordinaris envoyé naar de Spaanse Nederlanden, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1676-1678 1 omslag
Zie ook de missiven van C. Wierman, inventarisnr. 61.
- 240** Missiven van Jacob Boreel, gecommiteerde naar de landvoogd der Spaanse Nederlanden te Brussel, de hertog van Villa Hermosa, en naar Nijmegen, in verband met de vredesonderhandelingen aldaar, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1678 1 omslag
- 241** Missiven van Johan Hulft, commissaris voor handel en scheepvaart in de Spaanse Nederlanden, aan de Staten van Holland.
1682-1683 1 omslag
- 242** Missiven van Johan Hulft, commissaris voor handel en scheepvaart in de Spaanse Nederlanden, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1681-1682 1 omslag
- 243** Missiven van Johan Hulft, resident in de Spaanse Nederlanden, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel.
1688 1 omslag
- 3. Engeland**
- 244** Missiven van Johan Heinsius, agent voor de WIC te Londen, commissaris te Londen voor de vrijkoping en wisseling van gevangenen, aan Gaspar Fagel.
1673, 1677, z.d 4 stukken
- 245** Missiven van Johan van Wachtendonck, commissaris in Engeland voor de vrijkoping en wisseling van gevangenen, aan Gaspar Fagel;
1673, 1677, 1678 1 omslag
Vanaf 1676 was hij 'toegevoegd commissaris' aan de ambassadeur.
- 246** Missiven van Coenraad van Beuningen en van Frederik van Reede, waarvan enkele medeondertekend door Willem van Haren, allen extraordinaris ambassadeurs naar Engeland, aan de Staten van Holland; gedeeltelijk afschriften.
1674 1 omslag
- 247** Missiven van Coenraad van Beuningen alleen, van Frederik van Reede alleen, en van Van Beuningen, Van Reede en Willem van Haren gezamenlijk, allen extraordinaris ambassadeurs naar Engeland, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1674 1 omslag

- 248-253** Missiven van Coenraad van Beuningen, extraordinaris ambassadeur naar Engeland, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1675-1678; 1681-1683 en z.j. 5 pakken, 1 omslag
Een paar missiven uit de jaren 1675-1678 zijn gedeeltelijk in cijfercode.
Gedeeltelijk medeondertekend door ambassadeur Arnout van Citters.
- 248** 1675
249 1676
250 1677
251 1678
252 1681-1682 en z.j.
253 1683, 1 omslag
- 254** Missive van Hendrik Piccardt, naar Engeland gezonden om te onderhandelen over vrije visserij langs de Engelse en Schotse kust, aan Gaspar Fagel.
1675 1 stuk
Zie ook inventarisnr. 57.
- 255** Missiven van Diederik van Leyden van Leeuwen, extraordinaris ambassadeur naar Engeland, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1677-1678, 1680-1681 1 omslag
- 256-259** Missiven van ..Munnikhuysen, [secretaris van Coenraad van Beuningen te Londen], aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1680-1685 4 pakken
- 256** 1680-1681
257 1683
258 1684
259 1685
- 260-263** Missiven van Arnout van Citters, ordinaris ambassadeur naar Engeland aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1681, 1683-1688 2 pakken, 2 omslagen
Zie ook inventarisnr. 253.
- 260** 1681, 1683-1685
261 1686, 1 pak
262 1687, 1 pak
263 1688
- 264** Missiven van Jacob van Wassenaer van Duvendoerde, extraordinaris ambassadeur naar Engeland, aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1685 1 omslag
- 265** Missiven van Jacob van Wassenaer van Duvendoerde, extraordinaris ambassadeur naar Engeland, aan Gaspar Fagel; met

bijlagen.
1685 1 omslag

- 266** Missiven van Anthonie Heinsius en van Anthonie Heinsius met Adriaan van Borssele van der Hooghe, Isaac van den Heuvel, en Johan Goes als commissarissen-deciseurs (gevolmachtigden) namens de VOC inzake de kwestie Bantam, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1685-1686 1 omslag

4. Het Duitse Rijk

Uit diverse Duitse staten

- 267-269** Missiven van Godard Adriaan van Reede van Amerongen, gezant met diverse diplomatieke missies naar een aantal Duitse staten, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1672-1673; 1676-1678; 1680-1688 3 pakken
In 1672 was hij extraordinaris envoyé naar Brandenburg, Hamburg en Mainz; in 1673 naar Hamburg; in 1676 extraordinaris envoyé naar de hertog van Brunswijk-Lünenburg-Celle en extraordinaris commissaris naar de Geallieerdendag te Bremen; hij bleef daar tot augustus 1677. Van 1679-1685 was hij extraordinaris envoyé naar Brünswijk-Lünenburg-Celle, naar de bisschop van Münster en de keurvorst van Brandenburg. In 1686 extraordinaris envoyé naar Wesel, waar de keurvorst van Brandenburg verbleef. Enkele brieven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
- 267** 1672-1673
268 1676-1678
269 1680-1684; 1686
- 270** Missiven van Jacob van der Tocht, extraordinaris envoyé naar Bremen en Brandenburg, aan Gaspar Fagel, en afschriften van brieven aan stadhouder Willem III; met bijlagen.
1676-1677 1 pak
Enkele brieven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
- 271** Missiven van Jacob Hop, extraordinaris envoyé naar Brunswijk-Lünenburg-Calenberg en -Celle, Bremen, Brandenburg, Hamburg en Holstein, aan de Staten van Holland; gedeeltelijk afschriften.
1687 1 omslag
- 272-273** Missiven van Jacob Hop, extraordinaris envoyé naar Brunswijk-Lünenburg-Calenberg en -Celle, Bremen, Brandenburg, Hamburg en Holstein, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1687-1688 1 pak, 1 omslag
In inventarisnr. 272 bevindt zich een missive, gedeeltelijk in cijfercode.
- 272** 1687, 1 pak
273 1688

De Keizer van het Duitse Rijk

- 274-278** Missiven van Gerard Hamel Bruyninx, resident en vanaf 1676
extraordinaris envoyé naar de Keizer, aan de Staten van Holland en
aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1672-1673, 1675-1678, 1682-1684, 1687-1688 2 pakken, 3
omslagen

Voor de jaren 1674 en begin 1675 zie ook inventarisnr. 279.

Enkele missiven gedeeltelijk in cijfercode.

- 274** 1672-1673
275 1675-1678, 1 pak
276 1682-1686
277 1687, 1 pak
278 1688

- 279** Missiven van Coenraad van Heemskerck, extraordinaris
gedeputeerde naar de Keizer, aan Gaspar Fagel, gedeeltelijk
medeondertekend door Gerard Hamel Bruyninx, resident te Wenen;
met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1673-1675 en z.j. 1 pak

Enkele missiven gedeeltelijk in cijfercode.

Regensburg

- 280-284** Missiven van Petrus Valckenier, resident, vanaf 1687 extraordinaris
envoyé naar Regensburg, aan de Staten van Holland en aan
Gaspar Fagel; met bijlagen.
1683-1688 3 pakken, 2 omslagen

- 280** 1683
281 1684, 1 pak
282 1685, 1 pak
283 1686
284 1687-1688, 1 pak

Frankfurt

- 285-290** Missiven van Petrus Valckenier, resident te Frankfurt, aan Gaspar
Fagel; met bijlagen.
1677-1683 6 pakken

- 285** 1677
286 1678
287 1679
288 1680
289 1681
290 1682-1683

- 291-297** Missiven van Johan Bertram de Mortaigne, correspondent te
Frankfurt, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1683-1688 7 pakken

291	1683-1684
292	1685
293	1686 jan- juni
294	1686 juli- dec
295	1687 jan- juli
296	1687 aug- dec
297	1688 jan- april

Keulen

- 298-304** 'Advisen' (rapporten) en missiven van Hendrick van Bilderbeeck, correspondent, vanaf 1676 commissaris, vanaf 1677 resident te Keulen, aan de Staten van Holland ; met bijlagen.
1672-1673, 1675-1679, 1687 5 pakken, 2 omslagen
298	1672, 1 omslag
299	1673
300	1675
301	1676-1677
302	1678
303	1679
304	1687, 1 omslag
- 305-311** Missiven van Hendrick van Bilderbeeck, correspondent, vanaf 1676 commissaris, vanaf 1677 resident te Keulen, aan Gaspar Fagel; met bijlagen, 1674, 1676-1679, 1681, 1683-1688.
5 pakken, 2 omslagen.
305	1674; 1676-1679; 1681, 1 omslag
306	1683
307	1684
308	1685
309	1686
310	1687
311	1688, 1 omslag
- 312** Missiven van Arnault Doncker, resident te Keulen, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1672-1674, 1676 1 omslag
- 313** Missiven van Nicolaas Heinsius, resident te Keulen, aan Gaspar Fagel.
1673, 1676 2 stukken
- 314** Missiven van Johan van Haersolte, extraordinaris envoyé naar de keurvorst te Keulen, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1683 1 omslag

Münster

- 315** Missiven van Johan Cunes, gezant naar de bisschop van Münster.

1676

2 stukken

***Brunswijk-Lünenburg-Celle, Brunswijk-Wolffenbüttel,
Brunswijk-Lünenburg - Calenberg en de bisschop van
Osnabrück***

Zie ook de missiven van Godard Adriaan van Reede, inventarisnr. 267-269.

316-318

Missiven van Theodore Brasser, extraordinaris gedeputeerde aan de hoven van Brunswijk-Lünenburg-Celle, Brunswijk-Wolffenbüttel, Brunswijk-Lünenburg-Calenberg en van de bisschop van Osnabrück, aan de Staten van Holland; met bijlagen.

1672-1674

3 omslagen

Vanaf mei 1673 tevens extraordinaris gedeputeerde naar Brandenburg.

316 1672**317** 1673**318** 1674**319-321**

Missiven van Theodore Brasser, extraordinaris gedeputeerde naar de hoven van Brunswijk-Lünenburg-Celle, Brunswijk-Wolffenbüttel, Brunswijk-Lünenburg-Calenberg en van de bisschop van Osnabrück, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.

1672-1674

1 pak, 2 omslagen

Gedeeltelijk in cijfercode.

319 1672**320** 1673, 1 pak**321** 1674**322**

Missiven van Walraven van Heeckeren, extraordinaris envoyé naar Lünenburg-Celle, en van diens secretaris, J.H. Bernhardi, aan Gaspar Fagel.

1677-1678

1 omslag

Gedeeltelijk in cijfercode.

Hamburg

323

Missiven van Matthias Römer, resident te Hamburg, aan de Staten van Holland; gedeeltelijk afschriften.

1675

1 omslag

324-334

Missiven van Gerard Kuisten, resident te Hamburg, aan de Staten van Holland; met bijlagen.

1675-1688

5 pakken, 6 omslagen

Zijn secretarissen Gabriël Floris, Rudolf Borghesius en Gijsbert van den Berghe namen tijdens zijn afwezigheid zijn correspondentie over, zie de inventarisnr. 337 - 342.

324 1675-1776, 1 omslag**325** 1677**326** 1678**327** 1679, 1 omslag**328** 1680

- 329** 1681, 1 omslag
330 1682-1683
331 1684
332 1685-1686, 1 omslag
333 1687, 1 omslag
334 1688, 1 omslag

- 335-336** Missiven van Gerard Kuisten, resident te Hamburg, aan Gaspar Fagel, met bijlagen.
 1675-1679, 1681-1684, 1686 2 omslagen
335 1675-1679
336 1681-1684, 1686.

- 337-339** Missiven van Gabriël Floris, secretaris van de residenten Matthias Römer en Gerard Kuisten, aan de Staten van Holland; met bijlagen.
 1675-1676, 1678-1679 1 pak, 2 omslagen
337 1675
338 1676
339 1678-1679, 1 pak

- 340** Missiven van Rudolf Borghesius, secretaris van Gerard Kuisten, resident te Hamburg, aan de Staten van Holland.
 1682-1683 1 pak

- 341-342** Missiven van Gijsbert van den Berghe, secretaris van Gerard Kuisten, resident te Hamburg, aan de Staten van Holland.
 1685-1686 2 omslagen
341 1685
342 1686

Brandenburg

Zie ook de missiven van Godard Adriaan van Reede en van Theodore Brasser, inventarisnr. 267-269 en 316-318.

- 343** Missiven van Isaak Pauw, extraordinaris gedeputeerde naar Brandenburg, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
 1674 1 omslag

- 344** Missiven van Johan Ham, secretaris en commissaris naar Brandenburg, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
 1685-1687 1 omslag

5. Denemarken

- 345** Missiven van Daniël (Oem) van Wijngaerden, extraordinaris ambassadeur naar Denemarken, aan de Staten van Holland.
 1672-1674 1 omslag
 Een aantal missiven van het jaar 1674 is medeondertekend door resident Jacob le Maire.

- 346** Missiven van Daniël (Oem) van Wijngaerden, extraordinaris ambassadeur naar Denemarken, aan Gaspar Fagel; met bijlagen. 1672-1674 1 pak
 1 Van het jaar 1673 zijn er ook missiven van Simon van Beaumont, extraordinaris gedeputeerde naar Denemarken en van hen beiden gezamenlijk.
 2 De missiven uit 1673 zijn gedeeltelijk in cijfercode.
 3 In het jaar 1674 is een aantal missiven tevens ondertekend door Jacob le Maire.
- 347-351** Missiven van Jacob le Maire, resident te Kopenhagen, aan de Staten van Holland; met bijlagen. 1672, 1674-1679 5 omslagen
347 1672; 1674-1675
348 1676
349 1677
350 1678
351 1679
- 352** Missiven van Jacob le Maire, resident te Kopenhagen, aan Gaspar Fagel; met bijlagen. 1672-1679 1 pak
- 353-354** Missiven van Cornelis Moeringh, extraordinaris envoyé naar Denemarken, aan de Staten van Holland; met bijlagen. 1680-1686 2 pakken
353 1680-1683
354 1684-1686
- 355-358** Missiven van Cornelis Moeringh, extraordinaris envoyé naar Denemarken, aan Gaspar Fagel; met bijlagen. 1681-1686 1 pak, 3 omslagen
355 1681
356 1682
357 1683
358 1684-1686, 1 pak
- 359-360** Missiven van Johan Hotton, resident in Kopenhagen, aan Gaspar Fagel. 1681-1684 2 pakken
359 1681-1682
360 1683-1684
- 361** Missiven van Robert Goes, resident in Kopenhagen, aan de Staten van Holland; met bijlagen. 1685-1687 1 omslag
- 362-363** Missiven van Robert Goes, resident in Kopenhagen, aan Gaspar Fagel. 1685-1688 1 pak, 1 omslag

- 362** 1685-1686
363 1687-1688, 1 pak

6. Zweden

De diplomaten in Zweden stuurden ook rechtstreeks afschriften van hun brieven aan de Staten-Generaal aan Gaspar Fagel.

- 364** Missiven van Willem van Haren, extraordinaris ambassadeur naar Zweden, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1672, 1684 1 omslag
Een missive uit 1672 gedeeltelijk in cijfercode.
- 365** Missiven van Johan Wolfsen, secretaris van de ambassade van Zweden, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1673-1674 1 pak
Enkele missiven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
- 366** Missiven van Dirck Schaep, extraordinaris envoyé naar Zweden, aan Gaspar Fagel; met bijlagen, gedeeltelijk afschriften.
1674 1 omslag
- 367-369** Missiven van Christiaan Constantijn Rumpf, resident in Zweden, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1674-1679, 1681-1682, 1684-1687 3 pakken
Enkele brieven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
Hierin eveneens brieven aan de griffier van de Staten-Generaal.
- 367** 1674-1675
368 1676-1679
369 1681-1682; 1684-1687

- 370** Missiven en 'advisen' (rapporten) van Johan Bertram de Mortaigne, gezant naar Zweden, gezonden tot uitwisseling der ratificaties van het in november 1675 gesloten handelstractaat, aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften.
1675-1676 1 omslag
1. Enkele brieven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
2. Gedeeltelijk anoniem; gesigneerd met een figuurtje.
3. Een missive uit 1675 aan de griffier van de Staten-Generaal.

7. Polen

- 371** Missive van Coenraad Scholten, commissaris (consul) te Danzig, aan de Staten-Generaal; afschrift.
1683 april 24 1 stuk

8. Moscovië

- 372** Missiven van Coenraad van Klenck, extraordinaris ambassadeur naar Moscovië, aan Gaspar Fagel; met een bijlage.
1676 4 stukken

- 373** Missiven van Johan Willem van Keller, resident te Moskou, aan Gaspar Fagel.
1676-1677, 1680, 1687 6 stukken

9. Het Turkse Rijk

Constantinopel

- 374** Missiven van Justinus Colyer, resident, vanaf 1680 ambassadeur te Constantinopel, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1673-1679, 1681-1682 1 pak
- 375** Missiven van Jacob Colyer, thesaurier en secretaris, vanaf 1684 resident, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1683-1687 1 pak

Smyrna

- 376** Missiven van Jacob van Dam, consul te Smyrna, aan de Staten van Holland en aan de Staten-Generaal; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1674-1675, 1677 1 omslag

Tripoli

- 377** Missiven van Thomas Hees c.s., commissaris te Tripoli tot loskoping van gevangengenomen slaven uit de Republiek, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1676, 1683 4 stukken
- 378** Missive van Zacharias Cousart, consul in Tripoli, aan de Staten van Holland.
1684 april 24 1 stuk

Algiers

- 379** Missiven van Carel Alexander van Berck, consul te Algiers, aan de Staten van Holland en Gaspar Fagel en aan de Staten-Generaal; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1681-1682 1 omslag
- 380** Missiven van Thomas Hees, commissaris te Algiers tot loskoping van gevangengenomen slaven uit de Republiek, aan de Staten van Holland, aan Gaspar Fagel en aan de Staten-Generaal; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.

1677-1678, 1680-1683, 1685 1 omslag
Gedeeltelijk medeondertekend door Jacob de Paz, ook commissaris te Algiers.

381 Missiven van Jacob Tollius, consul te Algiers, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1679, 1680 1 omslag

382 Missiven van Christoffel Matthias, consul te Algiers, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften.
1684-1686 1 omslag

383 Missiven van Paulus Timmerman, consul te Algiers, aan Gaspar Fagel.
1686 2 stukken

10. Spanje

- gezanten -

384 Missiven van Adriaan Paets, extraordinaris ambassadeur naar Spanje, en van zijn secretaris Frederik Valckenier aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1672 8 stukken

385 Missiven van Adriaan Paets, extraordinaris ambassadeur naar Spanje, aan aan Gaspar Fagel; met bijlagen; deels afschriften.
1672-1675 1 omslag
Enkele missiven zijn gedeeltelijk in cijfercode.

386 Missiven van Frederik Valckenier, extraordinaris envoyé naar Spanje, aan de Staten-Generaal en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1675 9 stukken

387 Missiven van Coenraad van Heemskerck en van Coenraad van Heemskerck en Sébastien de Chièze gezamenlijk, beiden extraordinaris envoyés naar Spanje, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1675-1676 1 omslag
Enkele missiven zijn gedeeltelijk in cijfercode.

388 Missiven van Sébastien de Chièze, extraordinaris envoyé naar Spanje en vertegenwoordiger van Willem III, aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1676-1679 1 pak
1 Enkele missiven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
2 In het jaar 1679 enige missiven geschreven door zijn neef Bayol, tijdelijk secretaris.

- 389** Missiven van Francisco de Schonenberg, alias Jacob Abraham de Belmonte, tot januari 1680 commissaris van de admiraliteit van Amsterdam te Madrid, daarna extraordinaris envoyé van stadhouder Willem III naar Spanje, aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1676, 1679, 1681-1683, 1685, z.j. 1 omslag
- 390-396** Missiven van Coenraad van Heemskerck, extraordinaris envoyé naar Spanje, aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1680-1686 7 omslagen
- 390** 1680
391 1681
392 1682
393 1683
394 1684
395 1685
396 1686
- 397-400** Missiven van Coenraad van Heemskerck, extraordinaris envoyé naar Spanje, aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1681-1686 en z.j. 4 omslagen
Enkele missiven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
397 1681
398 1682-1683
399 1684
400 1685-1686
- 401** Missiven van Pieter Battier, extraordinaris envoyé naar Spanje, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1686-1688 1 omslag
Enkele missiven zijn gedeeltelijk in cijfercode.
- consuls -**
- 402** Missiven van Gilles Amia, Abraham van der Hutten, en Juan Kies, consuls respectievelijk te Cadiz, Alicante en Barcelona, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel.
1678, 1682-1683, 1686-1688 1 omslag
- 11. Portugal**
- 403** Missive van Caspar Barlaeus, zaakgelastigde in Portugal, aan de Staten van Holland; eigenhandig afschrift.
1674 mei 22 1 stuk
- 404-407** Missiven van Johan Wolfsen, resident te Lissabon, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.

1675-1679, 1682-1688 2 pakken, 2 omslagen
404 1675-1677
405 1678-1679
406 1682-1684, 1 pak
407 1685-1688, 1 pak

12. Genua

408 Missiven van Henrico van Weert, consul te Genua, aan Gaspar Fagel.
 1676 2 stukken

13. Toscane

409 Missiven van Francisco van Heuckelom en van Giacomo Calckberner, consuls te Livorno, aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel.
 1676, 1682 6 stukken

14. Napels

410 Missiven van Cornelio van Dalen, consul te Napels, aan Gaspar Fagel.
 1676 1 omslag

15. Zwitserland

411-413 Missiven van Abraham Malapert, resident te Basel, aan de Staten van Holland; met bijlagen.
 1672-1676 3 omslagen
411 1672-1673
412 1674
413 1675-1676

414-415 Missiven van Abraham Malapert, resident te Basel, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
 1672-1675 2 omslagen
414 1672-1673
415 1674-1675

D. ANONIEME INFORMANTEN UIT HET BUITENLAND

416 'Advisen' (rapporten) van N.N. uit Keulen.
 1672-1675 1 pak

417 Anonieme brieven en rapporten uit Frankrijk; gedeeltelijk afschriften.
 1674-1687 1 pak

- 418** 'Advisen' (rapporten) van diverse anonieme personen vanuit Engeland; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1673, 1675, 1677-1679 1 omslag
- 419** Anonieme brieven uit de overige staten aan Gaspar Fagel; met bijlagen; gedeeltelijk afschriften.
1674-1679, 1682, 1684, 1686-1687 en z.j. 1 omslag
Zie voor de Zweedse informant 'Luciaen' ook het Vredescongres van Nijmegen, inventarisnr. 462-464.

E. BUITENLANDSE GEZANTEN IN DE REPUBLIEK

- 420-438** Missiven en memories van buitenlandse gezanten naar de Republiek aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1672-1688 19 omslagen
Specificatie op persoonsnaam:
- 420** Frankrijk, 1674, 1678-1682, 1684.
- Avaux, Jean-Antoine de Mesmes, comte d'- 1678-1682, 1684, 8 stukken
- Estrades, Godefroy comte d'- 1674, 1 stuk
- 421** Engeland, 1674-1679, 1681-1682, 1685-1687.
- Bull, Henry - 1685, 2 stukken
- Hyde, Lawrence - 1678, 2 stukken
- Jenkins, Leoline - 1679, 1681, 2 stukken
- Meredith, Roger - 1677, 1679, 3 stukken
- Skelton, Bevil - 1682, 1685-1686, 1 omslag
- [Sydney, Henry -] 1679, 1 stuk
- Temple, William - 1674-1679, 1 omslag
- White of Alby, Ignatius Maximilian Vitus alias -, markies d'Albeville 1687, 1 stuk
- 422** De Spaanse Nederlanden, 1673.
- Saint Pierre, graaf van - 1673, 5 stukken
- 423** De Keizer van het Duitse Rijk, 1672-1679, 1681-1682, 1685-1688, z.j.
- Kramprich von Kronefeld, Daniel Johann - 1672-1673, 1675-1679, 1682, 1685-1688, 1 omslag
- Lisola, Franz Paul, baron de - 1672-1674, 5 stukken
Ook vanuit het Vredescongres te Keulen.
- Strattman/Straetman, Theodor Athlet Heinrich von - 1676-1677, 1681, 5 stukken
- 424** Lotharingen, 1673, 1678.
- Canon, ? - 1678, 1 stuk
- Serainchamps, François de - 1673, z.j., 2 stukken
- 425** Trier, 1677.
- Leyen, Charles, baron van - 1677, 4 stukken
- 426** Keur-Palts, 1681 en z.j.
- Groot, Jacob de - 1681 en z.j., 1 omslag
- 427** Keulen-Luik, 1673, 1675, 1684-1688.
- Norff, Johan Conrad - 1684-1688, 1 omslag
- Outremont, Baron d'-, en L. de Brassines, gedeputeerden naar een conferentie te Maastricht 1685, 1688, 2 katernen, 1 stuk

- Veecken, Ferdinand van der - 1673, 1675, 3 stukken
428 Münster, 1677.
- Mühlen, Wilhelm zur - 1677, 3 stukken
429 Osnabrück, 1672, 1676-1678, z.j.
- Heck, Gillis van der -, de jonge 1677, 1 stuk
 - Marenholtz, Asche Christoph von - 1676, 8 stukken
 - Müller, Lorenz - 1672, 1677-1678 en z.j., 1 omslag
 - Ortgiese, ?- 1676-1677, 1 omslag
 - Schmidt, Gustav Daniel von - 1677, 1678, z.j., 1 omslag
430 Oost-Friesland, 1672, 1676, 1687-1688.
- Rosenschildt, Jacob Henrik Paulli von -, c.s. 1672, 1676, 1 katern, 1 stuk
 - Hartman, Burchardt - 1687-1688, 7 stukken
431 Brunswijk-Lünenburg en de Hanzesteden, 1673-1677, 1679, 1683, 1684, 1686
- Envoyés van -, (niet met name gesigneerd) 1676, 2 stukken
 - Haque, ?- 1674, 3 stukken
 - Huneken, Hendrick - 1675, 1677, 1679, 1683, 1686, 1 omslag
 - Schu(y), ? Le - 1677, 2 stukken
 - Wicquefort, Abraham de - [1673], 1 stuk
 - Wizendorff, H.- 1684, 2 stukken
432 Brandenburg, 1672, 1674, 1676-1679, 1682, 1684-1688, z.j.
- Blaspiel/Blaspeil, Werner Wilhelm von - 1672, 1674, 1676, 1678, z.d, 1 omslag
 - Diest, Friedrich Wilhelm von - 1682, 1685-1688, 1 omslag
 - Fuchs, Paul Freiherr von - 1684-1688, 7 stukken
 - Meinders, Franz - 1677,1678, 3 stukken
 - Romswinckel, Matthias - 1672, 1674, 1676, 1679, 1 omslag
 Zie ook de missiven van F.W. von Blaspeil.
- 433** Denemarken, 1672, 1674, 1676, 1680-1682, 1684-1687.
- Burchard, Jörgen - 1682, 2 stukken
 - Hög, Just - 1672, 1674, 1676, 3 stukken
 - Juelling, Jens Juel af - 1684-1685, 1 omslag
 - Klingenberg, Poul von - 1676, 4 stukken
 - Krag, Frederik - 1685,1686, 3 stukken
 - Lente, Christian von - 1680, 3 stukken
 - Meyercrone, Henning (Meyer) - 1676-1678, 1680-1681, 1 omslag
 - Petkum, Simon de -, en diens assistent 1681-1682, 1687, 8 stukken
434 Zweden, 1673-1676, 1681-1684, 1686-1687.
- Appelbom, Harald - 1673, 3 stukken
 - Cantersten, Carl - 1681-1682, 1684, 5 stukken
 - Ehrenstéen, Edvard Filipsson- 1673-1675, 7 stukken
 Enkele brieven uit Keulen, want hij was, samen met Gustaf Larsson Sparre, eveneens afgezant naar de vredehandel in Keulen. Hierin ook een verzoek om

- bemiddeling bij de Staten-Generaal door Henry Coventry, secretaris van Staat bij koning Karel II van Engeland.
- Gyldenstolpe, Nils graaf -, en zijn secretaris Johan Porteus 1680, 1682-1687, 1 omslag
 - Silfverkrona, Johan Philip - 1676, 1 stuk
- 435** Polen, 1679, 1684.
- Mollo, Francisco - 1679, 1684, 3 stukken
 - Morstin, Felicianus de Raciberfho - 1679, 2 stukken
- 436** Marokko, 1682, [1684].
- Toledano, Joseph - [1682], 1 stuk
- 437** Spanje, 1672-1674, 1676-1677, 1679, 1680-1682, 1685-1686.
- Belmonte, Manuel baron de -, alias Isaac Nunes da Costa 1676, 1679, 1685-1686, 1 omslag
 - Fuenmayor, Balthasar de -, markies van Castel Moncayo 1680-1682, 1685, 1 omslag
 - Lira y Castillo, Manuel Francisco de - 1672-1674, 1676-1679, 1 omslag
 - Salinas, Bernardo de - 1673-1674, 1676, 1 omslag
- 438** Portugal, [1673], 1678.
- Nunes da Costa, Jeronimo -, (alias Moseh Curiel) [1673], 1678, 8 stukken
- 439** Rekesten van Luis Felix de Longas, secretaris van de Spaanse ambassade in Holland, en van Arslan Aga, Turks gezant op doorreis door de Republiek aan de Staten van Holland.
[1672], 1681 2 stukken

II. BIJZONDER

A. DE OORLOG TEGEN FRANKRIJK EN ZIJN BONDGENOTEN, 1672-1678

- 440-448** Stukken betreffende het sluiten van 'allianties' (verdragen) door de Republiek met verschillende landen tegen Frankrijk.
1673-1676 en z.j. 1 omslag, 8 katernen, 15 stukken
- 440** Stukken betreffende de alliantie met Christiaan V, koning van Denemarken, van 30 mei 1673, 1673 en z.j., 1 katern, 4 stukken
- 441** Akte van alliantie tussen Leopold I, keizer van het Duitse Rijk, Karel II, koning van Spanje, en de Staten-Generaal enerzijds, en Karel, hertog van Lotharingen, anderzijds, gesloten in juli 1673; concept, [1673], 1 katern
- 442** Stukken betreffende de alliantie met Leopold I, keizer van het Duitse Rijk, van 25 juli 1672; met retroacta (1671-1672), 1673, 2 katernen, 4 stukken
- 443** Akte van alliantie met Karell, koning van Spanje, van 30 augustus 1673, met aanvullend artikel; origineel en afschriften, 1673, 1 katern, 2 stukken
- 444** Stukken betreffende de alliantie tussen Leopold I,

- keizer van Het Duitse Rijk, Karel II, koning van Spanje, en de Staten-Generaal enerzijds, en Georg Wilhelm en Rudolf August, hertogen van Brunswijk en Lünenburg, anderzijds, van juli 1674, 1674-1676, z.j., 1 omslag
- 445** Akte van alliantie tussen Leopold I, keizer van het Duitse Rijk, Karel II, koning van Spanje, en de Staten-Generaal enerzijds, en Friedrich Wilhelm, keurvorst van Brandenburg, anderzijds, van juli 1674; concept en afschriften, 1674, 2 katernen, 2 stukken
- 446** Akte van alliantie tussen Leopold I, keizer van het Duitse Rijk, Karel II, koning van Spanje en de Staten-Generaal enerzijds, en Christiaan V, koning van Denemarken, anderzijds, met een geheim aanvullend artikel, van 10 juli 1674; afschriften, 1674, 1 katern, 1 stuk
- 447** Aanvullend artikel voor de alliantie tussen Karel II, koning van Spanje, en de Staten-Generaal enerzijds, en Philips Wilhelm, hertog van de Palts-Neuburg anderzijds, opgesteld door Gaspar Fagel; concept, [1676 maart], 1 stuk
- 448** Artikelen voor een neutraliteitsverdrag, te sluiten met Philips Wilhelm, hertog van de Palts-Neuburg; afschrift, z.j., 1 stuk
- 449** 'Protocol'(authentiek verslag) van de propositie van Friedrich Wilhelm keurvorst van Brandenburg, overhandigd aan Godard Adriaan van Reede van Amerongen, extraordinaris envoyé, met het verzoek om de in de alliantie beloofde militaire steun te verlenen en met een aanbeveling van het Zweedse bemiddelingsinitiatief; afschrift.
1673 februari 20 1 stuk
1 Vertaald uit het Duits.
2 Geheim.
- 450** Missive van François Michel Louvois, Frans minister van Oorlog, aan een bevelhebber van het Franse leger in het land van Kleef, inzake het doen van confiscaties en het innen van 'contributies' (belastingen), in strijd met het tussen Frankrijk en Brandenburg gesloten verdrag van Vossen; afschrift.
1673 juni 6 1 stuk
- 451** Stukken betreffende de oorlogsverklaring door de Republiek aan Zweden.
1675 1 omslag
- 452** Missiven van Friedrich Wilhelm, keurvorst van Brandenburg, aan Christiaan V, koning van Denemarken, en aan de Staten-Generaal inzake de strijd tegen Zweden; afschriften.
1676 3 stukken

- 453** 'Een brief van Amsterdam aen een Vriendt in Engelandt', pamflet over de binnen- en buitenlandse politiek van Engeland en de Republiek.
1678 april 20 1 stuk
1 Vertaald uit het Engels.
2 Gedrukt.

B. VREDESCONGRES VAN KEULEN 1673-1674

Zie ook de inventarisnr. 420-438 en het archief van de familie Fagel, inventarisnr 427.

- 454** Missiven van Hieronymus van Beverningk, extraordinaris ambassadeur en gevolmachtigde naar het vredescongres van Keulen, aan de Staten van Holland; met bijlagen.
1673-1674 1 omslag
- 455** Missiven van Hieronymus van Beverningk, Johan Isbrants, Willem van Nassau-Odijk en Willem van Haren, extraordinaris ambassadeurs en gevolmachtigden naar het vredescongres te Keulen, aan Gaspar Fagel; met bijlagen.
1673 6 stukken
- 456** Uittreksels uit de resoluties van de Staten van Holland inzake de vredesonderhandelingen te Keulen.
1673 1 katern, 2 stukken
- 457** Memories van Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, en van zijn minister Arnauld de Pomponne, inzake de afkondiging van een wapenstilstand en inzake bezwaren tegen Johan van Reede van Renswoude als onderhandelaar in Keulen; afschriften.
1673 2 stukken
- 458** 'Advisen' (rapporten) van N.N. inzake de vredesonderhandelingen te Keulen.
1673-1674, z.j. 1 omslag

C. VREDESCONGRES VAN NIJMEGEN, 1676-1679

Zie ook de inventarisnr. 420-438 en het archief van de Familie Fagel.

1. Algemeen

- 459-461** Missiven van de extraordinaris ambassadeurs en gevolmachtigden van de Republiek naar het vredescongres te Nijmegen; gedeeltelijk afschriften; met bijlagen.
1676-1679 1 pak, 2 omslagen.
- 459** Hieronymus van Beverningk en Willem van Haren, (gezamenlijk en afzonderlijk) aan de Staten van Holland; met bijlagen, 1676-1678

- 460** Hieronymus van Beverningk en Willem van Haren, (gezamenlijk en afzonderlijk) aan Gaspar Fagel; met bijlagen, 1676-1679
- 461** Hieronymus van Beverningk, Willem van Haren en Willem Hadriaan van Nassau-Odijk, (gezamenlijk en afzonderlijk) aan de griffier van de Staten-Generaal en aan de Staten-Generaal; met bijlagen; afschriften, 1678-1679, 1 pak

- 462-464** Missiven van N.N., alias 'Luciaen', Zweeds informant over het vredescongres van Nijmegen, aan Gaspar Fagel.
1676-1679, z.j. 3 pakken
- 462** 1676-1677, z.j.
- 463** 1678, z.j.
- 464** 1679, z.j.

2. Bijzonder

- 465** Nota van Gaspar Fagel, gecorrigeerd door stadhouder Willem III, voor een buitengewone vergadering van de Staten van Holland, inzake de uitnodiging van Karel II, koning van Engeland, aan Willem III om met hem over een vredesverdrag tussen Spanje en de Republiek enerzijds en Frankrijk anderzijds te overleggen; concept. [1677 oktober 8] 1 stuk
- 466** Memories van Karel II, koning van Spanje, van Friedrich Wilhelm, keurvorst van Brandenburg, van Christiaan V, koning van Denemarken, en van Karel, hertog van Lotharingen, met commentaar op de bereikte overeenstemming over de vredesvoorwaarden tussen Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, en de Staten-Generaal ; afschriften.
1678 april-juni 4 stukken
Gedeeltelijk geheim.
- 467** Uittreksel uit de resoluties van de Staten-Generaal inzake het verzoek van de stad Keulen om bij de Franse gevolmachtigden te Nijmegen een neutrale status voor Keulen te bepleiten; met bijlagen.
1678 oktober-november 3 stukken
Geheim.
- 468** Missive van Hendrik Huneken, resident voor de Hanzesteden in Den Haag, aan de Staten-Generaal met het verzoek van de stad Bremen om in het vredesverdrag tussen Frankrijk en de Republiek te worden opgenomen; authentiek afschrift.
1678 november 1 1 stuk
- 469** Stukken betreffende de onderhandelingen over een vredesverdrag en een handelstractaat met Zweden.

1678, z.j. 3 stukken

- 470** Memorie betreffende een verschil van mening tussen de onderhandelaars van Frankrijk en die van de Republiek inzake Franse 'contributie' (belasting)-heffingen in het gebied rond Nijmegen, dat neutraal was verklaard in verband met de daar te houden vredesonderhandelingen; afschrift.
z.j. 1 stuk

**D. OVERIGE BUITENLANDSE ZAKEN OP
GENERALITEITSNIVEAU**

Zie ook inventarisnr. 67, 181, 182, en de inventaris van het archief van de familie Fagel.

- 471** Stukken betreffende een verdrag tussen Karel II, koning van Spanje en Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, van 25 oktober 1675, inzake herstel van de vrije handel over de Maas en de Sambre.
1675 1 katern, 2 stukken
Zie Resoluties Staten v. Holland, 14 november 1675.
- 472** Stukken betreffende het Engelse verzoek de Schotse predikanten John Wallis, Robert Macquard en John Brown uit de Republiek uit te wijzen.
1677 en z.j. 1 katern, 2 stukken
- 473** Stukken betreffende de uitvaardiging van een ordonnantie door Frankrijk en de Republiek [van 3 juni 1677] inzake de vrije visvangst en betreffende klachten van vissers uit beide landen over de overtreding hiervan.
1677 1 omslag
- 474** Stukken betreffende tractaten tussen de Republiek en Brandenburg gesloten op 8 maart 1678, 23 augustus 1685 en 30 juni 1688.
1678-1688, z.j. 1 omslag
- 475** Stukken betreffende de bezetting van Grietzyl (in Oost-Friesland) door Friedrich Wilhelm, keurvorst van Brandenburg.
1682-1683 3 stukken
- 476** Stukken betreffende de onderhandelingen over het handelstractaat met Denemarken, met name over de tolheffingen in de Sont en in Noorwegen en over de ratificatie.
1683-1685, z.j. 1 pak
Dit tractaat werd uiteindelijk niet geratificeerd.
- 477** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Oost-Friesland inzake klachten van de stad Embden over de inning van de Horizontse en Noordse tolleren door de koning van Denemarken; afschrift.
z.j. 1 stuk

- 478** Rapport inzake de financiële politiek van Lodewijk XIV, koning van Frankrijk.
z.j. 1 katern

E. BUITENLANDSE ZAKEN VAN HOLLAND EN VAN DE STAD AMSTERDAM

Zie ook inventarisnr. 19.

- 479** Stukken betreffende een meningsverschil tussen de Staten van Holland en de stad Hamburg over de afwikkeling van de nalatenschap van veldmaarschalk Paulus Wirtz.
1678-1679 2 stukken

- 480** Stukken betreffende het conflict tussen stadhouder Willem III en de stad Amsterdam over het al dan niet verlenen van militaire steun aan Spanje tegen Frankrijk.
1683-1684 6 stukken
Zie ook het archief van de familie Fagel, inventarisnr. 491-494.

N. BETREKKINGEN VAN HOLLAND MET- EN BELANGENBEHARTIGING VAN HOLLANDERS BIJ ANDERE GEWESTEN

Zie ook de inventarisnr. 18, 168-169, 178, en 185.

- 481** Rekesten van crediteuren uit Holland ten laste van andere gewesten of kwartieren van gewesten aan de Staten van Holland; gedeeltelijk afschriften.
[1675], [1678], 1686-1687, z.j. 1 omslag

- 482** Resolutie van de Staten van Holland inzake een verzoek aan de Staten van Zeeland de namen te noemen van de Hollandse bestuurders, die door Marinus van Crommon, Zeeuws gedeputeerde ter Staten-Generaal, van corruptie worden beschuldigd; minuut.
1676 januari 24 1 stuk
Door Gaspar Fagel geschreven op een uittreksel van de vergadering van de Staten van Holland van 21 januari 1676 over dit onderwerp.

O. KERKELIJKE AANGELEGENHEDEN

- 483** Missiven van de Synode van Litouwen en van Noord-Holland aan de Staten van Holland.
1674, 1687, z.j. 3 stukken

- 484** Missiven van kerkelijke gemeenten, predikanten en hoogleraren theologie aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel.
1674, 1676-1678, 1681-1682, 1685-1687 1 omslag
Specificatie.

- Burmannus, Franciscus-, hoogleraar theologie te Utrecht 1677, 1 stuk
- Doopsgezinde Gemeente te Amsterdam 1688, 1 stuk
- Es, Marcus van -, regent van het Collegium Theologicum te Leiden z.j., 1 stuk
- Hulsius, Antonius - c.s., predikanten en professoren in de theologie te Leiden 1678, 1 stuk
- Jurieu, [Pierre] -, predikant uit Rotterdam 1686-1687, 5 stukken
- Koelman, Jacobus -, predikant te Sluis, later te Amsterdam 1674, 1681, 1685-1686, 7 stukken
- Zie ook missiven van de magistraat van Sluis in inventarisnr. 39.
- Litauwen, gereformeerde kerkenraad van - 1682, 1687, z.j., 5 stukken
- Macquard, Robertus -, predikant te Rotterdam 1679-1681, 3 stukken
- Roldanus, Johannes -, predikant te Enkhuizen 1676, 1 stuk
- Spanheim/Spanhemius, Fridericus Philippus -, hoogleraar in de theologie te Leiden 1674, 1676-1677, 1682, 1686-1687, 6 stukken
- Vollenhove, Joannes -, predikant (en Jan de Haas) 1677, 1687, 2 stukken

485

Rekesten van predikanten, van religieuze gemeenschappen en van gedeputeerden naar diverse synoden aan de Staten van Holland; met bijlagen.

1673-1674, 1677, [1679], 1681, 1685, [1686], z.j. 1 omslag

Specificatie.

- Gorinchem, de gereformeerde predikanten uit de kleine steden van de classis - [1686], 1 stuk
- 's-Gravenhage, de gereformeerde kerk van Litouwen in - 1681, 1 stuk
- Holland, de gedeputeerden der Waalse synode van - z.j., 1 stuk
- Leiden, de predikanten van de Nederduitse, Waalse en Engelse Gemeente in - 1674
- Met ongunstig appointement.
- Naarden, de kerkeraad van de gereformeerde kerk te - 1681, 2 stukken
- Umbgrove, Magnus -, Gerbrand Hendriks, Johann Friderich Stumphius, predikanten in het leger 1673, 9 stukken
- West-Friesland, de Mennonieten in - en het Noorderkwartier 1672, 1 stuk
- Zuid-Holland, de gedeputeerden van de Synode van - [1677], 1 stuk
- Zuid-Holland en Noord-Holland, de gedeputeerden van de Synode van - [1675], [1677], [1679], 1685, 6 stukken

486

Missive van Hendrik Hudde en Cornelis Fannius, Commissarissen-Politiek tot het bijwonen van de Zuid- en Noord-Hollandse synoden, aan de Staten van Holland.

1675 april 8

1 stuk

P. ARMENZORG

Zie ook inventarisnr. 105.

487

Rekesten van regenten van godshuizen en gasthuismeesters uit verschillende plaatsen in Holland, aan de Staten van Holland; met

bijlagen.

[1673], 1675, [1679], 1680

2 katernen, 2 stukken

- Amsterdam, regenten van het Oude Mannen en Vrouwen Gasthuis te - , 1675.

- Leiden, de regenten van de godshuizen te -, [1673].

- Naarden, de gasthuismeesters van -, [1679].

- Terschelling, de opzienders der armen van de Doopsgezinde gemeente op -, 1680.

Q. ONDERWIJS

488

Missive van Rutgerus Hermannides, secretaris van de senaat van de academie van Harderwijk, aan Gaspar Fagel, inzake het uitblijven van door een vorst toegezegde geldmiddelen.

1676

1 stuk

In het Latijn.

489

Rekesten van rector en senaat van de universteit van Leiden, en van de gezamenlijke rectoren van Latijnse Scholen binnen Holland, aan de Staten van Holland; met bijlage.

1676, 1681, z.j.

3 stukken

R. BETREKKINGEN MET HET HUIS NASSAU

490

Missiven van leden van het huis Nassau aan de Staten van Holland en aan Gaspar Fagel.

1674, 1675, 1681, 1683, 1686, 1688

6 stukken

- Albertine Agnes van Oranje-Nassau, moeder van Hendrik Casimir van Nassau-Dietz, stadhouder van Friesland, Groningen en Drenthe, 1674, 1688.

- Maria van Oranje-Nassau, weduwe van hertog Lodewijk Hendrik van Simmern, 1675, 1681.

- Hendrik Casimir van Nassau-Dietz, stadhouder van Friesland, Groningen en Drenthe, 1683, 1686.

S. STUKKEN VAN GASPAR FAGEL ALS PENSIONARIS VAN HAARLEM

491

Stukken betreffende convooien, licenten en belastingzaken; met kladnotulen van vergaderingen van de Staten van Holland en van de gezamenlijke colleges ter admiraliteit, opgesteld door Gaspar Fagel.

1668-1670, z.j.

1 omslag

492

Stukken betreffende de invoering van extra heffingen op de import van buitenlandse, voornamelijk Franse produkten; met kladnotulen van vergaderingen van de Staten van Holland en van de gezamenlijke colleges ter admiraliteit, opgesteld door Gaspar Fagel.

1669-1670, z.j.

1 omslag

T. STUKKEN BEHOREND BIJ ANDERE ARCHIEVEN

- 493** Missiven van diverse personen aan de Staten-Generaal en de griffier van de Staten-Generaal.
1672-1674, 1676, 1679 1 omslag
Specificatie.
- Missiven van: De admiraliteit van Amsterdam 22-02-1674
 - Bastiaens, Willem- 16-07-1676
 - Knijff, Hendrik- 25-08-1672
 - Longuijn, Archembault- 15-03-1673
 - Pellicorne, Gaspar-, c.s., crediteuren van Friesland uit Amsterdam 14-02-1679
 - Rabenhaupt, Karel von-, veldheer 18-7-1674
 - Ruyter, Michiel de-, 20-8-1673
- 494** Missiven van diverse personen aan stadhouder Willem III.
1672-1673, 1675-1676, 1680, 1683, 1687, z.j.
Specificatie.
- Alkmaar, de magistraat van - 10-02-1687
 - Banckert, Adriaan van Trappen, gezegd -, luitenant-admiraal 06-05-1673
 - Beuningen, Coenraed van - 1677, 1682
 - Brandenburg, Friedrich Wilhelm keurvorst van - 02-05-1676
 - Citters, Arnout - 22-03-1686
 - Evertsen, Cornelis -, vice-admiraal 26-08-1676
 - Hundebek, Caspar Richard -, kolonel z.j.
 - Königsmarck, Koenraad Christoffel graaf van -, kolonel 14-09-1672
 - Kuyjsten, Gerard - 25-06-1680
 - Lampsins, Adriaen - z.j.
 - Maaze, de admiraliteit op den - 09-05-1673
 - Noorderkwartier, Gecommitteerde Raden van het - 01-06-1673
 - Ommelanden, de Staten van de - 07-06-1777
 - Ram van Hagedoorn, François van -, majoor 18-11-1672
 - Ruyter, Michiel de -, luitenant-admiraal 09-05-1673
 - Utrecht, de Staten van - 18-11-1675
 - Vloot, gedeputeerden naar de -, J. van der Meijden c.s. 26-06-1673
 - Vrijberghe, Cornelis van -, extraordinaris gedeputeerde naar Brussel 1673
 - Wassenaer Sterrenburg, Willem van - 09-09-1684
- 495** 'Poincten en Articulen streckende tot ordres voor den Paghter of Collecteur van de Heusdensche Watertol..', gedrukt bij Paulus Scheltus in 's-Gravenhage, 1716. 1 band
- 496** Missiven van diverse personen aan verscheidene andere personen.
1672-1676, 1678-1679, 1682, z.j. 1 omslag
Specificatie.
- Azevedo, Luis d'-, resident van Algiers, aan admiraliteitscollege Amsterdam 13-01-1682
 - Bamfield, Joseph - aan ..van den Bosch te Den Haag over vlootzaken z.d.
 - Beuningen, Coenraed van -, aan stadsbestuur Amsterdam 29-11-1678

-
- N.N. uit Middelburg aan Gaspar Pellicorne over admiraliteitszaken 30-11-1672
 - N.N. uit Parijs aan vrouw N.N., geadresseerd aan van Coenraad van Beuningen z.j.
 - Pijll, Fr(ans?) -, uit Hemert aan Arend Pijll, commis te 's-Gravenhage 03-03-1673
 - Sam, Abraham -, uit Dordrecht aan Johan van Alsem, koopman in rinse wijnen te Amsterdam 07-03-1679
 - VOC, bewindhebbers van de - van de kamer te Enkhuizen aan Maarten Pauw, ontvanger generaal te Den Haag 24 mei 1673
 - Witgenstein, Louis Chrestien graaf van -, aan Waldeck z.d.

497

Missiven, bevelschriften en journaal van luitenant-admiraal Michiel Adriaansz. de Ruyter, geschreven tijdens zijn tocht naar Zuid-Italië, en na zijn dood voortgezet door vice-admiraal Joan de Haen; concepten en minuten.
1676 januari-mei

1 pak